

Γ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ

29.8.44

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΝΣΤΑΣΗΣ ΞΑΝΑΣ
ΟΙΚΟΝ & ΕΜΠΟΡ. ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

1826

ΘΕΟΦΡΗΤΙΚΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ

Οινορυγιναί Διασυμότερεις ναι Κρίσεις.
(Δρασύπωσις)

Μηνιαφορεῖ πρὸς χρῆστιν
τῶν ι.ι. Σπουδαστῶν τῆς ΑΣΟΥ ή ΕΕ.

ΑΘΗΝΑΙ 1940
Λιθογρ. Β.Α. Πεζερή. Χαρ. Τριαντώνη

ΚΕ

BIBLIΟΘΗΚΗ
ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΟΙΚΟΝΑ & ΕΜΠΟΡ. ΕΙΔΕΤΗΝΩΝ

Γ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΝΕΤΑΣΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΟΙΚΟΝ & ΕΜΠΟΡ. ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

1826

ΘΕΟΡΗΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ

Οινογομισται Διαυμόργεις ναι Ηρίσεις.
(Δρασύπωσις)

Κυιλοφορεῖ πρὸς χρῆσιν
τῶν ι.ι. Σπουδαστῶν τῆς ΑΣΟΥ ΕΕ.

ΑΘΗΝΑΙ 1940

Λιθογρ. Β.Α. Πετρή. χαρ. Γριγούλη 79

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΝΤΑΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΟΙΚΟΝΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

1. Βιβλιογραφία. Γ. Χαριτάκη, Αἱ οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις καὶ οἱ κρίσεις. Άθ. 1932 σελ 88 μετά βιβλιογραφίας. Έκ τῶν νεωτέρων ἔργων, καὶ τῶν ἀναγραφομένων εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τῆς ἡνω μονογραφίας, δέοντα μνημονεύθουν τὰ ἀκόλουθα: Salter, Stamp, Keynes, Blackett κλπ. The Worlds Economic crisis 1932. Nauchchine D. La crise et l'Europe économique Paris 1932 περιέχον πολλὰς στατιστικὰς πληροφορίας περὶ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τῶν ἔτων 1929 καὶ ἐξής. Hayek. Money, tary Theory and the Trade Cycle 1933. Gottfried von Haberler. Prosperity and depression. Etude théorique des cycles économiques. Νέα ἔκδοσις Γενεύην 1939. Η καλλιτέρα περὶ οἰκονομικῶν διακυμάνσεων μελέτη ἐκπονηθεῖσα ἐντὸλῇ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν.

2. Ἡ ἔξελιξις ἐν τῇ οἰκονομίᾳ – Στατικὴ καὶ δυναμικὴ.

Ἡ βαθεῖα καὶ πρωταρχικὴ ὄρμὴ αὐτοευντηρήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώνεται μεταξὺ ἄλλων καὶ διὰ τοῦ πόθου ὅπως τόσον αὐτὸς ὁσον καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντα παραμείνουν ἀναλλοιώτα. Ο πόθος οὗτος ἐνεχύεται καὶ υπὸ τῆς φύσης τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀγωνίας ποὺ προκαλεῖται ἀθεβαϊότης τῆς μεταβολῆς. Έκδηλωειν τῆς ἐπιθυμίας ταῦτα τοῦ ἀμεταβλήτου ἀποτελοῦν τὰ ὀνειρολογήματα τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ ὄποια οὗτοι τὴν κατάστασιν ἀπολύτου εὐτυχίας φαντάζονται πάντοτε ὡς κατάστασιν ἀριθμείας καὶ ἀκινησίας καθ' ἣν θά εἶναι ἔνισχαλισμένη διαρκής καὶ ἀδιατάρακτος εύδαιμονία. Υπὸ τοιαύτην δέ μορφὴν ἐγκατάσθησαν ἐκάστοτε εἴτε τὸν ἐπίγειον παράδεισον εἴτε τὸν ἔκτος τῆς γῆς μέλλουσαν Γανὸν. Η πραγματικότης δύμως ἀποτελεῖ πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀμεταβλήτον, διότι διαρκῶς ἔξελισσεται καὶ μεταβάλλεται, καὶ μάλιστα πᾶσα ἐντύπωσις, πᾶν ευνοίεθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀποτέλεσμα μεταβολῆς τίνος, καθόσον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς μόνον μεταβολέας (πάσιν φύσεως καὶ εἰς ὅλας τὰς καταγορίας τῶν ἐκδηλώσεων τῆς πραγματικότητος) διντιλαμβάνεται καὶ ἐπὶ τῷ

βάσει αὐτῶν διακριοῦνται αἱ ἔννοιαι καὶ ἀντιλήψεις. Εάν λοιπόν πρόκειται να διατυπωθῇ θεωρία λεπί τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ τῶν τοῦ κόσμου, μία κασμοθεωρία, αὗτη δὲν εἶναι δυνατόν παρά να εἰσθῇ ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ πάντα ἔξελισσονται καὶ μεταβάλλονται. Ἀληθεύουν¹ λοιπόν ὡς πρὸς τοῦτο λατήρως αἱ διδασκαλίαι τοῦ ἐξ Ἑρέου Ἡρακλείτου² ὅτις ἔλεγεν « ὅτι πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει καὶ ποταμοῦ ροῆ ἀπεικάζων τὰ ὄντα λεγεῖ ὡς δις εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἀν ἐμβαῖν», κατ' αὐτὸν η σύγκρουσις τῶν ἀντιθέτων δημιουργεῖ τὸ ἐκάστοτε υπάρχον, « πόλεμος πάντων μὲν λατήρι ἔστι, πάντων δὲ φασιλεύς», η δὲ ἀριστὴ ἀρμονία δημιουργεῖται ἐκ τῆς διαπάθειας τῶν ἀντιθέτων (« Ἡράκλειτος τὸ ἀντίξουν ευμερέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἀρμονίαν καὶ πάντα κατ' ἔριν γίγνεσθαι») ἐπίστενε δὲ «τὰ δύτα ιέναι τε πάντα καὶ μένειν οὐδὲν».

Ἡ ἔννοια τῆς ἔξελιξεως τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου εἰσαχθεῖει εἰς τὴν φιλόσοφιαν καὶ τὴν εκέψιν υπό τοῦ Ἡρακλείτου ἔτυχε μεγάλης ἀναπτύξεως· τὴν θεωρίαν ταύτην εἶχε πρὸ αὐτοῦ διατυπώσει ὁ Ἀράξιμανδρος³ καὶ ἀνέπτυξαν κατόπιν διαδοχικῶς οἱ Ἀριστοτέλης⁴, Leibniz⁵,

¹ Εἰς τὴν κατωτέρω ἔκθεσιν τῶν λεπί τῆς ἔξελιξεως είχον ὡς βοηθήματα: Heberweg Grundriss der Geschichte der Philosophie 11^η ἔκδοσις Βερολίνου 1920. Eislers Handwörterbuch der Philosophie 2^η ἔκδοσις 1922.

². Φιλόσοφος Ιησας ἀλό τὸ 537 μὲχρι τοῦ 475 π.Χ., διδάξας ὅτι εἰς τὸν κόσμον υπάρχει τὸ ἀεὶ γίγνεσθαι καὶ μεταβάλλεσθαι, ὅτι κρατεῖ η ἀρχὴ τῆς ευγκρούεσσεως (πόλεμος καὶ ἔρις) τῶν ἀντιθέτων, η ἐναντιοδρομία η ἐναντίο τροπή.

³. Εκ Μιλήτου φιλόσοφος (610-537), κατ' αὐτὸν τὰ χερσαῖα φῶτα καὶ οἱ ἀνθρώποις ἔξελισσονται ἀλό προϋπάρχονται εἰδη ίχθύων.

⁴. Ζηνίας 384-322 π.Χ. Κατ' αὐτὸν τὸ γίγνεσθαι σημαίνει ἔξελιξιν, καθόσον πραγματοποιοῦνται τὰ εὑρισκόμενα ἐκάστοτε εἰς δυναμικήν κατάστασιν.

⁵. Γερμανός φιλόσοφος (1646-1716), παραδεχθείνενος ὅτι αἱ ἔννοιαι ἀπλοῖς οὐδεῖσι τοῦ παντὸς ἀποτελοῦν ειράνην ἀνευ χαρακτήρων.

Robinet¹, Herder², Erasmus Darwin³, Kant⁴, Schelling⁵. Έκείνος δὲ δοτις ἔγερε πάλιν ἐπὶ τοῦ τάσσοντος τούς θεωρίας τοῦ παλαιοῦ Ἰωνος φιλοσόφου εἶναι ὁ Hegel⁶ τοῦ ὄποιου η λεπτή διαλεκτική μεθόδου θεωρία διδάσκει δὲ κάθε ἔννοια, ως θέσης λαμβανομένη, ὀδηγεῖ κατὰ φυσικήν ευνεκδοχήν εἰς ἄλλην ἔννοιαν ἀντίθετον πρὸς ἔστιν, τὴν ἀντίθεσην. Οἱ ἀνταγωνισμὸς τῶν δύο τούτων ἔννοιῶν, τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀντίθεσης, καταληγεῖ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τρίτης ἔννοιας, τῆς ευνθέσεως, ητις πάλιν ἀλοτελεῖ τὴν βάσιν νέας ἐξελίξεως κατὰ τὸν αὐτὸν διαλεκτικὸν τρόπον διαμορφουμένης, δηλαδὴ η εὐνθεσία γίνεται, ως ὑπάρχουσα ληέον ἔννοια, θέσης, ἐξ αὐτῆς διαμορφοῦται νέα ἀντίθεσης, καὶ ἐξ ἀμορτέρων νέα εὐνθεσία, καὶ οὕτω ἐπ' ἄλειρον. Η εκέψις τοῦ ἀνθρώπου καὶ αἱ ἔννοιαι αὐτοῦ εὑρίσκονται εἰς διαρκῆ κίνησιν⁷, η δὲ

¹ Jean Robinet γάλλος φιλόσοφος (1735-1820) διδάσκων δὲ τὴν υγίειαν ταῖς ὀργανικὰ κύτταρα ἔχοντα δύναμιν ἐξελικτικήν (force évolutive) καὶ διὰ τὰ λάντα εὑρίσκονται ἐν ἐξελίξει (tout n'est que développement), τὰ πάντα δὲ εἶναι παραθληγαῖ ενὸς πρωτοτύπου.

² Γερμανὸς φιλόσοφος (1744-1803) διδάσκων δὲ τὴν ιστορίαν τῆς ἀνθρώπινης πότητος παρατηρεῖται προοδευτικὴ ἐξελίξις ἐκ τῶν κατωτέρων μορφῶν εἰς ἀνωτέρας. Τὸ αὐτὸν δὲ ευμβαίνει καὶ εἰς τὴν φύσιν.

³ Ἐγγῆς ιατρὸς καὶ ποιητῆς (1731-1802) καθ' ὃν διδασκεῖ τὴν φύσιν ἀπὸ μίαν πρωτογενῆ ίνα.

⁴ Immanuel Kant γερμανὸς φιλόσοφος (1724-1804) διδάσκων τὴν σύρχην τῆς ευνοχῆς τῶν μορφῶν.

⁵ Γερμανὸς φιλόσοφος (1770-1844) καθ' ὃν ἐν τῇ φύσει υγίειαται η σύρχη τῆς ἀνόδου (Steigerung), ὄρμης πρὸς διαμόρφωσιν ἀνωτέρων μορφῶν φύσης. Τὰ ὀργανικὰ ὄντα διεπλάκασθησαν διὰ βαθὺνιας ἐξελίξεως ενὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ.

⁶ Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831) ὁ ἐπιτιχανέστατος τῶν γερμανῶν ὀπαδῶν τῆς ἰδεοκρατίας (Idealismus).

⁷ Εἰς τὸ ευηγείν αὐτὸν ὁ Hegel ἡκολούθησε τὸν Ἡράκλειτον, ο

άντιθεσις κινεῖ τὴν σκέψην καὶ τὸν κόσμον¹. Η γεωτέρα θεώρια τῆς ἔξελιξεως διετυπώθη υπὸ τῶν Geoffroy de St. Hilaire, Lamarck², Ch. Lyell³, καὶ ἴδιᾳ τοῦ Charles Darwin⁴ δετις διεμόρφωσε τὴν θεωρίαν τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς τῶν ὄργανισμῶν. Η αὐτήν τούτων πέροι τῶν διαθεσίμων μέσων διατροφῆς, ὡς ἐδίδαξεν ὁ Robert Malthus, προκαλεῖ μεταξύ των τὸν υπὲρ υπόφερες σχημῶν (struggle for life) ἐν τῷ ὀποίῳ διότι τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς (natural selection) τὰ ιεχυρότερα δέσμα καὶ εἰδονέατα διατίθενται, ἐνῷ τὰ διαθενέστερα καταστρέφονται. Πλὴν τῆς ἔπιλογῆς συντείνουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν εἰδῶν τὸ περιβάλλον, αἱ μεταβολαὶ τῶν ὄργανων ἐκ τούτων, η̄ χρῆσις ἢ μὴ αὐτῶν καὶ αἱ μετοικίσεις. Ο Herbert Spencer⁵ ἐβάσισεν ὅδον του τὸ φιλοσοφικὸν εὑστυχίαν τῆς ἔξελιξεως⁶, ἐδίδαξε· δέ διτι η̄ ἔξελιξις χωρεῖ ἐκ καταστάσεων

ἴδιος δὲ ἀνεγνώριζεν ὅτι δὲν υπάρχει φύσις τούτου τὴν ὄνοιαν να μὴ περιέχεται εἰς τὴν λογικήν του.

¹ Κατὰ τὸν Hegel η̄ φύσης, ἡ̄ υλικὸς κόσμος εἶναι ἐκδηλώσεις (ἀντανάκλασης, Reflex) τοῦ πνεύματος, εἶναι η̄ ἀνεμόστωσις τῶν ἴδεῶν.

² Γάλλος φυσιοδίκης (1744-1828), καθ' ὃν η̄ διαμόρφωσις τῶν ἀνωτέρων μορφῶν τῶν ὄντων καθορίζεται υπὸ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν γενομένων διασταυρώσεων, ἴδιᾳ διὰ τῆς χρήσεως ἢ μὴ ὠριθμένων ὄργάνων, ὅτις καθορίζεται υπὸ τῶν ἀναγκῶν καὶ ἐπιρρέει τὴν κληρονομικὴν τελειοποίησιν τῶν ὄργάνων.

³. Εραρκαγή τῶν αρχῶν τῆς ἔξελιξεως εἰστὰ γεωλογικά φαινόμενα.

⁴. Αγγλος φυσιοδίκης (1800-1882) ἔγγονος τοῦ προμηνεύτηντος.

⁵. Επιγάνης αγγλος φιλόσοφος (1820-1903). Περὶ τῶν θεωριῶν αὐτοῦ αἱ ὀποῖαι ἐνδιαφέρουν ιδιαίτερως τάντα ἀσχολούμενον μὲ τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα πρᾶτος F. Howard Collins Résumé de la Philosophie Synthétique de Herbert Spencer, γαλλ. μετάφρ. Άπριλιοι 1904.

⁶. Κατὰ τὸν Spencer η̄ ἔξελιξις τῶν ὄργανικῶν ὄντων ὁρεῖται ὥστε μόνον εἰς τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἀριθμοτικάτων, εἰδῶν (ἀριστων, survival of the fittest) ἀλλά καὶ εἰς τὴν ἐπιρροήν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς

αἱ ὄλοιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὅμοιογενῆ ὅντα δὲ καὶ χαλαρῶς πρὸς δὲ ληλα
συνδέομενα, πρὸς καταστάσεις αἱ ὄλοιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὅντα ἔτερο-
γενῆ δὲ ληλα στενῶς πρὸς δὲ ληληλα συνδέομενα. Κατὰ ταῦτα τὰς φαινόμε-
να βαῖνουν ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῆς ὁμοιομορφίας πρὸς τὴν καταστά-
σιν τοῦ διαφορισμοῦ (διαφοροποιήσεως), καὶ τῆς ὀλοκληρώσεως. Οὐ γόμος
οὗτος τῆς ἐξελίξεως τοῦ Spencer εἶναι γενικώτατος; ἐφαρμόζεται δὲ καὶ εἰς
τὴν ἐξελίξιν τῶν κοινωνιῶν.¹

'Ἐκ τῶν προεκτεθὲντων² προκύπτει η̄ εμμασία τῆς ἐννοιας τῆς ἐξε-
λίξεως η̄τας διέλει δῆλα τὰς φαινόμενα καὶ ἐπομένως καὶ τὰς κοινωνικές
τοιαῦτα καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὰς οἰκονομικά. Καὶ εἰς τὴν οἰκονομιαν
ἔχομεν διαφορὰν ἐξελίξιν καὶ μεταβολὴν καὶ φυσικά οι οἰκονομολόγοι, ἀκό-
μη καὶ οι παλαιότεροι, δὲν τίγνονταν ταῦτην, ἐκεῖνο ὅμως ποὺ διακρίνει
τοὺς παλαιοτέρους ἀπὸ τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς ευγχρόνους εἴναι
η̄ διάφορος λεπτί τῶν μεταβολῶν τῆς οἰκονομίας ἀντίληψις. Ἐξηγούμεθα:
Προκειμένου νὰ ἐρευνηθοῦν αἱ μεταβολαὶ τῆς οἰκονομίας δύο μέθοδοι

χρήσεως τῶν ὄργάνων. Τὸ γίγνεσθαι πραγματοποιεῖται διὰ δύο τρόπων:
τὴν ἐξελίξιν (evolution) καὶ τὴν διάλυσιν (dissolution), η̄ πρώτη ἔχει συν-
θετικήν, ὀλοκληρωτικήν ἐπιρροήν, δημιουργούσα καταστάσεις, η̄ δευτε-
ρα διαλυτικήν, διαλύουσα αὐτάς.

1. Οὗτω εἰς τὴν ιστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος αἱ πρωτογενεῖς ὅμιλοι
ευθίούντων ἀτόμων ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἀτομα ὅμοιάζοντα πρὸς δὲ λη-
λα (ὅπως τοῦτο εἶναι φυσικόν εἰς τὰ πρώτα στάδια τῆς ἀναπτύξεως
τοῦ πολιτισμοῦ) δὲ ληλα συνδέομενα χαλαρῶς ἀναμεταξύ των (ἐνεκεν
τῆς πρωτογενούς καταστάσεως τῆς ἐξουσίας), ἐγόσον δὲ πραγματοποιοῦνται
πρόοδοι, τὰ μὲν ἀτομα διασέρουν δὲ ληληλων ὃ δὲ μεταξύ των εὐνδεεμάς
(διὰ τῆς κρατικῆς ἐπιβολῆς) γίνεται ετενώτερος.

2. Θά τὴν εἰς μακρυγορίαν η̄ παρακολούθησις τῆς νεωτάτης δια-
μορφώσεως τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως καθ' οὐδεμορφώθησαν οἱ νεοδαρ-
βίνιοι τοῦ A. Weismann (διδάσκοντος τὴν ἐσικράτησιν τῆς ἀρχῆς
τῆς ζωής), η̄ θεωρία τῆς μεταπτώσεως (Mutationstheorie καθ' οὐ

έρευνας είναι δύναται;¹

a) «Η στατική μέθοδος καθ' ήν έρευνώνται αἱ μεταβολαὶ τῆς οἰκονομίας ἐν κανονικῇ κίνησει. Πλὴν τούτου κατά τὴν στατικήν μέθοδον διαχρονοῦται ἀντίληψις τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων χωρὶς νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὅψιν τὰ χρονικὰ διαετήματα ποὺ χωρίζουν τὰς διαφόρους οἰκονομικὰς ἐνεργειας ἢ τὰ διάφορα οἰκονομικὰ φαινόμενα λάντως χωρὶς νὰ ἀποδίδεται η δέουσα προσοχὴ εἰς τὰ χρονικὰ ταῦτα διαετήματα. Κατά ταῦτα «στατική κατάστασις είναι κατάστασις ἴσορροπίας ευετήματος κινουμένων δυνάμεων ἢ ἀπλούστερον στατική κατάστασις είναι η κατάστασις ἴσορροπίας ἐν τῇ ἀγορᾷ.

b) «Η δυναμική μέθοδος καθ' ήν έρευνώνται αἱ μεταβολαὶ τῆς οἰκονομίας ἐν μεταβαλλομένῃ κίνησει. Κατά τὴν μέθοδον αὐτὴν διαχρονοῦται ἀντίληψις τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων ἀποδίδομένις μεγάλης επικασίας εἰς τὰ χρονικὰ διαετήματα ποὺ χωρίζουν τὰς οἰκονομικὰς ἐνεργειας καὶ ἐν γένει τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα. Δυναμική κατάστασις είναι κατάστασις ἀνισορροπίας κινουμένων δυνάμεων ἢ ἀπλούστερον τὸ εὐνοῦν τῶν μεταβολῶν τῆς ἀγορᾶς. Η δυναμική κατάστασις είναι κατὰ διάφορον τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας, πρόκειται περὶ δύο διαφόρων ἐννοιῶν ἐξ ᾧ η δευτέρα γενικωτέρα περιέχει καὶ τὴν πρώτην².

Βαθύτερα μελέτη τῶν φαινομένων τῆς οἰκονομίας νομίσω δτὶ πείθει δτὶ η δευτέρα ἀπογις είναι η μόνη προγραμματικὴ διότι εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ λίως τὴν ἀγοράν τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας, ἔχομεν διαρκῆ κατάστασιν ἀνισορροπίας, τείνουσαν μὲν πρὸς τὴν ἴσορροπίαν ἄλλα χωρὶς

λαμβάνουν χώραν ἀλότομοι μεταβολαὶ τῶν εἰδῶν) τοῦ H. de Vries, ὁ νεολαμπρκισμός, η θεωρία τῆς δημιουργικῆς ἐξελίξεως τοῦ H. Bergson.

¹ Πρβλ. Amomn σελ. 276, 277, Strelle 6. 2, 3, Budge 6. 201-2

² Σημειωτέον δτὶ, δηλας ὁρθῶς παραστῆτε ὁ Budge, δεδομένη οἰκονομία δύναται να είναι στάσιμης καὶ να παρουσιάζῃ φυσικῶς στατικὰς καὶ δυναμικὰς καταστάσεις.

νά δύναται νά έπιτυχη ταύτην παρά παροδικώς. Εἰς τὴν εὐγχρονονομίαν νομίαν ἔχομεν διαρκῆ κατάστασιν ἀγωγάλων μεταβολῶν, δύναμικήν κατά στασιν, καὶ τοῦτο πρέπει νά ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὅψιν ὁ ἔρευνῶν τὴν νεωτέραν οἰκονομίαν. Άλλα, θὰ τεθῇ τό ἔρωτημα, ἃζ'οὐ ν δύναμική ἔποψις εἶναι ν ἀληθεστέρα πρὸς τὶ νά ὄμιλῶμεν περὶ δύο μεθόδων, καὶ νά ἀναρρέωμεν καὶ τὴν στατικήν μέθοδον; Η ἀλάντησις εἶναι δτι ν στατική μέθοδος ποιοῦσα ἀγαίρεσιν τῆς μεταβάλλομένης κινήσεως καὶ δρευνῶσα τὴν οἰκονομίαν ὡς κατάστασιν κίρουμένων μὲν δύναμεων ἀλλὰ ἴσορροπουμένων πρὸς επιγρήν, διευκολύνει επιμετικώτατα τὴν ἔρευναν, δι' αὐτὸν ν στατική μέθοδος ἀποτελεῖ λογιτικοὺς βοήθηματα τῶν ἔρευνῶν καὶ δι' αὐτὸν διὰ νά ἔχωμεν ἀκρίβη καὶ πλήρη ἀντιλήψιν τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων πρέπει νά δρευνήσωμεν αὐτά τόσον στατικῶς ὅσον καὶ δύναμικῶς!

Τό γεγονός δτι εἰς τὴν οἰκονομίαν κρατεῖ ευνεκτής μεταβολὴ καθισταται ἀπολύτως ἀντιληπτόν ἐάν λάθη τις ὑπ' ὅψιν δτι αὗτη ἔχει δύο φάσεις, τὸ μὲν τὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων, τὸ δὲ τὰ ἀγαθά, δι' ἓν αδται ἔξυπηρετοῦνται, καὶ δτι ἀμφότερα ταῦτα τὰ στοιχεῖα εἶναι μεταβλητὰ εὑρισκόμενα ἐν διαρκεί κινήσει¹? Επιλροσθέτως καὶ ν ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου δι' ἓν πραγματοποιεῖται ν στατική μέρας εὑρίσκεται εἰς ευνεκτή μεταβολὴν.

Οἱ παλαιότεροι οἰκονομολόγοι πίρεύνησαν τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα κυρίως στατικῶς, δέν τίγνοουν φυσικά δτι ταῦτα ἔξελισσονται καὶ μεταβάλλονται, ἀλλὰ ν ἔρευνά τους στρεδομένη πρὸς τὴν ἀγοράν προσελάθει νά ευλλάχῃ καὶ κατανοήσῃ ταύτην ἐν ἴσορροπίᾳ². Οὕτως

¹Τό μεθοδολογικόν τοῦτο ἀξίωμα ἰσχύει καὶ δι' ὅλα τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα.

²Ως πρὸς τὰς ἀνάγκας ὅχι μόνον μεταβάλλονται ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς ἀλλά καὶ ὁ ἀνθρώπινος πληθυσμός, ὁ φορέας τῶν ἀναγκῶν, εμμετώνει διαρκῆ μεταβολὴν.

³Ως παρετίρησεν ὁ Schmoller (6.532) «ν παλαιότερα Θεωρητική οἰκονομική ἀνεχώρει ευνήθως καὶ ειωητρῶς ἐκ τῆς ἐφαρμένης πρᾶσσος.

οι Εμποροκράται έρευνώντες τάς ευναλλαγάς εἰς τό διεθνές έμποριον καὶ ἀνάγκην πρεύνων δυναμική φαινόμενα χωρίς δημοσίου την δέουσαν εμπασίαν εἰς την δυναμικήν ταύτην ἀποψιν. Ήπιεστημονική αὕτη ἐλλειψις νυμφεῖν & λλως τε δικαιολογημένη διότι ὡς παρεταϊκή σεν ὁ ἀριστος γνώστης τῆς ιστορίας τῆς νεωτέρας οἰκονομίας Sombart κατὰ τὰ πρώτα βίβλα του κερδαλοικρατισμοῦ δὲν υπήρχε πωρά οἰκονομική κίνησις οὔτε ἀνάπτυξις αὐτῆς¹, ἔλλιπε δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πίστεως η ὄλοια προτίγαγε την νεωτέραν κεφαλαιοκρατικήν οἰκονομίαν. Σπουδαίαν προεπάθειαν πρὸς δυναμικήν ἀντίληψιν τῆς οἰκονομίας αποτελεῖ η υπὸ τῶν Φυσιοκρατῶν διατυπωθεῖσα θεωρία τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν καὶ γνωστὴ υπὸ τῷ ὄνομα οἰκονομικὸς λίνα².

Θέσεως τῆς στασιμότητος (Stabilität) τῆς οἰκονομίας την δὲ ευνεκή ιστορικήν ἐξελίξιν ταύτην καὶ μεταβολὴν δὲν ἐξετίμησε δεδυτως».

1. Εμπόδιον πρὸς τοῦτο ήτο η μεγάλη χρῆσις ὀργανικῶν πρώτων ὑλῶν αἵτινες δὲν δύνανται ἀποτέλμας να αὐξηθοῦν.

2. Οὐτω καλεῖται τὸ υπὸ τοῦ ἴδρυτοῦ τῆς οἰκονομικῆς εκδήλωσί τῶν Φυσιοκρατῶν François Quesnay (1694-1774) διατυπωθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1758 εὑστημα ἐρμηνείας τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ δημοσιευθὲν τῷ 1760 υπὸ τὸν τίτλον «Tableau économique avec ses explications». Τὸ Tableau économique ἐθεωρήθη παρὸ τῶν Φυσιοκρατῶν ὡς μία τῶν επουδαίοτέρων ἐρευνητῶν τοῦ θνητοῦ πνεύματος, διότι κατ’ αὐτούς, ἀς' ἐνὸς μὲν ἐπέτερε τὴν καταγόνειν τῆς κινήσεως ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, ἀς' ἐτέρου διπλοκόλυνε τὴν ἐξακρίβωσιν κατὰ πλεον ἀριστερήν οἰκονομία εἶναι υγίης η ὅχι· η ἐν ευτομίᾳ ἐκθεσις τῆς θεωρίας ταύτης ἔχει ὡς ἔξης: «Η κοινωνία διακρίνεται εἰς τρεῖς τάξεις τὴν παραγωγικήν (ἀποτελουμένην ἐκ τῶν γεωργῶν κυρίων) τὴν τῶν ἴδιοκτητῶν καὶ τὴν ἀγονον τάξιν (περιλαμβάνουσαν τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς βιομηχάνους). Η παραγωγὴ πραγματοποιεῖται μόνον υπὸ τῆς παραγωγικῆς τάξεως. Άσ υποθέσωμεν ὅτι η παραγωγὴ ταύτης ἀνέρχεται εἰς δεδομένον ἔτος εἰς 5 δισεκατομμύρια φράγκων. Έκ τῶν 5 δισεκατο-

Οι αρχαιότεροι οικονομολόγοι της κλασσικής φιλελευθέρου εποχής πρεύματαν τὰ οἰκονομικὰ γαινόμενα κυρίως ἀπό την επατικήν αὐτῶν σκοτψεώς περιοδιθεσαν ὅμως ἐν τινὶ μέτρῳ καὶ μὲ τὴν δυναμικήν ἀποψίν τῶν οἰκονομικῶν γαινομένων, εἰδίκως δὲ ὁ Ricardo ὅστις εἰς τὸ ἔργον του ἐρευνᾷ ἴδιας περιπτώσεις διαταραχῆς τῆς οἰκονομικῆς ιεροροπίας. Εκεῖνο δὲ πεντέλκεεν ἴδιαιτέρως τὴν προσοχήν των ὑπηρξαν αἴ

μηρίων τὸ δύο θά καταναλώσῃ αὐτὴν ἡ παραγωγικὴ τάξις, τὰ δὲ δύο θά καταβάλῃ εἰς τοὺς ἴδιοκτητὰς διὰ μισθωσιν τῆς γῆς καὶ τὸ 1 εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς ἀγορὰν ἐμπορευμάτων καὶ ἐργαλείων. Ἐκ τῶν 2 διεκατομμυρίων τὰ δύοια λαμβάνουν οἱ ἴδιοκτηται τὸ 1 ἐπιτρέψεται εἰς τὴν παραγωγικὴν τάξιν πρὸς πληρωμὴν πρώτων υἱῶν καὶ τὸ ἔτερον καταβάλλεται εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς ἀγορὰν ἐμπορευμάτων. Τέλος ἡ ἀγορα τάξις, ἡ δύοια κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰσέπραξε 2 διεκατομμύρια, καταβάλλει ἀμφότερα εἰς τὴν παραγωγικὴν τάξιν πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀπαραίτητων διὰ τὴν ευτήρισιν τῆς γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν πρώτων υἱῶν. Οὐτω ὁ παραχθεισ ὑπὸ τῆς παραγωγικῆς τάξεως πλούτος εἴτε δὲ εὐθείας (2 διεκατομμύρια) εἴτε ἐμμέσως (3 διεκατομμύρια) ἀρχοῦ κυκλοφορήσει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἴδιοκτητῶν καὶ τὴν ἀγορὰν τάξιν ἐπανέρχεται εἰς τὴν παραγωγικὴν τάξιν, ἵτις ευρεῖται τὸ ἔργον αὐτῆς. Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀνελύθη τὸ Tableau abrégé· ἡ ἀνάλυσις του Tableau fondamental παραδει- πεται ως ἀπαιτούσα μακράν ἀνάπτυξιν· ταῦτην δύναται ὁ ἐνδιαγε- ρόμενος νὰ εὑρῇ εἰς τὴν μελέτην τοῦ Voelker. Η ἀρίστη ἀνάλυσις τοῦ οἰκονομικοῦ πίνακος ἐγένετο ὑπὸ Oncken, Geschichte der Natio- nalkonomie 1922 σελ. 386 ἐ. Bā. καὶ Gide-Rist, Histoire des doctrines économiques 1913 σελ. 21 ἐ. Gommard Histoire des doctrines é- conomiques τ. B' 1922 σ. 55 ἐ. καὶ A. Voelker Der Tableau écono- mique Quesnay's und seine Erklärung, ἐν Schmollers Jahrbuch 1931 σ. 841-854.

οικονομικοί κρίσεις περὶ τῶν δποίων καὶ εἰδικῶς ἀεχολήθησαν¹.

Γενικῶς δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι η παλαιότερα οικονομικὴν ὅλως δευτερευόντως ἀεχολεῖται μὲ τὴν δυναμικὴν ἀποψιν τῶν οικονομικῶν φαινομένων καὶ μὲ τὰς οικονομικὰς διακυμάνσεις, ενοστάτη δὲ κανεὶς επουδαία καὶ ἐκτενὴ ενετήματα οικονομικῆς ποὺ δὲν καμνουν μνείαν περὶ αὐτῶν (όλιγα μόνον λέγονται περὶ κρίσεων, ἔτι τε ἐτελεί καὶ περὶ αὐτῶν οὐδὲν). Κατὸς τὴν νεώτεραν ἐποχὴν ὅμως ἀεχολία μὲ τὰ προβλήματα αὐτὰ ἔλαβε μεγάλην ἔκτασιν. Όταν τὰ νεώτερα ευγγράμματα θεωροτικῆς οικονομικῆς περιέχουν ἐκτενὲς κερδάλαιον δπού ἀναδίνεται τὸ πρόβλημα τῶν οικονομικῶν διακυμάνσεων καὶ τῶν κρίσεων. Οἱ δὲ Patten, Vogel, Schumpeter, Streller² εἰς εἰδικὰ ἐκτενὴ καὶ ἀναδυτικὰ ευγγράμματα ἐμελέτησαν τὴν ἀνέλιξιν τῆς οικονομίας καταδείξαντες τὴν εημασίαν ποὺ ἔχει η παρακολούθησις αὐτῆς ἀπὸ δυναμικῆς ἀπόψεως. Πολυάριθμα δὲ ἕργα ἐδημοσιεύθησαν ἐπ' ἐεχάτων καὶ δημοσιεύονται ἴδια εἰς τὴν Αμερικὴν καὶ Γερμανίαν, ἐρευνώντα τὸ τῶν οικονομικῶν κύκλων καὶ τῶν οικονομικῶν προγνώσεων.³

Η εὐγχρόνος ἐρευνα τῶν οικονομικῶν διακυμάνσεων δὲν θεωρεῖ ως κύριον αὐτῆς ἔργον νὰ ἐξακριβώσῃ τὰς αιτίας αὐτῶν ἀλλὰ ἐπ-

¹ Αἱ διατυπωθεῖσαι παρ' αὐτῶν θεωρίαι ἀναφέρονται κατωτέρω εἰς τὸ ἑδαγίον περὶ θεωριῶν περὶ κρίσεων.

² Patten, The theory of dynamic economics Philad. 1892, Patten Theory of social forces Philad. 1896, H.E. Vogel Die Theorie des volkswirtschaftlichen Entwicklungsprozesses 1917, Schumpeter Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung 2^ο ἔκδ. 1923, Streller Statik und Dynamik in der theoretischen Nationalökonomie 1926, Streller Die Dynamik der theoretischen Nationalökonomie 1928.

³ Ἐκ τούτων ἵκανα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος Βιβλιογραφίαν, εἰς δὲ τὸ μεθελόμενον ἑδαγίον η σχετική μὲ τὴν οικονομικὴν πρόγνωσιν ἐπιστημονικὴν κίνησιν.

διώκεται να έξακριθώσῃ διά της περιευλλογής των στατιστικών εποικείων τα οικονόμενα αύτων. Οι πρώτοι, οι άποιτοι έτακμαν την ρέαν ταύτην οδόν υπήρξαν ο γάλλος Clément Juglar¹, δη άρκετά άργότερα ο κολογούθησεν εἰς τούτο ο πάπος Michael von Tugan - Baranowski², έκεινος δέ δετις δύτες έδημητούργησε κατά τὸ 1913 την ίδιαν εκδίνην ε. πεύνης των οικονομικών διακυμάνσεων είναι ο Αμερικανός Wesley C. Mitchell³ έπι την Βίβει δὲ της θεωρίας αύτου ιδρύθη τὸ 1917 εἰς τὸ πανεπιστήμιον του Harvard ειδικόν ίνστιτούτον έρευνας των οικονομικών διακυμάνσεων.

3. Αἱ οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις.

Οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις⁴ ἀποκαλούνται αἱ μεταβολαὶ τῆς οἰκονομίας αἱ εμπειούμεναι κατὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Αἱ οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις ἀποτελοῦν τὴν δυναμικὴν ταύτην τῆς οἰκονομίας ἐκδηλώσειν, είναι δηλαδὴ η δυναμικὴ ταύτης κατάστασις, ο πυθμός τῆς οἰκονομίας καὶ δι' αὐτό λρέπει να θεωρεῖται ὡς φυσικὴ ταύτης κατάστασις, καὶ να μὴ γίνεται διάκριταις υγιοῦς καὶ ἀσθενοῦς περιόδου αὐτῆς⁵. Ήπως

¹ C.Juglar Des Crises Commerciales et de leur Retour Périodique en France, en Angleterre et aux Etats Unis Paris 1860 2^η ἔκδ. 1889.

² Tugan-Baranowski Studium zur Theorie und Geschichte der Handelskrisen in England γερμαν. μετάφρ. Jena 1901, τὸ πρωτότυπον εἶχεν ἐκδόθη τὸ 1860.

³ Ηδη καθηγητὸς τῆς οἰκονομικῆς εἰς τὴν Columbia Universitu τῆς Νέας Υόρκης. Τὸ κύριον αὐτοῦ εὐγγραφημα Business Cycles New York 1913, δευτέρα ἐκδοσίς 1927.

⁴ Οι γερμανοὶ οἰκονομολόγοι δημόσιου τὰς οἰκονομικὰς διακυμάνσεις Konjunkturbewegungen. Konjunktur εμπίνει τὴν ἐκάστοτε κατάστασιν τῆς ἀγορᾶς διακρινομένην ευνόθως εἰς Hochkonjunktur, ἐπίδοσιν, καὶ Depression, χαλάρωσιν.

⁵ Ὡς ὄρθως παρατηρεῖ ο Strelle (εελ 206 ἐ.) η ὄρθη έρευνα τῶν

ὑγίειανται οἱ ρυθμοὶ τοῦ φυσικοῦ κόσμου οὐτως ὑπάρχουν καὶ οἱ κοινωνικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ ρυθμοὶ.

Αἱ οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις ὠφείλονται (Schmoller II 6. 522 ε.) καὶ πισταὶ εἰς δύο αἵτιας. α) εἰς μεταβολὰς τῶν ευθυκῶν τῆς λαραγώγης ἐφόδου αὗται ἐμπρεᾶζονται ἐκ τοῦ φυσικοῦ περιθάλλοντας, ἐνταῦθα δὲ ἀντικούν κυρίως αἱ καλαι ἢ κακαὶ ἐσοδεῖαι, β) εἰς μεταβολὰς τῆς ὄργανής τῆς οἰκονομίας, ως π.χ. ἀνάπτυξις τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος, γεωγραφικαὶ ἀνακαλύψεις, τεχνικαὶ ἐφευρέεις, πολιτικαὶ καὶ ιστορικὰ γεγονότα. Εἰς τὰς λαρατηρίσεις ταύτας τοῦ ἐπιγανούς ἀρχηγοῦ τῆς ιστορίκης εσοδῆς δέοντα πάλιν προετεθῆ διὰ τὴν ἐνῷ κατὰ τὴν παλαιοτέραν ἐποχήν αἱ οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις ὠφείλοντο. κυρίως εἰς πολιτικά αἴτια πάσης φύσεως, καταστροφὰς ἢ κακάς ἐσοδεῖαις κατὰ τὴν εὐγχρονον ἐποχὴν προκαλοῦνται υπό καθαρῶς οἰκονομικῶν ἀγορμῶν.

Αἱ μεταβολαὶ τῆς οἰκονομίας εἶναι ποικιλαὶ καὶ διαγράφονται διάφοροι «οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις» κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον ενυπάρχουσαι καὶ ἐξελιγγόμεναι. Διακρίνομεν τὰς ἀκολούθους οἰκονομικάς διακυμάνσεις:

1) Τὴν μακραίωνα τάσιν τῆς οἰκονομίας (τὸ secular trend, mouvement seculaire) τὸ ὄποιον διαρκεῖ ἐπὶ αἰώνας καὶ παρουσιάζει ευνόθως βραδεῖαν κίνησιν. Οὕτω ἀπό τοῦ 800 μ.Χ. ἡ Εὐρώπη παρουσιάζει βραδεῖαν ἀνιούσαν κίνησιν¹ ἥς ἡ ευνέχεια επιμειροῦται μέχρι

οἰκονομικῶν διακυμάνσεων εἶναι ἔκεινη πού δὲν ἀσχολεῖται περὶ καλοῦ ἢ κακοῦ, ἀλλά μόνον περὶ τῆς ἔξακριθέεως τῆς ἀδηθείας.

1. Η ἐξέλιξις τῆς οἰκονομίας τῆς Εὐρώπης διαγράφεται κατὰ τὸν Sombart (Mod. Kapit. II. 6. 226) κατὰ τοὺς τελευταῖους αἰώνας μέχρι τοῦ 1905 ως ἔξης: «Ἄπό τοῦ τέλους τοῦ μέσου αἰώνος ἀρχίζουν νά ἐξελιγγοῦνται προοδευτικῶς πρὸς τὸν κεφαλαιοκρατεῖμόν τοῦ νότιος Γερμανία, Ιταλία καὶ Γαλλία, μέ βραδύτερον δὲ ρυθμὸν ἡ Ἀγγλία. Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 16^{ου} αἰώνος ἡ Ιταλία, Γερμανία καὶ Ιεραρχία παρουσιάζουν επιμότυτα ἢ καὶ ὀπισθοδρόμουσιν, ἐνῷ ἡ Ἀγγλία καὶ Γαλλία, διπό δὲ τοῦ

επίμερον, ἐκδηλουμένην π.χ. εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ λάνθυνεμοῦ, εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ λαούτου κατὰ κάτοικον. Ήσ εἶναι ἐπόμενον τὸ μακραῖων τοῦ εἰς τῆς οἰκονομίας συνδέεται ἐκάστοτε μὲν ὅλην ἐξέλιξιν τῆς καθηλεργείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ παρακολουθούνεα ταῦτα.

2) Αἱ διακυμάνσεις μακρᾶς διαρκείας (*lange Wellen*), είναι ἐκεῖναι ποὺ λαρουντζόνται ἐπὶ μακράν ειράν ἔτῶν, τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἢ καὶ πλέον, ἐμελετήθησαν δὲ κυρίως διά τὸν 19^ο αἰώνα. Κατὰ τὸν Wagemann¹ (*Struktur* σ. 368) τὸ ἐξέλιξις τῆς οἰκονομίας

τέλους τοῦ 16^{οῦ} αἰώνος καὶ τὸ Ολλανδία, ἐξελίσσονται ταχέως πρὸς τὴν πρόοδον. Η Γαλλία καὶ Ολλανδία γθάνουν εἰς τὴν ἀκμὴν τους κατά τὸ δεύτερον ημίεν τοῦ 17^{οῦ} αἰώνος καὶ βαίνουν τὴν κατιούσαν, τὸ μὲν Ολλανδία ὄριετικῶς, τὸ δὲ Γαλλία ἀπὸ τοῦ 1715 διαγράφει νέαν εμπαντικὴν ἐπίδοσιν. Ταυτοχρόνως τὸ Αγγλία διαγράφει προοδευτικὴν τροχιάν ἐπὶ τῆς κατευθύνεσσας τοῦ κερδαλσιοκρατισμοῦ, εἰς ὃν εἰσέρχονται ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 17^{οῦ} αἰώνος τυμηματα τῆς Γερμανίας».

1. Κατὰ τὸν Spiethoff (εελ. 38) ὁ 19^{ος} αἰώνιος λαρουσιάζει εἰς τὴν Εὐρώπην τὰς ἀκολούθους διακυμάνσεις μακρᾶς διαρκείας: 1822-1842 χαλάρωσις, 1843-1873 ἐπίδοσις, 1874-1894 χαλάρωσις καὶ 1895-1913 ἐπίδοσις. Κατὰ τὸν Pietro Tonelli (ε. 611) ἔχομεν διά τὴν Γαλλίαν ἐπίδοσιν ἀπὸ τοῦ 1852 μέχρι τοῦ 1873, επανιστητα 1873-1893, ἐπίδοσιν 1898-1913, διά τὴν Ιταλίαν χαλάρωσιν ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι τοῦ 1897 καὶ ἐπίδοσιν ἀπὸ τοῦ 1888 μέχρι τοῦ 1913. Ο αὐτὸς συγγραφεὺς (εελ. 597) ἐρευνήσας ἡπτομερῶς τὴν Ιταλικὴν οἰκονομίαν τῶν ἔτων 1834-1918 διεπιστώσεν ὅτι κατ' ἓτος ενμειούνται κανονικῶς δύο περίοδοι οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως, ὅτοι κατὰ Απριλίου καὶ Οκτωβρίου, καὶ περίοδος μεγάλης οἰκονομικῆς χαλαρώσεως κατὰ τὸ θέρος.

Κατὰ τοὺς υπολογισμοὺς τέλος τοῦ W. C. Mitchell εἰς τὸ ἔργον των Business Cycles διακρίνονται αἱ ἐξῆς περίοδοι οἰκονομικῶν διακυμάνσεων κατὰ τὸν παρελθόντα αἰώνα.

παρουσιάζει τάς δικολούθους περιόδους έπιδεεως και χαλάρωσης :	
30 1690 - 1720	έπιδεεις
33 1730 - 1763	» »
25 1790 - 1815	» »
28 1845 - 1873	» »
25 1895 - 1920	» »
30 1720 - 1730	χαλάρωσης
27 1763 - 1790	» »
30 1815 - 1845	» »
22 1873 - 1895	» »
1920 -	» »

Υπό τών εσειαλιστών παρετηρήθη ότι οι μεγάλοι πόλεμοι πίπτουν εις τάς περιόδους έπιδεεως ήποτε κρατεί έπαρσις και αίσιοδοξία.

Αι διακυρώσεις μακράς διαρκείας χαρακτηρίζονται διά της αύξησης μειώσεως τών τιμών!

Άναλογία έπιδεεως

Εις τὴν Ἀγγλίαν

1849 - 1873	ὑψωσις τιμῶν	3,3
1873 - 1896	πτώσις »	0,4
1896 - 1920	ὑψωσις »	2,7

Εις τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας

1849 - 1865	ὑψωσις τιμῶν	2,9
1873 - 1896	πτώσις »	0,4
1896 - 1920	ὑψωσις »	3,1

(Κατά την Mlynarski The Functioning of the Gold Standard 1931 σελ. 28).

¹ Παραθέτω κατωτέρω πίνακας της έξελιξης τῶν χονδρικῶν τιμῶν άπό τοῦ 1800 καὶ ἔτες ἐξ οὐ δύναται δηρίστα ὁ ἀναγνωστής νά λάβῃ εαφῆ ἀντιληφτιν τῆς κινήσεως τῶν διακυρώσεων μακράς διαρκείας.

Πίναξ τιμαριθμού χονδρικῶν τιμῶν εἰς
χρυσόν άπό τοῦ ἑτούς 1800 καὶ ἔτες
(1913 = 100)

επον	Γερμανία	Γαλλία	Μεγάλη Βρετανία	Ην. Ποδ. Βορ. Αμερικής
	Στατιστική υπηρεσία Γερμανίας	Γενική Στατιστική	Περιοδικ. Statist.	Βιτεραιον of Γερμανίας
1801		198,1	162	
1802		155,6	133	
1803		176,9	136	
1804		168,4	147	
1805		186,8	151	
1806		183,9	148	
1807		182,5	139	
1808		205,2	136	
1809		222,1	143	

επον	Γερμανία	Γαλλία	Μεγάλη Βρετανία	Ην. Ποδ. Βορ. Αμερικής
	Στατιστική υπηρεσία Γερμανίας	Γενική Στατιστική	Περιοδικ. Statist.	Βιτεραιον of Γερμανίας
1810			200,9	156
1811			192,4	152
1812			171,2	154
1813			162,7	179
1814			161,3	224
1815			154,2	176
1816			128,8	150
1817			165,5	151
1818			186,8	148

Πρέπει να έχωμεν όμοιοφιν δτι αι περιόδου πτώσεως τημών δεν απο-

τίθησαι

ΑΙΩΝΑΣ	Γερμανία	Γαλλία	Μεγάλη Βρετανία	Ην. Πολ. Βορ. Αμερικής
	Επατοική Επιρροής Γερμανίας	Γενική Επατοική	Περιοδικ. Statist	Βιβλιογ. Σαφεώς Stat.
1819		158,4	130	
1820	132,4	145,7	111	
1821	123,7	133,0	106	
1822	119,4	124,5	109	
1823	123,7	125,9	104	
1824	115,1	124,5	103	
1825	126,3	145,7	104	
1826	117,6	127,3	103	
1827	115,9	125,3	104	
1828	111,6	114,6	99	
1829	112,5	111,8	98	
1830	112,5	114,6	95	
1831	107,3	116,0	102	
1832	108,1	110,4	103	
1833	109,0	106,1	102	
1834	110,7	110,4	95	
1835	114,2	113,2	108	
1836	116,8	121,7	121	
1837	109,0	118,8	120	
1838	113,3	118,8	115	
1839	112,5	130,2	121	
1840	116,8	123,1	102,9	
1841	115,9	120,3	102,0	
1842	113,3	106,1	95,0	
1843	104,7	100,4	89,4	
1844	102,1	97,6	89,8	
1845	104,7	104,7	90,6	
1846	111,6	104,7	93,7	
1847	117,6	111,8	93,8	
1848	96,9	91,3	89,3	
1849	96,0	87,1	87,0	
1850	96,0	90,6	90,1	
1851	77,0	95,2	88,2	93,3
1852	79,7	102,9	91,8	90,4
1853	93,4	120,2	111,8	96,1
1854	109,8	128,0	120,0	99,4
1855	109,9	133,2	118,8	99,7
1856	109,9	134,9	118,8	99,7

ΑΙΩΝΑΣ	Γερμανία	Γαλλία	Μεγάλη Βρετανία	Ην. Πολ. Βορ. Αμερικής
	Επατοική Επιρροής Γερμανίας	Γενική Επατοική	Περιοδικ. Statist	Βιβλιογ. Σαφεώς Stat.
1857	99,5	131,5	123,5	99,1
1858	84,2	118,5	107,1	89,7
1859	86,0	118,5	110,6	88,3
1860	94,2	124,6	116,4	88,3
1861	95,8	122,8	115,3	88,1
1862	91,4	122,8	118,8	101,2
1863	89,3	123,7	121,2	90,2
1864	90,2	122,0	123,5	107,8
1865	91,1	114,2	118,8	88,4
1866	95,9	115,9	120,0	120,1
1867	104,5	113,3	117,6	112,7
1868	102,9	114,2	116,4	102,1
1869	97,8	112,5	115,3	99,7
1870	91,7	115,1	112,9	103,4
1871	98,9	119,4	117,6	108,3
1872	110,3	124,6	128,2	112,1
1873	119,0	124,6	130,6	107,4
1874	112,5	114,2	120,0	105,2
1875	103,6	111,6	112,9	99,9
1876	101,0	112,5	111,8	92,3
1877	102,8	113,3	110,6	92,0
1878	93,4	103,8	102,4	88,0
1879	83,2	101,2	97,6	85,1
1880	94,0	103,9	103,5	94,2
1881	90,2	101,2	100,0	93,1
1882	85,5	98,6	98,8	95,6
1883	84,8	95,2	96,4	93,1
1884	77,7	87,4	89,1	87,6
1885	73,6	85,6	84,7	81,9
1886	69,2	82,2	81,2	81,0
1887	70,1	79,6	89,0	81,6
1888	76,1	83,0	82,4	83,0
1889	83,9	86,5	84,7	83,0
1890	89,1	86,5	84,7	80,5
1891	95,0	94,8	84,7	79,9
1892	83,8	82,2	80,0	74,8
1893	77,0	81,3	80,0	76,5
1894	72,2	75,3	74,1	68,6

τελούν περίοδον ευρεχούσας οικονομικής κρίσεως καθόσον η οικονομία βαθύτερη στη σειρά μόνοτοται εις την πτώσιν των τιμών και έντοσ αύτης επηρει. ούνται περίοδοι οικονομικής έπιδοσεως. Αι άποτομοι πτώσεις τιμών (ώς ενέβη εις τας Ηνωμένας Πολιτείας κατά τα έτη 1920 και 1921 και εις την υγιήτερη από του 1929 και έπειτα) είναι πολὺ λιγέστερη έπικινδυνοι παρά αι βαθύτεραι και διαρκέστεραι πτώσεις. Όσον άριστη την αίτιο. λογιαν των διακυμάνσεων μακράς διαρκείας ο Wagemann (Konjunkturlehrer 6. 74-77) διατυπώνει την γνώμην ότι σία τας μακράς διακυμάνσεις των τιμών δὲν υπάρχει έξιγνοι μέχρι τούτο, αλλοι ομας έπιετήμονες έχουσαν ταύτας διά της αύξομειώσεως της παραγωγής των ποδαρίμων μεταλλων και είδικως του χρυσού¹, πάντως άποτελούν αρται φυσιολογικής έκδηλωσιν της οικονομίας, της όποιας η έξελικτική πρεία παρουσιάζει αύξομειώσεις και όχι άμαλην πρόοδον (Schumpeter 6.434-435)

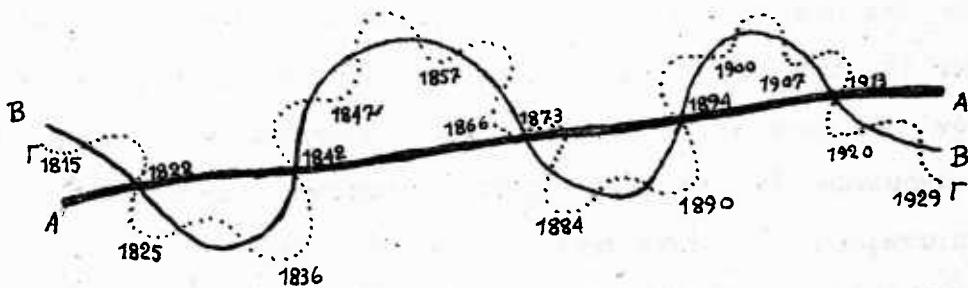
Σ. Ε.	Γερμανία	Γαλλία	Μεγάλη Βρετανία	Ην. Πολ. Βορ. Αμερικής
	Στατιστική υπηρεσία Γερμανίας	Γενική Στατιστική	Περιοδικός Statist.	Βιτεραι οφ Σαβορ Stat.
1895	70,5	73,5	72,9	69,9
1896	70,9	70,9	71,8	66,6
1897	77,1	71,8	72,9	66,8
1898	81,9	74,4	75,3	69,5
1899	82,2	80,4	80,0	74,8
1900	87,3	85,6	88,2	80,4
1901	81,8	82,2	82,4	79,2
1902	81,0	81,3	81,2	84,4
1903	80,3	83,0	81,2	85,4
1904	83,1	81,3	82,1	85,5
1905	86,1	84,8	84,7	86,1
1906	87,7	90,0	90,6	88,5
1907	98,3	94,3	94,1	93,4
1908	93,1	87,4	85,9	90,1
1909	93,2	87,4	87,1	96,8
1910	90,5	93,4	91,8	100,9
1911	97,2	97,8	94,1	93,0
1912	108,0	102,1	100,0	99,0

Σ. Ε.	Γερμανία	Γαλλία	Μεγάλη Βρετανία	Ην. Πολ. Βορ. Αμερικής
	Στατιστική υπηρεσία Γερμανίας	Γενική Στατιστική	Περιοδικός Statist.	Βιτεραι οφ Σαβορ Stat.
1913	100,0	100,0	100,0	100,0
1914	103,4	102,1	100,0	97,6
1915	122,4	130,2	124,2	99,6
1916	116,1	165,8	156,7	122,4
1917	114,5	234,3	201,6	168,3
1918	153,6	312,2	221,2	188,1
1919	96,9	253,4	220,7	198,6
1920	105,8	184,9	221,8	221,2
1921	82,7	133,7	144,3	139,8
1922	82,0	138,7	140,4	138,5
1923	95,1	131,7	142,7	144,1
1924	137,3	132,3	148,4	140,5
1925	141,8	135,8	159,5	148,3
1926	134,4	117,9	149,6	143,3
1927	137,6	125,4	144,2	136,7
1928	140,0	125,9	141,9	139,8
1929	137,2	124,0	134,4	138,3
1930	124,6	108,0	113,2	123,8

¹ Κατά τόν Wagemann Struktur σελ. 398-9.

3) Οι οικονομικοί κύκλοι (business cycles, cycles économiques) οι-
τινες είναι τό εύνοιον οικονομικής περιόδου έπιδόσεως και πτώσεως
της οικονομίας και διαδέχονται αλληλους. Η κρίσις άποτελεῖ τμήμα
του οικονομικού κύκλου. (Περί των οικονομικών κύκλων γίνεται είδι-
κός λόγος εἰς τό μεθεπόμενον έδαφον).

Εἰς τό κατωτέρω παρατιθέμενον διάγραμμα κατεβλήθη προσπά-
θεια όπως άναπαρασταθούγ αι τρεῖς προεκτεθεῖσαι κίνησις της οικο-
νομίας κατά τὸν 19^ο αιώνα, και η μὲν γραμμὴ ΑΑ διηδοῖ τὴν μακράν
να τάσιν, η γραμμὴ ΒΒ τὰς διακυμάνσεις μακρᾶς διαρκείας κατά τὸν
Spiethoff, η δέ γραμμὴ ΓΓ τοὺς οικονομικούς κύκλους, αι ημερομηνίαι
γανερῶνται τά έτη κρίσεως.

4) Αἱ ἐποχικαὶ διακυμάνσεις (variations saisonnières) είναι αἱ
έτησις επιμειούμεναι οικονομικαὶ μεταβολαὶ αἱ συνδεόμεναι μὲ τὰς
περιοδικὰς μεταβολὰς τῶν μετεωρολογικῶν ἐποχῶν. Αἱ διακυμάνσεις
αὗται παρουσιάζονται έτησις ἀνεξαρτήτως αλλῶν εἰδικωτέρων
μεταβολῶν¹, καὶ παρουσιάζουν σταθερότητα.

5) Αἱ ἀπρόοπτοι διακυμάνσεις αἱ ὄρειδόμεναι εἰς ἀπρόοπτα γε-
γονότα ως π.χ. πολέμους, ζηλαναστάσεις, ἀπεργίας.

¹ Τοιαῦται ἐποχικαὶ διακυμάνσεις ἐμφανίζονται εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις
τῶν ξενοδοχείων τῶν λοντροπόλεων, παραγωγῆς ηλεκτρισμοῦ, ἀνθρακοῦ, καυσ-
τήλων, πάγου κτλ. Εἰς τὸ clearing (γραφεῖον ευμψηφισμοῦ) τῆς Νέας
Ύρκης τὸ εύνοιον τῶν ευμψηφισμῶν βαίνει ἐλαττούμενον ἀπό τὴν ἀρχή
ἐκάστης τριμηνίας πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς.

4. Πρόγνωσις τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων.

Η ἐπιστήμη κατά τὴν τελευταῖαιν δεκαπενταετίαιν ἔτεράδη πρὸς ἑτα-
τικὴν μελέτην τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων ἐξ ὀλων δὲ τῶν κατηγοριῶν
ἔμελε τὴν θητείαν ιδιαιτέρως οἱ οἰκονομικοὶ κύκλοι, οἱ ὅποιοι περιέχοντες
καὶ τὰς κρίσεις παρουσιάζουν τὸ μέγιστον ἐνδιαφέρον. Η ἐρευνα ἔχει
διπλοῦν εκόπον τὸ μὲν τὴν ἐξακρίβειν τῶν φαινομένων, τὸ δὲ τὸν
καταρτιεμόν μεθόδου διὰ τῆς ὥποιας νὰ ἐπιτυγχάνεται νὰ πρόγνωσις
τῶν μεταβολῶν τῆς οἰκονομίας, τοῦτο δὲ ἐπετεύχθη διὰ τῆς συντάξεως
οἰκονομικῶν βαρομέτρων. Εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν ἐπρωτοστάτηνεσαν οἱ
Mitchell (Ηνωμ. Πολιτεῖαι), Pigou (Αγγλία), Spiethoff (Γερμανία), Cassel
(Σουηδία) καὶ Lescure (Γαλλία). Άλλα νὰ ἐρευνα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ
διεξαχθῇ ψηφία ιδιωτῶν καὶ οὐτώ iδρυθησαν ίνστιτούτα ἔχοντα ως εἰ.
δικόν εκόπον τὴν ἐρευνα τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων καὶ τὴν
εὐνταξίν οἰκονομικῶν βαρομέτρων. Πρώτον τοιούτων ίνστιτούτων iδρύθη
εἰς τὸ λανεπιστήμον τοῦ Harvard κατὰ τὸ ἔτος 1917 τὸ Harvard
University Committee on Economic Research¹ υπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ
W. M. Person, ἔκτος τοῦ ίνστιτούτου τούτου υφίστανται εἰς τὸς Ηνωμέ-
νας Πολιτείας καὶ δύο ἔτερα: τὸ National Bureau of Economic Re-
search διευθυνόμενον ψηφία τοῦ Mitchell καὶ τὸ Institute of Economics
τῆς Οὐασιγκτῶν. Τὸ παράδειγμα ἔμμηθησαν καὶ ἄλλαι χῶραι καὶ οὐα
iδρύθησαν τὰ ἀκόλουθα κέντρα μελέτης τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων².

¹ Τοῦ ὀποίου τὰ πορίσματα ἐκδίδονται εἰς τὸ τριμηνιαῖον περιο-
δικόν Review of economic statistic καὶ εἰς τὸ ἑβδομαδιαῖον Weekly
Letter. Ἐκτὸς τούτου εἰς τὰς Ηνωμένας Πολιτείας, ψηφίαρχουν καὶ ἄλλα
περιοδικὰ δημοσιεύοντα τιμαριθμικά στοιχεῖα ως τὰ ἐκδίδοντα
ψηφία τῆς Babson's statistical Organisation, τοῦ Brookmires Eco-
nomic Service, τοῦ Department of Commerce καπ.

² Ενιοτες δὲν iδρύθησαν νέα ίνστιτούτα ἀλλὰ τὴν ἐρευναν ἀνέλα-
γον υφίστανται ὡδὶ έπιστημονικαὶ ὄργανώσεις.

τὸ London and Cambridge Economic Service (1923), τὸ Canadian Economic Service, τὸ ιγιεστάμενον Institut de Statistique de l'Université de Paris καὶ τὸ Ινστιτούτον Στατιστικῆς τῆς Πολιτικῆς Οικονομίας τῆς Ρώμης καὶ Λαδούνης, τὸ Institut für Konjunkturforschung τοῦ Βερολίνου (1925) ἴδρυθέν ὑπό τοῦ Statistisches Reichsamt, τὸ Ινστιτούτον τῆς Μόσχας, τὸ Oesterreichisches Institut für Konjunkturforschung, τὸ Ινστιτούτον Οικονομικῶν Διακυμάνσεων τῆς Βουδαπέστης, τὸ Ινστιτούτον Οικονομικῶν Έρευνῶν τῆς Βαρσοβίας, τὸ Ινστιτούτον Οικονομικῶν Έπιστημῶν τοῦ Σουντιν¹ (1918).

Αναφέρομεν ἐνδεικτικῶς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἔργαζεται τὸ «Harvard Institute». Τοῖς στατιστικά δεδομένα τὰ ὄποια ἔχουν ἐπιμελῶς ἐκλεγμένας ἐνδεικτικά τῶν οικονομικῶν διακυμάνσεων, κατατάσσονται εἰς τρεῖς ὅμοδας, ὃν ἐκάστην αἴτοτε λείπεται ἐκ τῶν ὀικολογήθων τιμαριθμικῶν εποχῶν. Όμος A κερδοσκοπίας (Speculation), περιλαμβάνουσα τοὺς ἔξι τιμαριθμούς: 1) τῆς κινήσεως τοῦ ευμψηφιστικοῦ γραφείου τῶν ἐν Νέα Υόρκη τραπεζῶν, 2) τῶν τιμῶν τῶν μετοχῶν εἰκοσι διαφόρων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, 3) τῶν τιμῶν τῶν μετοχῶν εἰκοσι διαφόρων ειδικοροδομικῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ 4) τῶν τιμῶν τῶν ὀμολογιῶν δέκα διαφόρων ειδικοροδομικῶν ἐπιχειρήσεων. Όμος B ἐπιχειρήσεων (Business), περιλαμβάνουσα τοὺς ἔξι τιμαριθμούς: 1) τῆς παραγωγῆς ἀκατεργάστου ειδήρου, 2) τῆς κινήσεως ευμψηφιστικῶν γραφείων ἐκτὸς τῆς Νέας Υόρκης, 3) τῶν χονδρικῶν τιμῶν ἐμπορευμάτων τῆς Broadstreet καὶ 4) τῶν χονδρικῶν τιμῶν ἐμπορευμάτων τοῦ Bureau of Labour Statistics. Όμος C χρήματος καὶ τραπεζῶν

¹ Όλα τὰ Ινστιτούτα δημοσιεύουν τὰ πορίσματα τῶν ἔρευνῶν των, στατιστικά εποιχεῖα περὶ τῶν οικονομικῶν διακυμάνσεων δημοσιεύονται προσέτι ὑπό τοῦ U.S. Bureau of Commerce τῆς Federation of British Industries, τοῦ Federal Reserve Board, τῆς Midland Bank κλπ. Λεπτομέρειαὶ περὶ τῶν ιδιαίτερων εὑρημάτων εἰς τὰ ἔργα τῶν Wagemann καὶ Dupriez

(Banking): περιλαμβάνουσα τοὺς ἐξῆς τιμαρίθμους: 1) τοῦ τόκου προεξό-
δησεως ἐμπορικῶν ἀξιῶν, λήξεως 60 ἐώς 90 ημερῶν, 2) τοῦ τόκου προε-
ξόδησεως ἐμπορικῶν ἀξιῶν λήξεως 4 ἐώς 6 μηνῶν καὶ 3) τῶν τοπο-
θετήσεων καὶ κατασθέσεων τῶν τραπεζῶν τῆς Νέας Υόρκης, αἱ δύο-
αι εἶναι μὲν τοῦ ευηψηγιστικοῦ τούτου γραφείου. Λί έκαστην δ-
μάδα καταρτίζεται δι' υπολογισμῶν μία καμπύλη, αἱ τρεῖς δέ καμπύ-
λαι ἀναγράφονται ἐπὶ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ λίνακος. Άπο τοῦ 1923 ἐπῆλθεν
μεταβολαι εἰς τὰ τιμαρίθμικά στοιχεῖα, ἀτινα χριστιανοποιοῦνται εἰς
τὸν καταρτισμὸν τῶν τριῶν καμπυλῶν, ὡδη δέ αἱ τρεῖς δύοδες ευγρα-
τοῦνται ὡς ἐξῆς: Α Κερδοσκολία (Speculation) 1) ὀρειλέται τῶν τρα-
πεζῶν Νέας Υόρκης, 2) τιμαὶ μετοχῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Β
1) ὀρειλέται τῶν τραπεζῶν 140 πόλεων πλὴν τῆς Νέας Υόρκης, 2) τιμαὶ
δέκα ἐμπορευμάτων. Σ 1) καὶ 2) ὡς ἀνω. Η παρακολούθησις τῶν κινή-
σεων τῶν τριῶν καμπυλῶν καταδεικνύει ὅτι εἰς τὸν ἔξελιξιν προηγε-
ται χρονικῶς ἡ καμπύλη Α, ἐπειταὶ ἡ Β καὶ τρίτη ἔρχεται ἡ Σ. Εν-
μειωτέον ὅτι ἡ πορεία τῶν τριῶν καμπυλῶν δέν ἀκολουθεῖ πάντοτε
τὸν ἀνω πορείαν· οὕτω κατά τὸ ἔτος 1925, ἐνῷ ἡ καμπύλη Α
ἀνήρχετο ἡ Β κατήρχετο.

Εἰς τὸν πορείαν τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων διακρί-
νονται εἰς τὸ εὐετηριακό Harvard πέντε περίοδοι: 1) ἡ περίοδος κατα-
πτώσεως (depression), μὲ καμπυλάς τιμάς ἀξιῶν καὶ ἐμπορευμά-
των, μικρὸν τόκον προεξόδησεως, καὶ μεγάλα αἰλοθέματα εἰς
τὰς τραπεζαῖς. Τό διαθέσιμον χρῆμα διατίθεται εἰς ἐπιχειρήσεις, πρα-
τιμωμένων τῶν εοθαρτέρων καὶ καθλιτέρων. 2) Οὗτω βαθμιδῶν
ἡ οἰκονομική ἥων εἰσέρχεται εἰς τὸν δευτέραν περίοδον τῆς ἀνα-
νίψεως (recovery), καθ' ἣν ὑψοῦνται αἱ τιμαὶ καὶ ὁ τόκος προσ.
ξόδησεως. 3) Ἐπειταὶ ἡ τρίτη περίοδος τῆς εὐημερίας (prosperity),
ὅπότε αἱ τιμαὶ εἶναι πολὺ ὑψωμέναι καὶ ὑπάρχει μεγίστην γήτησις
χρήματος. 4) Η τετάρτη περίοδος εἶναι ἡ τῆς οἰκονομικῆς υπερεντά-
σεως (financial stress), καθ' ἣν ἡ κίνησις τῶν ἐπιχειρήσεων
καὶ αἱ τιμαὶ εὑρίσκονται εἰς τὰ ἀνώτατα ευμετά.

μένει υψηλός. Λαμβάνει χώραν μεγάλη κερδοσκοπία έκπορευμάτων και μεγάλαι προαγοραί. Αἱ τράπεζαι λιέζουν τοὺς πελάτες εἰς ἔξοδην τῶν λογαριασμῶν των. Οἱ ἔμποροι ἔχοντες ἀνάγκην μετρητῶν πλησίουν τὰ ἐμπορεύματά τους εἰς μικροτέρας τιμάς. Άρχισει καὶ διαδίδεται ἡ ἀντίληψις ὅτι πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ κρίσις. Η γνήσια χρυματος αὔξανει ὡς καὶ ὁ τόκος προεξοφλήσεως. Η πελατεία δὲν ἀγοράζει πλέον μὲ τὸν πενοίθηντον ὅτι θὰ ἐπέλθῃ ἀναγκαστικὴ ἐλάττωσις τῶν τιμῶν. 5) Εἴ δὲ πάνταν αὐτῶν ἐπέρχεται ἡ κρίσις (crisis), χαρακτηριζομένη διὰ μεγάλων ἐκποιηντῶν ἀξιῶν καὶ ἐμπορευμάτων. Η κρίσις σιαρκεῖ συνήθως ὀλίγους μῆνας καὶ κατόπιν ἐμφανίζεται πάλιν ἡ λερίδος τῆς καταπτώσεως χαρακτηριζομένη διὰ τῆς ἀνεργίας τῆς μικρᾶς κινήσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων, χαμηλοῦ τόκου προεξοφλήσεως, χαμηλῶν τιμῶν τῶν ἀξιῶν καὶ τῶν ἐμπορευμάτων. Καὶ ὁ κύκλος ἀρχεται ἐκ νέου.

To Committee of Economic Research κατήρισε τὸ εκῆμα αὐτὸ τῆς ἐξελίξεως τῶν οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων ἐπὶ τῷ βάσει τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὰς Ηνωμένας Πολιτείας κατά τὰ ἔτη 1903-1914 καὶ ἐδημοσίευε τὰς πρώτας του παρατηρήσεις κατὰ τὸ ἔτος 1919¹. Ὡς δῆμος ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Meerwarth² αἱ καμπινήλαι τῆς ἐπιτροπῆς καθὼς καὶ τὰ ευμπεράγματα δὲν αποδίδουν πιετῶς τὴν πραγματικότητα ἀλλ' αποδίδουν ἐξιδανικευμένην εἰκόνα τῆς πραγματικότητος.

Η ἐπιτροπὴ τοῦ Harvard διὰ τῶν εἰατιστικῶν της παρατηρήσεων ἐπιδιώκει δὲ μόνον νὰ προΐδῃ τὴν μέλλουσαν πορείαν τῶν ἐπιχειρήσεων δὲλλας νὰ παράσχῃ γενικὰς ὁδηγίας εἰς τὰς καθ' Ἑκατοντάριστους ἐπιχειρήσεις περὶ τῆς τηρητέας ἐκάτεσσε πορείας. Φυσικὰ ἡ προγνωστικὴ δύναμις ἐπεκτείνεται μόνον ἐδ' ὅδον τὰ

1. W. M. Persons, Indices of general Business conditions Cam-bridge Mass. 1919.

2. R. Meerwarth, Nationalökonomie und Statistik 1925 s. 493 κ.ε.

γεγονότα δέν λαμβάνουν άπροόπτον, τροπήν, έφδεον. Βασίζουν την ευνοίθη πορείαν, τὰς ευνεπειας μεγάλων και ἀπροόπτων γεγονότων, ως π.χ. πολέμων ή ἄλλων έθνικών ευηθάντων, αι καμπύλαι του Harvard δέν δύνανται να προΐδουν αύτες να καθορίσουν.

Tο London Economic and Cambridge Economic Service' καταρτίζει διαγράμματα τῆς ἔξελιξεως τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων, περιλαμβάνοντας 4 καμπύλας ἐξ ὧν ἑκάστη ἀναπαριστᾷ τὴν πορείαν εἰς μόνου οἰκονομικοῦ φαινομένου².

Αἱ ἔρευναι τοῦ Institut für Konjunkturforschung τοῦ Βερολίνου στρέφονται κυρίως πρὸς τὴν κίνησιν τῶν ἐμπορευμάτων, ἐνῷ αἱ τοῦ ίνστιτούτου τοῦ Harvard στρέφονται πρὸς τὰς τιμὰς³, παρακολούθοντας ὅτε ἐκ τῶν πλησίον τὴν πορείαν τῶν διαցόρων κλάδων τῆς βιομηχανίας (Branchenbeobachtungen). Καταρτίζει δὲ τὸ γερμανικὸν ίνστιτούτον τὰ ἀκόλουθα βαρόμετρα: 1) τῆς παραγωγῆς, 2) τῆς ἀπασχολήσεως ἐργασίας, 3) τῆς κινήσεως τῶν ἀποθεμάτων τῶν ἐμπορευμάτων, 4) του ἔξωτερικοῦ ἐμπορίου, 5) τῆς ρυθμίσεως τῶν ἐπιχειρήσεων⁴, 6) τῆς πίστεως,

¹ Ηδρύθη τὸ 1922 ὑπὸ τῶν Sir W. Beveridge, Bowley, Keynes και Robertson.

² Αἱ 4 καμπύλαι ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ ἔξης στοιχεῖα: 1) τὴν τιμὴν 20 μετοχῶν, 2) τὸν τιμάριθμον χρηδρικῆς πωλήσεως τοῦ Board of Trade (πλὴν τῶν εἰδῶν διατροφῆς), 3) τὴν τιμὴν τῶν ἔξαγομένων βιομηχανικῶν προϊόντων (μη λαμβανομένων όπ' ὅψιν τῶν ἐποχιακῶν αὐξομειώσεων) και 4) τιμάριθμον τῶν τιμῶν τοῦ χρήματος. Τα στοιχεῖα ταῦτα συμπληρούνται και διὰ τῆς παρακολούθησεως και ἄλλων στοιχείων και διεθνῶν τοιούτων (εἰς τὸ τελευταῖον αὐτὸν εικεῖον καταβάλλεται μεγαλυτέρα προσοχὴ εἰς τὴν Ἀγγλιανή παραί εἰς τὰς Ηνωμένας Πολιτείας)

³ Ο Wagemann δικαιολογεῖ τοῦτο ἐκ τῶν συνθηκῶν τῆς γερμανικῆς οἰκοδομῆς. Αἱ ἔρευναι αὐτοῦ διέλονται υπὸ τῆς Δρχῆς ἢν διεπικυρώσει. ὁ Schäffle διτὶ η κοινωνία ἀποτελεῖ δργανισμὸν, και τὸ αὐτὸν λεκτέον και λεπτὸν τῆς οἰκονομίας.

⁴ Geschäftsdispositionen.

τηών τριών άγορῶν (κινητῶν & ξεινῶν, ἐμπορευμάτων καὶ χρήματος), 8) τῶν τιμῶν τῶν ἐμπορευμάτων.

Ἐπί τῇ βάσει τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων ἡ πρόγνωσις τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων γίνεται διὰ τῆς παρακολουθίας καὶ μελέτης τῶν διαδόρων καμπυλῶν ἐκ τῶν ὀποίων ἀπαρτίζεται τὸ βαρόμετρον. Οὐτως εἰς τὸ τοῦ Ηαρναρδ τὸ ὄποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεις καμπύλας A, B καὶ C, παρετηρήθη, ὡς ἔλεχθη, δτὶ ἡ καμπύλη A κερδοεκοπίας εἶναι ἡ πρώτη ἢτις παρουσιάζει ἐκάστοτε μεταβολὴν τινα (ἄνοδον ἢ κάθοδον ἀδιάφορον), ἡ καμπύλη B τῶν ἐπιχειρήσεων τὴν ἀκολουθεῖ εἰς ἀπόστασιν ὅλιγων μηνῶν¹, ἡ δὲ καμπύλη C τοῦ χρήματος ἀκολουθεῖ τὴν καμπύλην B ὥσαντας εἰς ἀπόστασιν ὅλιγων μηνῶν². Ἐπί τῆς ἐμπειρικῆς αὐτῆς παρατηρήσεως τῆς διαδοχικῆς κατὰ χρόνον κάμψεως τῶν τριών καμπυλῶν βασίζεται ἡ πρόγνωσις τῆς μελλούσης ἔξελίξεως τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων ὅποι αἱ μεταβολαὶ τῆς καμπύλης A παρέχουν τὴν πιθανότητα ἀναλόγων μεταβολῶν καὶ εἰς τὰς δύο ἄλλας καμπύλας³.

Διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων παρακολουθοῦνται τὰ οἰκονομικὰ ἐκεῖνα φαινόμενα εἰς τὰ ὄποια ὡς ἄριστα κατοπτρίζονται αἱ οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις καὶ τοιαῦται εἶναι κυρίως αἱ θεομηχανίαι παραγωγῆς παραγωγικῶν μέσων (μηχανῶν) καὶ

¹ Διὰ τὴν περίοδον 1903-1914 ἡ ἀπόστασις ἦτο 6 ἕως 10 μηνῶν.

² Διὰ τὴν αὐτὴν περίοδον 1903-1914 ἡ ἀπόστασις ἦτο 2 ἕως 8 μηνῶν.

³ Σημειώτεον δτὶ κατὰ τὰ ἔτη 1926-1927 αἱ τρεῖς καμπύλαι δὲν δικινήθησαν κατὰ τὴν κανονικὴν αὐτῶν διαδοχὴν, καθόσον ἐνῷ κατὰ τανούάριον τοῦ 1926 ἡ καμπύλη B ἔπρχε ναὶ κατέρχεται, ἡ καμπύλη A, ἤτις ἔπρεπε ναὶ εἶχε προηγηθῆ αὐτῆς εἰς τὴν κάθοδον, ἐσημειώσεν ἀνοδον μέχρι τέλους τοῦ 1927, ἡ δὲ καμπύλη C παρέμεινε περίπου ὄριζοντια. Η ἀνωμαλία αὐτη ἀποδίδεται εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς τῶν Federal Reserve Banks καὶ τῶν μέτρων ποὺ ἔλαβον οἱ ἐπιχειρηματίαι καθοδηγούμενοι ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ βαρομέτρου

ειδών μακράς χρήσεως. Ο Spiethoff υποστηρίζει ότι διά την Γερμανίαν αι οικονομικαί διακυμάνσεις μελετώνται τό καλλιτερον διά της παρακολουθήσεως τού ποσού της παραγωγής άκατεργάτου ειδήρου και άνθρωπος. Οι γερμανοί ετατιστικοί βασίζουν τάσ παρατηρήσεις των έπι της μελέτης τῶν αὐξομειώσεων τῶν παραγομένων ποσοτήτων, ἀντίθετως οι ἀμερικανοί (Mitchell, Fisher, Pearson, Veblen) ἐπὶ τῶν αὐξομειώσεων τῶν τιμῶν.¹

Γεννάται γάρ τό έρωτημα ποιαν επιμασίαν ἔχουν τά οικονομικά Βαρόμετρα και ποιαν ἐπιρροήν ἔπι της οικονομίας², ίδιως ἐν εξέσει μὲ τὴν ἀποργύην τῶν κρίσεων. Ἐν εξέσει μὲ τό τεθέν αὐτῷ έρωτημα

¹ Αἱ τιμαὶ εἰναι ἐπιειδαλέστερος, δεῖκτης καθόσον ἐπηρεάζονται υπὸ τῶν Καρτέλ.

² Ἐν εξέσει μὲ τὴν επιμασίαν ποὺ τὴ μπορεῖ νὰ ἔχῃ η ετατιστικὴ ἐρευνα διὰ τὴν ἀποργύην τῶν κρίσεων ἐνδιαφέρουσαι γνῶμαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ Berliner Tageblatt τῆς 15ης, 22ας καὶ 27ης Νοεμβρίου 1931. Ο Wilhelm Munk ἔπι ταῦτα ἀποτελεῖται προσπάθεια ετατιστικῆς ἐξακρίβωσης τῶν οικονομικῶν φαινομένων πρὸς ἀπαραθίσειν τῶν κρίσεων. Αγώνυμος (X.I.Z.) ἀρθρογράφος παρατηρεῖ ἀπαιτειοῦσθίως ὅτι ὁ κόσμος ἐγνώριετον τὴν μεγίστην αὐτοῦ κρίσιν καθ' ἣν ἐποχὴν αἱ ετατιστικοὶ ἐρευναὶ εἰχον πραδεύσει. Ο καθηγητὴς K. Brandt διευθύνεται τοῦ ἐν Βερολίνῳ Ινστιτούτου του πρὸς ἐρευναν τῶν ἀγορῶν γεωργικῶν προϊόντων παρατηρεῖ διὰ τοῦ λειποντος εἰς τὴν ἀκρίβη ετατιστικὰ εποικεῖα περὶ επουδιατάτων οικονομικῶν φαινομένων, υποστηρίζει δὲ τὴν ἀνάγκην ἐντατικῆς διεθνοῦς συνεννοήσεως διὰ τὰς ετατιστικὰς ἐρευνας. Ο Dr. J. Schmölders παρατηρεῖ διὰ την κρίσεις θὰ παρουσιασθήσει τὰντοτε ἐργόσον τὸν οἱ διευθύνοντες τοὺς λαοὺς δύον καὶ καὶ οἱ ἐπιχειρηματίαι δὲν ἀκολουθοῦν τὰς υποδείξεις τῶν οικονομολόγων, συγκριμένως οἱ Cassel καὶ Keynes ἀπὸ δεκαετίας υπέδειξαν, μὴ εἰσακούομενοι, τοὺς κινδύνους τῆς πολιτικῆς τῶν πολεμικῶν ἐπανορθώσεων η δύοια δὲν ἤδη γνώντας παρά νὰ ἐπιστρέψῃ ἀταξίαν εἰς τὴν οικονομίαν. Τὴν αὐτὴν γνώμην υποστηρίζει καὶ ὁ καθηγ. M.J. Bonn.

πρέπει να γίνη διάκρισις περὶ τῆς θεωρητικῆς ἐπιεικονικῆς ειμασίας τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων καὶ περὶ τῆς πρακτικῆς αὐτῶν ειμασίας. Άπό θεωρητικῆς ἐπιεικονικῆς ἀλοφεως σὶ ἔρευναι περὶ οἰκονομικῶν δια-
κυνάνσεων καὶ τὰ οἰκονομικὰ βαρόμετρα ἔσχον ἦδη επουδαίαν ει-
μασίαν (λαμβανομένου ὥλ' ὅψιν ὅτι μόλις ἀπὸ τοῦ 1917 ἥρχισε νὰ λειτουρ-
γῇ τὸ ἀρχαιότερον ἵνεταύτον τοιούτων ἔρευνῶν) καθόσον ἦδη ευ-
τειναν πολὺ εἰς τὴν εαρεστέραν καὶ ἀκριβεστέραν ἀντιληψιν περὶ
τῶν οἰκονομικῶν διακυνάνσεων, καὶ μὲν τις ὠριζμένου συμβίου κατέ-
στησαν δυνατήν τὴν πρόθλεψιν τῆς κατὰ τὸ προεκθέστατον μέλλον ἐ-
ξελίξεως τῆς οἰκονομίας, εἰς τὸ ειμεῖον δὲ αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία
ὅτι εὐν τῷ χρόνῳ θὰ πραγματοποιηθῇ μεγίστη πρόοδος καὶ θὰ ἔχομεν
ἄριστα λειτουργούντα οἰκονομικὰ βαρόμετρα. Όσον ἀριστὰ δὲ τὴν πρα-
κτικήν ειμασίαν τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων καὶ τὴν ἰκανότητα αὐ.
τῶν δηλωσ ἀλοσοβήσουν καὶ προδίθουν τὰς οἰκονομικὰς κρίσεις καὶ τὰς
ήμιας τῶν ἐπιχειρήσεων, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ διατελεθοῦν δι-
εταγμοὶ ὅσον ἀριστὰ τὴν προεκθήτην ἀποτελεσματικότητα αὐτῶν πρὸς τὴν
κατεύθυνσιν ταύτην, καθόσον θὰ χρειασθῇ μακρά διαποιησαγώγησις ὅπας
ὁ κόσμος τῶν ἐπιχειρήσεων καταστῇ οἰκεῖος μὲ τὴν παραπολούθησιν
τῶν οἰκονομικῶν βαρομέτρων προετοί δὲ πεισθῇ νὰ ρυθμίζῃ τὰς ἐνερ-
γειας του ἐλί τῇ βάσει τῶν ἐνδείξεων αὐτῶν.

5. Οἰκονομικοὶ κύκλοι καὶ κρίσεις.

Οἰκονομικὸς κύκλος εἶναι οἰκονομικὴ διακύμανσις παρουσιάζουσα
ἐναλλαγὴν οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως καὶ χαλορώσεως, ὅνομά γεται δὲ οὐ-
τῷ διότι τρόπον τινὰ ἀριστὸν τὸ οἰκονομία διέλθει δια τῶν δύο περιόδων
τούτων ἀριστεῖ νέαν περιόδον ἐξελίξεως, νέον κύκλον¹. Οἱ οἰκονομι-
κοὶ κύκλοι ἀποτελοῦν τηνα τῆς γενικωτέρας διακυνάνσεως τῆς
οἰκονομίας. Εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς κύκλους διακρίνομεν τοὺς βραχεῖς

¹ Ο γερμανικὸς δρός Wechselspanne εἶναι ὄρθοτερος τοῦ γαλλικοῦ
καὶ ἀγγλικοῦ, cycles économiques, business cycles.

κύκλους διαρκούντας άπό 32 μέχρι 50 μηνῶν, ἥτοι κατά μέσον ὅρον 40 μῆνας ή 3 ἔτη και $\frac{1}{3}$, και τοὺς μακροὺς κύκλους¹, οἱ ὄποιοι ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο ή και ἐνιοτε τρεῖς θραχεῖς κύκλους και περιγλωβάνουν περίοδον 6 ἕως 11 ἔτῶν. Επίσης διακρίνομεν τοὺς κύκλους ἐπιδόσεως, διατάν εἰς τὸν κύκλον η περίοδος ἐπιδόσεως εἶναι η μακρατέρα και τοὺς κύκλους χαλαρότητος, διατάν η περίοδος χαλαρώσεως εἶναι η μακροτέρα.

Γενικῶς ο ὁικονομικὸς κύκλος διαίρεται εἰς 2 κυρίας περιόδους τὴν τῆς ἐπιδόσεως και τὴν τῆς χαλαρώσεως. Περίοδος ἐπιδόσεως εἶναι (κατὰ τὸν Cassel ε. 491) ἐκείνη καθ' ἣν σημειούνται αὐξήσεις τῆς παραγγῆς τῶν παγίων κεφαλαίων, περίοδος δὲ χαλαρώσεως ἐκείνη καθ' ἣν η παραγγὴ τῶν παγίων κεφαλαίων πίπτει κάτω τοῦ ἐπιπέδου τῆς περιόδου τῆς ἐπιδόσεως. Πρὸς ἀκριβεστέραν δῆμος ἀναπαράστασιν τῆς πραγματικότητος, ευνόθως ο ὁικονομικὸς κύκλος διαίρεται εἰς περιεστέρας γάσεις. Οὖτω, ως ἐλέχθη, τὸ ινετιστόν τοῦ Harvard διακρίνει εἰς ἑκατονταριάς τοῦ οικονομικού κύκλου πέντε γάσεις². Αὐτὴν τὴν

¹Οἱ ὄποιοι δὲν πρέπει νὰ ευγχέωνται μὲ τὰς διακυμάνσεις μακράς διαρκείας, αἱ ὄποιοι εἶναι λοιδὺ μεγαλυτέρας διαρκείας, περίπου τριπλασίας.

²Κατὰ τὸν Jordan (ἀναφερόμενον υπό τοῦ Sacombe σελ.8) ἑκατονταριάς τοῦ οικονομικού κύκλου παρουσιάζει τὰς ἀκολούθους γάσεις:

α) Φάσιν εὐδαιμονίας (ὑψωσις τῶν τιμῶν, αὐξήσεις ἐντάξεως παραγγῆς, ἐλασκεστον ἀνεργίας).

β) Φάσιν πτώσεως τῶν τιμῶν (ἐπιθρόδυνεις τῆς παραγγῆς, ἐλάτωσις τῶν μετακομίσεων, ἀνωμαλίαι ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, αὐξήσεις τῆς σπουδαιότητος και τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πτωχεύσεων, ἀνεργία).

γ) Φάσις χαλαρώσεως (πτίσεως, ἀπραξίας «dépression») (τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν παραμένει πάντας χαμηλόν)

δ) Φάσιν ἐπαναθήψεως τῆς οικονομικῆς δράσεως (reprise), κινοῦνται ἐκ νέου τὰ κυκλοφοροῦντα κεφαλαία, αἱ τραπεζικαὶ ἔργα σίσιαι αὐξάνουν, η ἀνεργία ἐλαττώνται, αἱ τιμαὶ ὑψοῦνται, η βιομηχανία

πενταπλήν διαιρέειν ἀκολουθούμεν μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι καὶ τὴν πρώτην περίοδον ὄνομάζομεν ὡς αὐτῶν χαλάρωσιν διότι κατ' αὐτὴν κατ' οὐσίαν κρατεῖ χαλάρωσις τῆς οἰκονομικῆς δράσεως¹.

Εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς κύκλους καὶ γενικώτερον εἰς τὰς οἰκονομικὰς διακυμάνσεις εἶναι δύσκολον, ὅτι μὴ ἀδύνατον, νὰ καθορισθῇ τὴν πρωταρχικὴν αἰτίαν ἐκάστης μεταβολῆς. Πάντως πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι εἰς ὥριεμένον οἰκονομικὸν φαινόμενον παρουσιαζόμενη μεταβολὴ (ἄνοδος ή πτώσις) μεταδίδεται καὶ εἰς ἄλλα φαινόμενα, αἱ δὲ μεταβολαὶ τούτων ἐπηρεάζουν πάλιν τὴν μεταβολὴν τοῦ κατ' ἀρχὰς μεταβληθέντος φαινομένου. Οὗτως η μεταβολὴ ἐκάστου φαινομένου είναι ἐν ταύτῳ αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα, κρατεῖ δηλονότι εἰς τὰς οἰκονομικὰς διακυμάνσεις η ἀρχή τῆς ἐλιρροΐς καὶ ἀνεγειρροΐς².

εὐημερεῖ.

Ο γιορταζόντες διακρίνεται:

- α) Περίοδον εὐδαιμονίας.
- β) Περίοδον κρίσεως.
- γ) Περίοδον ἐκκαθαρίσεως.

1. Η ἑξήλιξις ἐνός οἰκονομικοῦ κύκλου εἶναι κατὰ τὸν Jevons η ἀκόλουθος:

ΤΕΤΗ									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Τὸ ἐμπόριον εἶναι χαλαρόν	Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἐνεργὸν (actif).	Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἐν διεγέρσει (excité)						Παρετῶν κατατεταμένον τοῦ ἔμπορίου	Πτώσις (κρίσις)

² Prinzip der Wirkung und Gegenwirkung κατὰ Cassel (ε. 570 Ἑ.), ὅτις καταληγεῖ εἰς τὸ συμπλέρωμα ὅτι εἰς τὰς ευγχρόνους οἰκονομικὰς διακυμάνσεις κεντρικὴν κατέχει θέσιν η τιμὴ τῶν κερδολατίων δηλαδὴ ὁ τόκος, ὅτις αὐξάνει κατὰ τὴν ἐπίδοσιν, θέσιων γραμμούς εἰς αὐτὴν, καὶ μειοῦνται κατὰ τὴν χαλαρότητα, διευκολύνων τὴν νέαν ἀνοδον. Τοιούτοις δὲ ἀμοιβαῖς ἐλιρρόν μέταξὺ τόκου καὶ οἰκονομικῆς διακυμάνσεως.

· "Ας δύναλινεμεν τόδη τάς φαινόμενα διά τῶν ὅποιων ἐκδηλούνται αἱ μεταβολαὶ ποὺ ἀποτελοῦν ἔνα οἰκονομικὸν κύκλον! Καὶ πρῶτον μὲν παρατηρήσεον ὅτι ὑπάρχουν ἀριθμέναι οἰκονομικαὶ ἐνέργειαι αἱ ὄποιαι ὡς ἐκ τῆς γὺνεώς των δέντρος μεταβολάς τῶν οἰκονομικῶν κύκλων², αἱ παρακολουθοῦσαι πιεστέρερον τὰς μεταβολὰς ταῦτας εἶναι αἱ μικραὶ καὶ μέσαι βιομηχανίαι αἱ χρησιμοποιοῦσαι πολλοὺς ἐργάτας, ἀντίθετας συμβαίνει μὲν τὰς βιομηχανίας ποὺ χρησιμοποιοῦν ὅλιγος ἐργάτας καὶ πολλὰς μηχανὰς.

Αἱ εἰς τὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα παρατηρούμενα μεταβολαὶ ἔνας δεδομένου οἰκονομικοῦ κύκλου εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

A. Ἐπιδοσίς, κατ' αὐτὴν παρατηρούνται τὰ ἀκόλουθα: Αὐξήσεις τῆς γνητήσεως λαγίων κεφαλαίων (παραγώγικῶν κεφαλαίων, μηχανῶν) αἱ τίμαι, τὰ ἕμερομίσθια καὶ οἱ τόκοι εἶναι χαμηλοί καὶ διευκό. Κύνουν τὴν ἴδρυσιν ἐπιχειρήσεων, αὐξάνει τὴν παραγωγὴν παραγώγικῶν κεφαλαίων. Η ἐπιδοσίς ἐκδηλούνται κυρίως εἰς τὴν οἰκοδομικὴν ὅρασιν³.

Αἱ μετέπειτα συνέπειαι τῶν φαινομένων τούτων τῆς ἐπιδόσεως εἶναι: α) αὐξήσεις τῶν συναλλαγῶν, β) αὐξήσεις τῶν τίμων, γ) ἐπιτασίεις τῆς κερδοσκοπίας, ταῦτα δὲ πάλιν ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα αὐξήσειν τῆς γνητήσεως μέσων πληρωμῆς καὶ πιεστώσεων, συνέπεια δὲ τούτων πάλιν

¹ Διὰ τὰ κατωτέρω ἐχρησιμοποίησα τὴν ἀνάλυσιν τῶν Sombart, Spiethoff καὶ Otto Geiger krisen und Konjunkturen in Bankwissenschaft VIII 1931 σ. 28 ξ.

² Οὐτωὶ π.χ. ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ δέντρος ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν οἰκονομικῶν κύκλων ἀλλ' ἐκ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν, μόνον δέ ἡ καλλιεργουμένη ἔκτασις αὐξομειοῦται τῷ ἐπιρροῇ τῶν πρῶτων. Ἐπιχειρησιαὶ ἀντλήσεως πετρελαῖου ἐξακολουθεῖ τὴν ἀντλησιν συνεχῶς διότι ἀλλως η ἐπέρα ἐπιχειρησις, ήτις ἀντλεῖ ἐκ τῆς αὐτῆς πετρελαιοπηγῆς θὰ ἐξαντλήσῃ ταύτην.

³ Ο Juglar ταρετήρησε ὅτι κατὰ τὴν ἐπιδοσίην τὰ μετρητά διαθέσιμα τῶν ἐκδοτικῶν τραπεζῶν ἐλαττούνται ἐνῷ τὸ χαρτογυλάκιον αὐτῶν αὐξάνει, τὸ ἀντίθετον δέ συμβαίνει κατὰ τὴν κρίσιν.

είναι η αύξησις των τόκων, η αύξησις των κυκλοφοριασκών μέσων πληρωμής ή νέα αύξησις των τιμών και η έλλειττωσης της άνεργιας.

Συνελόντι είπειν η έπιδοσης έκδηλουμένη διά της έντονης παραγωγικής δράσεως ωριμένων κλαδών, κυρίως βιομηχανιών, χαρακτηρίζεται κανονικώς διά της υψηλες των τιμών.¹ Η μεγίστη ψηφωσης ενημερώνται δταν η κερδοσκοπία έπιληπθή της έκμεταλλεύσεως των υψηλότερων τιμών προκαλούσα έλιτασιν της αύξησης των τιμών.²

Β. Υπερεπίδοσης, καθ' οὐν παρατηροῦνται τὰ ἀκόλουθα: Αὔξησις του χρόνου έργασίας των έργων, περαιτέρω έλλειττωσης της άνεργιας, ψηφωσης των πημεροχιεθίων, των έπιτοκίων και των τιμών των κινητών άξιών ἐπί των διοικών γίνονται πολλαὶ πράξεις. Η αισιοδοξία βασιλεύει, έπικρατεῖ η πελοίθησης διτι η υπερεπίδοσης θάξεις έξακολουθή. Εν πάντοτε υγιεσταμένη διαγράφουσα μάλιστα άνισουσαν.

Η περίοδος της υπερεπίδοσης προετοιμάζει την κρίσιν. Τὰ ἔξης οικονομικά φαινόμενα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ως πρόδρομοι της κρίσεως: Αὔξησις των άποθεμάτων των άγαθών, η ψηφωσης των τιμών

¹ Άλλοτε η ψηφωσης είναι ἀπότομος, ἄλλοτε μετρία, σύντο έξαρτηται ἐκ των ἁκάστοτε κρατουνέων ευθυκών. Συνήθως η ψηφωσης των τιμών ἔμφανται δίλιγον βραδύτερον, μετά τὴν ἔναρξη της οικονομικής ἐπιδόσεως, κατ' ἀρχὰς λεριορίζομένη σε ωριμένας κατηγορίας εἰδῶν και βαθύτατον γενικευομένην

2. Τὰ χαρακτηριστικά της οικονομικής ἐπιδόσεως είναι κατά τὸν Σομ. Φαρτ (εελ. 565 κ.ξ. ὃπου παρέχονται και ικανὰ στατιστικὰ στοιχεῖα) τὰ ἔξης:

1. Αὔξησις των τιμών, κυρίως των προϊόντων τῶν δρυχείων και τῶν μηχανών, οίκιων και πλοίων.

2. Αὔξησις τοῦ ποσοστοῦ τῶν κερδῶν.

3. Αὔξησις τῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνωτέρω ἡγ' ἀρ. 1 ἀναρροφήσινων.

4. Αὔξησις τῆς ιδρύσεως νέων έπιχειρήσεων.

5. Αὔξησις τῶν τιμών τῶν μετοχῶν και ίεχυρά κερδοσκοπία περὶ ταύτας.

6. Ταχεῖα αὔξησις τοῦ ποσοῦ τῶν ευνοιλλασθῶν.

άναγκόπτεται ένιοτε δὲ επικειούται πτώεις αὐτῶν, η ἀγορὰ τοῦ χρήματος (θραχύπροθέσμων δανείων) ως καὶ η τῶν κεφαλαιών (μακροπροθέσμων δανείων) επιμειοῦ ἀπραξίαν, η ὑψωσις τῶν τόκων ευνεκτεῖαι, αἱ τράπεζαι κατόπιν τῶν ἀργθόνων πιετώσεων τὰς ὀποίας παρέσχου κατά τὴν περίοδον τῆς ἐπιδόσεως εὑρίσκονται υποχρεωμέναι νὰ ἀνοιπρεξοργίζουν μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἐμπορικοῦ των καρτοզυλακίου εἰς τὴν ἐκδοτικὴν τράπεζαν, να πιέσουν τοὺς ὄφειλέτας των ὅπως ἔργα γλύκουν τὰς ληξιπροθέσμους των υποχρεώσεις, νὰ φινωνται φειδωλαὶ εἰς τὴν λαροχήν πιετώσεων καὶ ἐργάσεων τυχόν λαρέχουν ταύτας νὰ δρίζουν θραχυτέρας προθεσμίας. Ἡ κερδοσκοπία περιορίζεται, εἰς τὰ χρηματιστήρια κρατεῖ ἀπραξία. Ἡ αἰσιοδοξία λαύει.

Γ. Κρίσις, πτώεις εἰς δῆλην τὴν οἰκονομίαν, ητις πραγματοποιεῖται εἰς χρονικὸν διάστημα πολὺ θραχυτέρων παρά η ἐπίδοσις.

Αἱ ευνήθεις ἀργορημαὶ τῶν κρίσεων εἶναι (κατά τὸν Leiby Beau. lieu) αἱ ἀκόλουθοι: α) ὁ μεγάλος κατακεριεμός τῶν ἔργων, δετις ἔλαβε καὶ διεθνῆ χαρακτήρα, β) αἱ ἐεργαλμέναι προβλέψεις τῆς παραγωγῆς περὶ τῆς μελλούσης ἡπτήσεως, γ) η κερδοσκοπία, δ) η διάδοσις τῆς πιστεως, ε) αἱ αὐξομειώσεις τῆς ἀγοραστικῆς μυνάμεως καὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος καὶ γ) αἱ μεταβολαὶ τῶν ευθυκῶν τῆς παραγωγῆς.

Διὰ νὰ εἶναι ἀπρόσκοπτος η ἔξελιξις τῆς οἰκονομίας πρέπει η οἰκονομικὴ δρᾶσις νὰ προσαρμόζεται ἐκάστοτε πρὸς τὰς ὑγιεταρίνεις ἀνάγκας, δηλαδὴ η προεξέρουσα παραγωγὴ νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὴν ἡπτήσειν τοῦ ληπθυνεμοῦ. Ἐνῷ η προσαρμογὴ γίνεται εὐκόλως κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπιδόσεως, ὥθουμένη ἀλλὸ τὴν τάσιν πρὸς ἐπικέρδειαν τῶν ἐπιχειρηματιών, αὐτὸς δὲν συμβαίνει κατὰ τὴν περίοδον τῆς καλαρώσεως. Τούτο δὲ, ως παρετηρούθη (Heller ε. 270) ὄφειλεται εἰς δύο λόγους, πρῶτον διότι αἱ πιλτουσαὶ τιμαὶ εἶναι δυεμενεῖς διὰ τὰς ὑγιεταρίνεις ἐπιχειρήσεις καὶ τὴν οἰκονομικὴν δρᾶσιν¹. δεύτερον δὲ η

¹ Ητις προθαίνει εἰς ὠρισμένας ἐνεργήιας ἔχουσας ως προϋπόθεσιν

κατά τὴν εὐγχρονὸν ἐποχὴν πρόοδος τῆς τεχνικῆς πῦγμεν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τὴν ἀναλογίαν τῶν παγίων κεφαλαιῶν τὰς ὄποιας ὑποχρεώνουν αὐτὰς να ἔξακολουθοῦν να παράγουν καὶ μᾶλιστα μεγάλας ποσότητας ἀγαθῶν.¹

Τὴν κρίσιν χαρακτηρίζουν τὰ ἀκόλουθα οἰκονομικά φαινόμενα: επασιμότητα εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀγαθῶν, ἐπιβράχυνσις τῆς ἡμερησίας χρονικῆς διαρκείας τῆς ἐργασίας, ἀνεργία, ἐλάττωσις τῆς παραγωγῆς, πτωχεύσεις, ἐλάττωσις τῶν τιμῶν, τὰ τρία τελευταῖα ευμπιστώματα ἐμφανίζομενα ~~εμφανίζομενα~~ κατά πρῶτον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ποὺ παράγουν πράττος ὑλας, ἐπειτα εἰς τὸ χονδρικὸν ἐμπόριον καὶ τελευταῖς μόνον εἰς τὸ λιανικὸν ἐμπόριον, ἢ ἀποταμίευσις μειούται καὶ τοῦτο ἐκδηλώνεται διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῶν παρατραπέζων καταθέσεων.

‘Η κρίσις (ὅπως καὶ ἡ ὑπερεπίδοσις) εἶναι βραχεῖας σχετικῶς μάρκειας.

Δ. Χαλάρωσις εἶναι ἡ μακρά σχετικῶς περίοδος τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου καθ' ἥν πραγματοποιεῖται ὡς ἐλέχθη ἡ ἐκκαθάρισις (Schumpeter 6.458) ἔχουσα τὴν πηγὴν της εἰς τὴν ἐπίδοσιν καὶ οὖσα ἀποτέλεσμα ταύτης, ἐπομένη δὲ τῆς κρίσεως ἡς εἶναι συνέχεια προηγουμένη δὲ τῆς νέας ἐπιδόσεως.

Τὴν χαλάρωσιν χαρακτηρίζουν τὰ ἀκόλουθα: ἀνεργία, ἐλάττωσις τῶν ἡμερομεθίων, ἐλάττωσις τῆς χρονικῆς διαρκείας τῆς ἡμερησίας ἐργασίας, εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν ἐμπορευμάτων παρατηρεῖται επο-

ώρισμένας τιμάς. Η πτώσις τούτων ἀριθμών ἀπό τὰς ἐπιχειρήσεις τὴν ἀναγκαῖαν εὐνοϊκὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν εὐόδωσιν αὐτῶν αὐταὶ δέ μοιραῖς νιγίστανται γηριάς ἐκ τῆς μεταβολῆς.

¹ Τοῦτο συμβαίνει διότι οἱ τόκοι καὶ ἡ ἀπόσθετις τῶν ὀχρωτικῶν παγίων κεφαλαιῶν εἶναι τόσον μεγάλοι ὡστε ὁ ἐπιχειρηματίας εὑρίσκεται πολὺ συμφέρωτερον να παράγῃ καὶ να πωλῇ με γηριάς παρὰ να διακόψῃ τὴν παραγωγὴν καὶ να νιγίσταται τοὺς τόκους καὶ τὰς ἀπόσθετες.

ειμότους, χαρηλαί τιμαι τῶν μὴ μονοπωλιακῶν ἐμπορευμάτων, ἐλάττω. Εἰς δῆμος καὶ αὐτῶν τῶν μονοπωλιακῶν τιμῶν, αἱ εἰς ευνδικάτα ευη-
σπιεμέναι ἐπιχειρήσεις προεπαθοῦν νὰ ἐπιτρίπτουν τὰς ευνεπειας
τῆς κρίσεως εἰς τὰς ἀσθενεστέρας καὶ ὀλιγώτερον καλά ὡργανωμέ-
νας ἐπιχειρήσεις, αἱ ευναλλαγαὶ εἶναι περιωρισμέναι. Η οἰκοδομική ὕβρ-
εις ἀργεῖ; Η κατανάλωσις ἐλαττούνται διὸτι μειούνται τὰ εἰσοδήμα-
τα. Υἱάρχει ἀρθροία χρήματος, τὰ ἐπιτόκια εἶναι χαρηλά, η ρευστό.
Τις τῶν τραπεζῶν μεγάλη;

Εἰς τὸν χαλάρωσιν ἐνυπάρχουν αἱ εὔνοικαι προϋποθέσεις διὰ
τὴν παῦσιν τῆς οἰκονομικῆς χαλαρότητος καὶ τὴν ἐμφάνισιν οἰκονο-
μικοῦ ὀργασμοῦ, εἶναι δὲ αἱ ἔξι (Sombart 569 ε): 1) ὁ χαρηλός τόκος
τῶν κερδαλιών;³ 2) η χαρηλὴ τιμὴ τῶν ἀγαθῶν, ἵδιᾳ τῶν πρώτων

✓ 1. Εἴναι εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαρκούντες τῆς κρίσεως ἑξακολουθεῖ ἐ-
νεργῶς η ἀνοικοδόμησις αὐτὸ ἔψυχειται ἀπὸ εἰδικὸν λόγον ἀστετον πρὸς
τοὺς οἰκονομικοὺς κύκλους καὶ τὴν κρίσιν, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν δυσπεστίαν πρὸς
τὸ ἔθνικὸν νόμισμα, ητίς ὠθεῖ τοὺς κατόχους ρευστῶν κερδαλιών νὰ μετα-
τρέψουν ταῦτα εἰς ἀκίνητα. Η πολιτικὴ αὐτὴ θὰ ἔχῃ ὡς ἀνεργαλῆτη ευέπειαν
τὴν ἐμφάνισιν κρίσεως τῶν ἐνοικίων.

2. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς περιόδου τῆς οἰκονομικῆς χαλαρότητος
(κατὰ τὸν Sombart) εἶναι τὰ ἔξι:

1. Πτῶσις τῶν τιμῶν.
 2. Ἐλάττωσις τῶν μεριμνάτων τῶν μετοχῶν ἢ καὶ ἐκμηδένισις τῶν.
 3. Ἐλάττωσις τῆς παραγωγῆς. Ἀνεργία.
 4. Μειώσις τῆς ἴδρυσεως νέων ἐπιχειρήσεων.
 5. Ἐλάττωσις τῆς τιμῆς τῶν κινητῶν ἀγριῶν. Ἀνακοπὴ πάσης κερδοσκοπίας.
 6. Ἐλάττωσις τοῦ ποσοῦ τῶν ευναλλαγῶν.
3. Οστις ὄρειλεται κατὰ τὸν Sombart (ε. 569-570) εἰς τὸ γεγονός ὅτι κατὰ
τὴν χαλαρότητα τὰ κερδαλιά διατίθενται εἰς τολοθετήσεις μὴ σταθερούς
τόκους (π.χ. ὁμολογίας, ἐνυπόθηκα δάνεια) καὶ ὅτι εἰς μετοχὰς ἐπιχειρήσεων.
Ἐπίσης κατὰ τὴν χαλαρότητα ὁ χρυσός εἰσρέει εἰς τὰς ἐκδοτικὰς τραπέ-
ζας.

υλών, καὶ 3) τὰ χαρητικά πηγερομίσθια. Δηλαδὴ αἱ χαρητικαὶ τιμαὶ (ἀγαθῶν, ἔργων, κεφαλαιῶν) σύποτε λοῦν εὐνοϊκός προύλοθέεσις διὰ τὴν ταρφίν νέας περιόδου οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως, διότι αἱ χαρητικαὶ τιμαὶ τῶν ἔγκαταστάσεων ἐλκύουν τοὺς ἐπιχειρηματίας. Άλλα τὸ μεταβολὴν αὐτὴν πρέπει νὰ γίνῃ ἀφ' ἑαυτῆς καὶ δὲν δύναται νὰ προκληθῇ διὰ τεχνητῶν μέτρων.¹

Κρίσις εἶναι λοιπὸν περίοδος ἡτοῖς εἶναι τιμῆμα τοῦ ὅλου οἰκονομικοῦ κύκλου καὶ ἡτοῖς ἀρχεται ἀφ' ᾧς ετιγμῆς αἱ χονδρικαὶ τιμαὶ τῶν ἀγαθῶν παύουν νὰ ψυχοῦνται καὶ ἀρχίζουν νὰ πιπτουν. Κάθε βραχὺς οἰκονομικός κύκλος περιέχει καὶ ἀνά μιαν κρίσιν, αἱ δέ μικροὶ ἔξι αὐτῶν παραμένουν ἀνεδόν ἀπαρατήρητοι ἐνῷ ἄλλαι ευγκλονιζούν τὴν ὅλην οἰκονομικήν Ἰωὴν προκαλοῦσαι παγκούς καὶ μεγάλας ἴμπιας.²

Ταῦς (οὗτως ευνέθη ἀπό τῶν μέσων τοῦ 19^{ου} αἰώνος) ἐπιγέρων ἀριθμοίαν διαθέσι μου χρήματος, καὶ ἐπομένως πτώσιν τοῦ τόκου.

¹ Κατὰ τὸν Spiethoff (ε. 38) τὸ ἔξης διάγραμμα παρέχει ευνοϊτικήν εἰκόνα τῶν μεταβολῶν λοὺς ἐμπανιζούνται εἰς ἓνα οἰκονομικὸν κύκλον:

Χαλάρωσις 1 ^ο περίοδος 2 ^ο περίοδος Επιδόσις Υπερεπίδοσις Ελλειψις κεφαλαιῶν	Ήλάττωσις τῶν τοποθετήσεων κεφαλαιῶν, τῆς καταναλώσεως ειδήρου, τῆς παραγωγῆς ειδήρου καὶ τῶν ἐπιτοκίων. Ηνακόλυτεται ἡ ἡλάττωσις τῶν ὡς ἄγω οἰκονομικῶν φαινομένων καὶ επηρειοῦται ἔναρξις ἀσθενοῦς ἀνιούσενς κινήσεως. Αὔξησις τῶν τοποθετήσεων κεφαλαιῶν, ιδίᾳ εἰς κινητὰς ἀριθμούς. Η καταναλώσις τοῦ ειδήρου λλητείται τὸ ἀνώτατον δριον τὸ ὅποιον εἶχε φθάσει εἰς τὴν προμηθείσαν υπερεπίδοσιν. Αὔξησις τοῦ τόκου. Μεγίστη αὐξήσις τῆς καταναλώσεως ειδήρου. Διερχέται εἰς τὴν ἀνεύρεσιν κεφαλαιῶν, ἡλάττωσις τῶν τοποθετήσεων κεφαλαιῶν, ὑψηλοὶ τόκοι, πτώσις τῶν τιμῶν τῶν κινητῶν ἀξιῶν, ἡλάττωσις τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῆς καταναλώσεως ειδήρου.
Krisis	Καταστροφὴ τῆς λίστεως, αὐξήσις τῶν πτώχευσεων.

² Αἱ μεγάλαι κρίσεις ἔχουν καὶ ὄνομα, εἰδητηρίεσιν ευνήθως ἐκ μεγάλης ἐπιχειρήσεως, ἡτοῖς κατεστράφη κατ' αὐτός, οὗτως π.χ. ἡ κρίσις τοῦ 1866 ὄνομα.

Έκείνο τό δύοιον πρέπει να τονισθῇ είναι δτι η κρίσις δέν αποτελεῖ με-
μονωμένον και ἀλρόολτον οἰκονομικὸν φαινόμενον ἀλλὰ τηνήμα τῶν
φυσιολογικῶν διακυμάνσεων τῆς οἰκονομίας!

Δια να ἀποδευχθοῦν αἱ κρίσεις πρέπει να ὑπάρξῃ πλήρης προσαρ-
μογὴ παραγωγῆς και καταναλώσεως, πρὸς τοῦτο δὲ ἀραιτεῖται ἀκρι-
βῆς πρόγνωσις τῶν μελλουσῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως και τῶν μελ-
λόντων ἀποτελεσμάτων τῆς παραγωγῆς. Δέον ἐπίσης να τονισθῇ δτι δ-
πως ἐμφανίζονται αἱ κρίσεις κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν εἶναι δυνα-

Τεταὶ κρίσις Overend Gurnay, η τοῦ 1890 κρίσις Baring Brothers.

¹ Ήσ λέγει ὁ Pareto (εελ. 529) « La crise n'est qu'un cas particulier de la grande loi du rythme laquelle domine tous les phénomènes sociaux ». Πρῶτος δὲ δετις διεπιστωτες τοῦτο είναι ὁ Clement Juglar, ἐκ τοῦ κλασσικοῦ περὶ κρίσεων ἔργου, τοῦ δύοιον παραθέτο-
μεν τὴν ἔξης περικοπήν:

« Par l'examen auquel nous venons de nous livrer, on a pu constater que, quelque fut le relevé statistique, il présentait des séries croissantes et décroissantes; le sens n'était pas le même pour tous les articles, mais le mouvement avait lieu, il s'agissait de relever ces oscillations et de rechercher sous quelle influence elles se produisaient. Ce que l'on a noté, c'est leur retour avant ou après des accidents qui éclatent tout à coup et constituent ce que l'on doit appeler l'explosion de la crise: période très courte, précédée d'une longue série d'années prospères et suivie d'années de malaise, de ralentissement d'affaires, en un mot d'une période de liquidation que nous venons de traverser et qui va ouvrir un nouveau cycle d'années heureuses. Voilà bien le sens général des mouvements que nous étudions, et l'observation des faits est tellement précise que s'appuyant sur eux, on a pu signaler l'approche de l'explosion de la crise et de la reprise des affaires, alors que dans le premier cas, comme dans le second, on ne voulait pas y croire » (Juglar εελ. 554).

ταὶ μόνον διὸτι αἱ ἀνταλλαγαὶ ἐμπορευμάτων γίνονται διὰ τῆς παρεμβολῆς τοῦ χρήματος, ὑπὸ τὴν διπλὴν αὐτοῦ μορφὴν νομισματικοῦ καὶ πιστωτικοῦ χρήματος. Μὲ αὐτὸ δὲν προεξορθεῖται λοια εἶναι η βαθύτερα καὶ τελικὴ ἀρχὴ τῶν κρίσεων¹, ἀλλὰ διαπιστεύται μόνον ὅτι τὸ χρῆμα σποτελεῖ προϋπόθεσιν ἀναγκαίαν τῶν κρίσεων.

Ἐξετάζοντες τὰς κρίσεις λαρατηροῦμεν τὰ ἀκόλουθα:

α) Αἱ κρίσεις ἔχουν γενικὸν χαρακτῆρα, πληττούσαι ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς οἰκονομικῆς φωνῆς τῆς χώρας ἢ τῶν χωρῶν ὅπου ἐμφανίζονται. Εὑνόητον ὅτι ὁ βαθὺς τῆς γενικεύεσσας τῆς κρίσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐντάσεως μὲ τὴν ἀποίαν εμμειούται η ἀρχικὴ ἐκδηλώσεις καὶ ὅτι οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς οἰκονομίας θίγονται ἐκ ταύτης κατά διάφορα μέτραν καὶ τρόπον.

β) Αἱ κρίσεις ἔχουν ευνήθως διεθνῆ χαρακτῆρα, διαδιδόμεναι ευνήθως εἰς ὅλας τὰς χώρας μὲ προηγμένην βιομηχανίαν. Φυσικά καὶ τὸ μέτρον τῆς διεθνοῦς διαδόσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐντάσεως τῆς κρίσεως καὶ εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἐκδηλούται αὐτη κατά διάφορον μέτρον καὶ τρόπον. Ενίστε ὅμως αἱ κρίσεις εἶναι τοπικαί.

γ) Αἱ κρίσεις εἶναι λεπιοδικαί², χωρὶς ὅμως η περιοδικότητα αὐτη να εἶναι μαθηματικῶς ἀκριβής³. Δύναται να λεχθῇ μετά ἀεραλείας ὅτι ἀπό τῶν ἀρχῶν τοῦ 19^ο αἰώνας ἐντὸς οιασδήποτε περιόδου δέκα ευραπτῶν λαμβανομένης αὐθαιρέτως εὑρίσκεται καὶ ἀνά μία κρίσις.

δ) Αἱ κρίσεις εἶναι παροδικαί μὴ διαρκοῦσαι παρά βραχὺ επεικῶς χρονικὸν διάστημα.

¹ Περὶ τοῦ ἡμιτίματος τούτου γίνεται λόγος κατωτέρω εἰς τὸ ἐδόξιον ὅπου ἀναδινούνται αἱ περὶ κρίσεων θεωρίαι.

² Ο πρῶτος ὄστις διελίστων τὴν λεπιοδικότητα τῶν κρίσεων εἶναι ὁ ἄγγλος τραπεζίτης λόρδος Overstone (1796-1883).

³ Ὡς ἐκ τούτου ὁρθῶς λαρατηρεῖ ὁ Ansiaux (εελ. 291) ὅτι κατά βαθοςαὶ κρίσεις δὲν εἶναι ἀκριβῶς περιοδικαί, ἐνίστε δὲ ὑπάρχουν διπλαῖς κρίσεις ἐκ διλούμεναι κατά δύο εχεδόν ευνεχόμενα ἔτη.

Αἱ κρίσεις διακρίνονται (Conrad, Spiethoff, Philippovich εἰς τὰς ἔξι¹ κατηγορίας:

α) Κρίσεις κερδοσκοπίας ή χρηματιστηριακοί (διότι ή κερδοσκοπία ἐκδηλούται εἰς τὰς ευναῦλαγάς ἐν χρηματιστηρίοις) ὅφειλόμεναι εἰς τὴν ὑψωσιν, εὐνεψείᾳ γιττήσεως κινητῶν ἀξιῶν, ἃ τις γιττησίς βασίζεται ἐπὶ ὑπέρ γαν αἰειοδόξου αντιλήψεως τῆς ἀποδοτικότητος αὗτῶν.

β) Χρηματικαὶ κρίσεις ὅφειλόμεναι εἰς τὴν ὑποτίμησιν τοῦ χρήματος ή τὴν μεταβολὴν τῆς ἀγοραστικῆς του δυνάμεως ἐνίστε δὲ εἰς τὴν ἀνελάρκειαν τῶν χρηματικῶν μέσων (Geldknappheit).

γ) Πιετωτικαὶ κρίσεις, αἵτινες ἐμφανίζονται εἰς δύο περιπτώσεις ἢ ὅταν η κρίσις λάβῃ μείζονα ἔκτασιν καὶ προκαλέσῃ ἀλωθείας κερδαλσίων εἰς μεγάλην κλίμακα, αἵτινες ἔχουν ευνέπειαν τὸν περιορισμὸν τῶν πιετώσεων ἐκ μέρους τῶν πιετωτικῶν ιδρυμάτων, ἢ ὅταν λάβῃ χωραὶ μεγάλη λαροχὴ πιετώσεων δυσαναλόγων πρὸς τὰς ἡραγματικὰς ἀνάγκας, ὅπότε οἱ ὅφειλέται δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῶν.

δ) Εμπορικαὶ κρίσεις ή κρίσεις παραγωγῆς, προκαλούμεναι ἐκ τῆς πλημμελούς κυκλοφορίας τῶν ἐμπορευμάτων, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ κρίσεις τῶν διεξόδων (Absatzkrise) ὀνομασθεῖσαι. Η πλημμελής κυκλοφορία δύναται νὰ ὅφειλεται ἢ εἰς τὴν ὑπέρμετρον αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἢ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς καταναλωτικῆς δυνάμεως τοῦ πληθυσμοῦ.

Δέον νὰ ἔξαρθῇ ὅτι κατὰ τὴν εὐγχρονον ἐποχὴν πᾶσα κρίσις εἰς διαθήποτε καὶ ἀν ὅφειλη τὴν ἐμφάνισιν της ἐκδηλούται πάντοτε καὶ ως κρίσις πιετεώς, καὶ ως πρὸς τὸ εμπειόν τοῦτο ἄλλα καὶ γενικῶς διαπεριστοῦται τὸ ὑπό τοῦ Robertus Λεχθέν διὰ πάσαι αἱ κρίσεις ἔξελισσονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

. 1 Υπὸ τινῶν οἰκονομολόγων αἱ κρίσεις διακρίνονται εἰς κρίσεις ὑπερπαραγωγῆς καὶ κρίσεις ὑποπαραγωγῆς, εἰς κρίσεις βιομηχανικὰς ἢ νομιμοτικὰς, εἰς γενικὰς ἢ εἰδικὰς (Πρβλ. Heinrich σελ. 172-179 ἔνθα λεπταμερεστέρα ἔρευνα τοῦ προθλήματος). Εν γένει δὲ ἔχουν προταθῆν διά-

6. Αἱ περὶ κρίσεων θεωρίαι¹

Κατωτέρω ἐκτίθενται αἱ επουδαὶότεραι τῶν περὶ κρίσεων θεωρίαι, χωρὶς νὰ ἐπιδιώκεται η κατάταξις αὐτῶν εἰς συμάδια² οὔτε πλήρης ἀπαρίθμησις ὅλων τῶν διατυπωθειέων γνωμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῶν κρίσεων, καθόσον περὶ τό πρόβλημα αὐτὸν περιετρέφονται αἱ περὶ κρίσεων θεωρίαι.

1. Θεωρία τῆς ιεορροπίας προεροπάς καὶ ίμπησεως. Θεωρία τῶν διεξόδων³. Οἱ παλαιότεροι φιλελεύθεροι οἰκονομολόγοι δὲν λαραδέχονται δὴ τὸ διδύνωντο νὰ επιμειωθοῦν επιμαντικαὶ διαταραχαὶ τῆς οἰκονομικῆς ιεορροπίας, διὸτι κατὰ τὰς θεωρίας τῶν η ἐλευθερία τῶν ἀτόμων ἐν εκεῖ μὲ τὴν οἰκονομίαν καὶ συγκεκριμένως η ἐλευθέρα προεροπά καὶ ίμπησις εἶναι ίκανή ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ιεορροπίαν, τὸς αἱ διαταραχαὶ δὲν εἶναι δυνατὸν λαρά νὰ εἶναι λαροδικοί.

Οεον ἀροπᾶ τό ίμπημα τῆς γενικῆς ὑπερλαραγωγῆς δύο ἀνέκαθεν διετυπώθησαν θεωρίαι, ἐξ ὧν η μία λαραδέχεται τὸ δυνατόν αὐτῆς η ἄλλη δὲ θεωρεῖ αὐτὴν ἀδύνατον. Οἱ Jean-Baptiste Say (1767-1832) David Ricardo (1772-1823) καὶ James Mill (1773-1836) θεωροῦν τὴν

φοροὶ τρόποι διακρίσεως τῶν κρίσεων, ἀλλὰ αἱ διακρίσεις αὗται δὲν φαίνονται ἔχουσαι μεγαλύτεραν επιμασίαν διὰ τὴν κατανόην. εἰν τοῦ φαίνομένου.

¹ Διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ λαρόντος ἐδαγίου ἐχριεμολοινθησαν λίγην τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερομένων τὰ ἔργα τῶν Heinrich, Spiethoff, Diehl, Momber, Löwe, Sescure, Vogel.

² Περὶ τῆς διακρίσεως τῶν θεωριῶν τούτων εἰς ὄργανικὰς καὶ ἀνοργάνους καὶ τοῦ ἀστόχου τῆς διακρίσεως πρᾶττο Heinrich σ. 179 §. Ζητοῦ ἐρευνάται τό πρόβλημα τῆς κατατάξεως τῶν θεωριῶν.

³ Καλεῖται καὶ θεωρία τῆς μερικῆς ὑπερπαραγωγῆς διότι οἱ ὄπαδοι ταύτης λαραδέχονται δὴ εἶναι δυνατή ὑπερλαραγωγὴ ἢλλα μόνον ὡρισμένης κατηγορίας ἀγαθῶν.

γενικήν υπερλαραγωγήν ζδύνατον καθόδεον έμπορεύματα¹ ἀντί έμπορευμάτων μόνον δύνανται να ἀνταλλαγούν², η κατά τὴν σιάσημον του Ricardo διατύπωσιν, «ἄγαθά δηγοράζονται πάντας δι' ἄγαθῶν ή πηγαρεσιῶν· τὸ χρῆμα εἶναι ἀλλοῦ μὲν διὰ τοῦ ὀνοίου πραγματοποιεῖται οὐταντανταὶ η ἀνταλλαγή»³. Η παραγωγή ἀγαθῶν προκαλεῖ γίνεσιν ἀγαθῶν

¹ Δι' αὐτὸν αἱ ἐπὶ μακρὸν ἐλεκτεινόμεναι καταβολαὶ μεγάλων πολεμικῶν ἀποζημιώσεων εἶναι πρωτισμέναι να προκαλέσουν διατάραξίν τῆς ὁμοίας ἔξελίσσεως τῆς οικονομίας διὸτι δι'. αὗτῶν πραγματοποιεῖται μετακινησις κερδαλαίων μη ἀντιστοιχούσα εἰς ἀνάλογον κυκλοφοριαν ἔμπορευμάτων

² Εμπορεύματα ὡς γνωστὸν εἶναι τὰ ἀγαθὰ λαριστανόμενα ὡς ἀντικείμενα τῶν ευραλλαγῶν, δηλαδὴ ὡς κυκλοφοροῦντα.

³ Ιδοὺ ὁλόκληρος η εκετική λερικολή: « Productions are always bought by productions, or by services; money is only the medium by which the exchange is effected. Too much of a particular commodity may be produced, of which there may be such a glut in the market as not to repay the capital expended on it; but this cannot be the case with respect to all commodities; the demand for corn is limited by the mouths which are to eat it, for shoes and coats by the persons who are to wear them; but though a community, or a part of a community, may have as much corn, and as many hats and shoes as it is able, or may wish to consume, the same cannot be said of every commodity produced by nature or by art. Some would consume more wine if they had the ability to procure it. Others, having enough of wine, would wish to increase the quantity or improve the quality of their furniture. Others might wish to ornament their grounds, or to enlarge their houses. The wish to do all or some of them is implanted in every man's breast; nothing is required but the means, and nothing can afford the means but an increase of production. If I had food and necessaries at my disposal, I should not be long in want of workmen who

έκ μέρους τῶν παραγωγῶν οἵτινες εἶναι πρόθυμοι νὰ ἀνταλλάξουν τὰ παρά
αὐτῶν παραχθὲντα ἀγαθὰ ἐναντὶ ἄλλων. Κατὰ τὸν Say (ὅτις εἶναι ὁ
πρῶτος διατυπώσας τὴν θεωρίαν ταύτην) «πράγματικοὶ καταναλωταὶ
εἶναι αὐτοὶ οἱ παραγωγοὶ διότι μόνοι οὗτοι εἶναι εἰς θέσην νὰ ἀγοράσουν
τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων, οἱ δὲ μὴ παραγόντες καταναλωταὶ οὐδὲν δύνανται
νὰ ἀγοράσουν εἰ μὴ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν παραγωγῶν». Ικανότες ἀγο-
ρᾶς καὶ ικανότης λαλίσεως ευνδέονται λοιπὸν επενῶς², η δὲ παραγωγὴ³
θὰ επραγῆ πάντοτε πρὸς ἔκεīνα τὰ εῖδη τὰ δηοῖα ἐντατικῶτερον γι

would put me in possession of some of the objects most useful or most
desirable to me» (D. Ricardo The Principles of Political Economy and Ta-
xation Κεφ. IA'). Ταὶ ἀπόψεις ταύτας τοῦ Ricardo ἀπεδέχθησαν οἱ δια-
δοὶ τῆς καταργήσεως τῶν προστατευτικῶν δασμῶν καὶ ὑπέρμαχοι τῆς
ἐλευθερίας τῶν ευναλλαγῶν John Cobden (1804- 1845), John Bright (1811-1889),
William Torrens (1813- 1894) οἵτινες πάντες ὑπεστηρίζαν διτὶ η ἐλευθερία
τῶν ευναλλαγῶν θὰ ἀλογοθύβην τὰς κρίσεις. Ανάλογον γνώμην ὑποστηρίζει
ἔκ τῶν ευγχρόνων ὁ Heinrich Dietzel.

1. Ιδοὺ εχετικαὶ περικοπαὶ ἐκ τῶν Lettres à Malthus τοῦ J. B. Say. «Πᾶς
τις δεῖται ἀλό τῆς ἐλοχῆς τοῦ Adam Smith ὑπεχολήθη μὲ τὰ οἰκονομικά, ἀνα-
γνωρίζει διτὶ τὰ ἀγαθὰ ὡν ἔχομεν ὀντάγκην δὲν ἀγοράζομεν πράγματι διὰ
τοῦ χρήματος, τοῦ μέσου τούτου κυκλοφορίας, διὰ τοῦ δηοίου πληρώνομεν
αὐτά. Πρέπει προηγουμένως νὰ ἀγοράσωμεν αὐτὸ τὸ χρῆμα διὰ τῆς πω-
λήσεως τῶν ἴδιων μας προϊόντων». «Εἶχαν ιεχυρισθῆν διτὶ ἐπειδή ἐκαεσος
ἀγοράζει τὰ προϊόντα τοῦ ἄλλου μὲ τὰ ἴδια ἐαυτοῦ προϊόντα ἐπειδή αἱ
δεξιαὶ τὰς δηοιας δυνάμεθα νὸ ἀγοράσωμεν εἶναι ιεσαι μὲ ἐκείνας τὰς δη-
οιας παραγόμεν, οἱ ἀνθρώποι τόσον περιεστέρα θὰ ἀγοράσουν δεον περι-
εστέρα παραγούν, ἐκ τῶν προτάσεων τούτων ευνάγεται τὸ ευμπέρασμα διτὶ
ὁ λόγος διὰ τὸν δηοῖον ὥρισμένα ἐμπορεύματα δὲν πωλοῦνται εἶναι διότι
ἄλλα ἐμπορεύματα δὲν παραγονται καὶ διτὶ μόνη η παραγωγὴ διανοίγει
διεξόδους εἰς τὰ παραγόμενα ἀγαθά».

²Παραστηρεῖ ἀναλύων τὴν θεωρίαν τοῦ Say ὁ Adolf Weber σελ. 292

τοῦνται ἐάν δὲ παραπροῦνται ἐμπορικαὶ κρίσεις τοῦτο ὀρείλεται εἰς πληγήν· μελῆ κατανομὴν τῆς παραγωγικῆς δύναμεως, η οἰκονομική δὲ ἐλευθερία καὶ η ἐλευθερία τῶν ευναόλαγών θάξερη τὰς ευθύκας τῆς παραγωγῆς εἰς τὴν φυσιολογικὴν τῶν κατάστασιν¹. Η θεωρία αὗτη ὠνομάσθη ὡς ἡ τοῦ Say théorie des débouchés, θεωρία τῶν οἰκονομικῶν διεξόδων (ἢ τῶν οἰκονομικῶν ἀγορῶν) καθόσον η διάνοιξης τῶν οἰκονομικῶν διεξόδων σπουδεῖ κατ' αὐτὸν τὴν θεραπείαν τῶν κρίσεων. Κατά τὴν θεωρίαν λοιπὸν τοῦ Say τὰ ἐμπορεύματα ἀνταλλάσσονται ἐναντὶ ἐμπορευμάτων². Κάθε παραγωγὴς παράγει διότι ἔχει ἀνικανοποιήτους ἀνάγκας, καὶ η παραγωγὴ ἀγαθῶν προκαλεῖ τὴν παραγωγὴν ἐτέρων. Είναι ἐνδεχόμενον νὰ παραχθῇ κατηγορία τις ἀγαθῶν μὴ ἔντομέννη (μερικὴ υπερπαραγωγὴ) ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατον τὸ εύνολον τῆς προσφορᾶς νὰ υπερβαίνῃ τὸ εύνολον τῆς γητήσεως. Τὴν θεωρίαν ταύτην ὁ Say δὲν ἠδυνάθη νὰ υπεραπλιεθῇ κατά τῆς κριτικῆς τοῦ Malthus, ἐν τούτοις η θεωρία αὗτη ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ Ricardo.

Η θεωρία τοῦ Say εἶναι κατὰ τοῦτο ἀνακριθῆνας καθόσον δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ὅντως κάθε παραγωγὴ προκαλεῖ γήτησιν, ὅτις θὰ τὴν χρειμοποιήσῃ καὶ καθόσον δὲν λαμβάνει ποσῶς ὥπ' ὅψιν τὰς φαινόμενα τὰ εχετικὰ μὲ τὸ χρῆμα καὶ τὴν πίστιν. Πρέπει προετοι νὰ τονισθῇ ὅτι η θεωρία τῶν διεξόδων δὲν ἐπαληθεύει εἰ μή ἐργαμοζομένη ἐπὶ μακρὸν, ἐντὸς βραχέως χρονικοῦ διαστήματος δὲν ἔχει εἰ μή λιαν περιωρισμένην ἐργαμογήν.

2. θεωρία υπερπαραγωγῆς καθ' ἓν υγίσταται διαρκῆς κίνδυνος δἰπλως εἰς τὴν κερδαλιοκρατικὴν οἰκονομίαν (καὶ ἐν γένει τὴν οικονομίαν τὴν βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἐπικερδείας) ἐμφανισθῆν τὸ γατ-

¹ Κατά τὴν θεωρίαν αὗτην η πληγής καὶ ἀπεριόριστος ἐργαμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς οἰκονομικῆς ἐλευθερίας ἐξασφαλίζει ἀπὸ τῶν κρίσεων.

² Η θεωρία διετυπώθη ὑπὸ τοῦ J. B. Say εἰς τὸ Cours complet d'économie politique τ. A' σελ. 339 ἐ. (3η ἑκδ. 1852).

νόμενον τῆς υπερπαραγωγῆς ἵτοι τῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν πέραν τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως. Ο πρῶτος ὁστις διετύπωε τὸν θεωρίαν αὐτὴν εἶναι ὁ Lauderdale (1759-1839) δεῖται παρεδέχετο ὅτι η ἀνάπτυξις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων καὶ αἱ μηχαναὶ ὁδοὶ γοῦν εἰς υπερπαραγωγὴν. Μετὰ τοῦτον η θεωρία διεκυπώθη πληρέστερον ὑπὸ τοῦ Robert Malthus¹ (1766-1834), διδάξαντος ὅτι οὐqίσταται δυνατότης υπερπαραγωγῆς ὅφειλομένη εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐργάσονται η γῆ
εἰς αὐξάνειν ἐλόμενον εἶναι νὰ αὐξῆται καὶ η παραγωγὴ, ἀλλὰ εἶναι δύσκολον νὰ πιριθῇ η μεταξὺ τῶν δύο ἀναλογία, καὶ ἀν η παραγωγικὴ ὄρμὴ υπερβῇ τὸν γῆτην τότε ἐμφανίζονται τὰ συμπτώματα τῆς υπερπαραγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Μάλθουν η γῆτην μειούται καὶ ἐκ τῆς ὀποταριεύσεως, ὡτις δημιουργεῖ κερδάλαια τὰ ὀλοῖα γῆτούντα χρησιμοποίουσιν προωθοῦν τὴν παραγωγὴν. Τὸν ἀποψιν ταῦτην ἀντέκρους ὁ Ricardo παρατηρῶν ὅτι η χρησιμοποίησις τῶν κερδάλαιων ἐπιγέρουσα χρησιμοποίησιν ἐργατῶν ἐπιφέρει αὐξῆσιν τῆς καταναλωτικῆς τοῦ πληθυσμοῦ ικανότητος. Εἰς τὴν παρατήρησιν ταῦτην θά μὴ μένεται φυσικὰ νὰ ἀντιταχθῇ ὅτι τοῦτο δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀποσοθῆῃ τὴν υπερπαραγωγὴν καὶ ὅτι οὔτι θά ἐκδηλωθῇ ἐάν η ἀξία τῶν παραγμένων προϊόντων εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῆς ἀξίας τῶν εἰς τοὺς ἐργάτας καταβαλλομένων πήμερομιεθίων.

Τὴν γνώμην τοῦ Robert Malthus, ἡ οποίαν θέτει τὸν J.S. Mill οι Dr Chalmers καὶ Sismondi² συμφωνοῦντες μετ' αὐτοῦ ὅτι δύναται η παραγωγὴ νὰ υπερβῇ ποσοτικῶς τὸν γῆτην, ὥστε νὰ μὴ εὑρισκωνται αὔγορασται πρόθυμοι νὰ ἀγοράσουν εἰς τιμᾶς, αἱ ὀλοῖαι νὰ καλύπτουν τὰ ἔξοδα τῆς παραγωγῆς, ὅπότε εὑμειούσται γενικὴ πτώσις ἀξιῶν καὶ τιμῶν³.

¹ Eἰς τὰ Principles of Political Economy 1820 βιβλίον Α' κεφ. Α' §3. Ο Adam Smith φαίνεται ἀλοδεχόμενος τὴν θεωρίαν ταῦτην.

² Καὶ ὁ Robert Owen (1771-1858).

³ Κατὰ τὸν Mill, ὃν ἀκολουθῶς ἐν τῷ κειμένῳ, ὁ Dr Thomas Chalmers,

Την θεωρίαν αύτήν πλέον του Ricardo, αντέκρουσεν ως εξής ο John Stuart Mill (1806-1875). Υπερπαραγωγή σημαίνει υπερπροσφορά, ητις πάλιν δύναται να άρεται εἰς δύο λόγους, υπάρχει ίστοις άλλας οι γνωστές δὲν έχουν τα χρηματικά μέσα όπως ικανοποιούνται για την γνήσιαν των, ή δὲν υπάρχει λογικός γνήσιας. Η πρώτη περιπτώσις είναι άδυνατος διότι τα παραγόμενα αγοράζονται δι' αγαθών, έκαστος δὲ παραγωγής είναι αὐτομάτως και αγοραστής¹. Καὶ η δεύτερη περιπτώσις είναι άδυνατος διότι έτονται έλαστωθή η γνήσιας κατ' ανάγκην θάμη μειωθή και η προσφορά, διότι τα άτομα που δέν έχουν ανάγκας η βλέπουν μειουμένας τας ανάγκας των φυσικόν είναι να μειώσουν την παραγωγικήν των άρατον². Αἱ κρίσεις δὲν άρεται κατά τὸν Mill εἰς την υπερπαραγωγήν άλλα εἰς την κερδοσκοπίαν (§. 114), δὲν άρεται εἰς την έμποριστιν χαμηλών τιμών άλλα εἰς την φυσικήν ητῶσιν των υπεράγαν υψηλεισῶν τιμῶν, ή δὲ αρμένος αύτῶν αιτία είναι ο περιορισμός των πιεστώσεων, δεσμοί δὲν πούνται παρά μόνον οταν φτιανέλθη η έμπιστοσύνη, της οποίας η αποκατάστασις δημοτελεῖ τὸ μόνον ἵσμα των κρίσεων.

(1780-1847 εκώτος κληρικός) έδιδασκεν ότι τό κακόν δύναται να αντιμετωπισθῇ έτοντας οι έπιχειρηματίαι πειθοῦν να μειώσουν τα κέρδη τους, ο δὲ Sismondi έστρεγετο κατά των μηχανών και. των έγευρεσσων αἱ σποῖσαι ανέβανται την παραγωγικότητα.

¹ Έτοντας δύνατόν να διπλασιασθῇ η παραγωγή (διπλαδή η προσφορά) θά έδιπλασιάζεται αὐτομάτως και η γνήσιας. Έκαστος θά προετηγειν εἰς την αγαράν διπλήν προσφοράν άλλα και διπλήν γνήσιαν (Mill).

² Ο Mill προσθέτει ότι και έτονται υποτεθή ότι ο παραγωγής (μηδὲν ανάγκας) έξακολουθήσῃ να παράγη έκ συντθείας, συνεπείᾳ της vis inertiae, πάλιν δὲν θά επιτιωθῇ υπερπαραγωγή, διότι θά τοποθετήσῃ κάποιο τό κέρδος εἰς της παραγωγῆς και η τοποθέτησις αὗτη θά προκαλέσῃ απαραχόλην των ζηγάτων και αυξήσει της καταναλωτικής τους ικανότητος, έπειτας έφουνδετέρωσιν της απειληθείας υπερπαραγωγῆς.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Μονάχου Adolf Weber (εελ. 292-3) έπιθυμών να ευριθμίσει τὰς δύο αντιθέτους περὶ υπερπαραγωγῆς ἀπόψεις (τὴν ἀρνούμενην καὶ τὴν ἀποδεχομένην αὐτὴν) παρατηρεῖ δὲ οἱ ἀρνούμενοι τὴν υπερπαραγωγὴν ἔχουν υπ' ὄψιν τὴν διακόρδων τῆς οἰκονομίας καὶ εἰδίκῶς τῆς προσφορᾶς καὶ γινόμενως ὅπως αὗται ἡ ἐμφανίζεται μὲν τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ ὅταν ἀφίεται ἐλευθερία δράσεως εἰς τὰς οἰκονομικὰς δυνάμεις, δῆλος εἶναι ἀδύνατον να υπάρξῃ υπερπαραγωγὴ ἀλλὰ υπεριεχεῖ νὰ τὰς πρὸς ἐξισορρόπιειν προσφορᾶς καὶ γινόμενως. Η θεωρία καθ' ἄντας αἱ κρίσεις δρεῖσθνται εἰς υπερπαραγωγὴν ἔχει υπ' ὄψιν τὰς παραδικὰς μὲν ἀλλὰ πραγματικῶν επιμειουμένας διατάραχὰς τῆς ισορροπίας.

Ἐκ τῶν νεωτέρων οἰκονομολόγων ὁ Wilhelm Lexis (1857-1914) υπεστήριξεν δὲ ἀρνούμενὴν τῶν κρίσεων εἶναι νὰ υπερπαραγωγὴν ἀλλὰ ὅχι αὐτὴν μόνην. Δεικνύει δὲ ὅχι μόνον μερικὴν υπερπαραγωγὴν (ἀριστερὸν κλάδου τῆς παραγωγῆς) εἶναι δύναται ἀλλὰ καὶ γενικὴν τοιαῦτην δρεῖσθαι μὲν εἰς τὸ γεγονός δὲ τὸ ευνοϊκὸν εἰσόδημα δὲν εἶναι εἰς θέσην νὰ ἀγοράσῃ τὴν ευνοϊκὴν παραγωγὴν! Η υπερπαραγωγὴν ἐπιφέρει κατ' ἀνάγκην κρίσιν κερδοσκοπίας, διότι αἱ ἐπιχειρήσεις δὲν δύνανται νὰ πραγματοποιήσουν τὰ υπό τῆς κερδοσκοπίας υπολογισθεῖσαν¹ καὶ προσξοργλιθέντα μεγάλα κέρδη, καὶ τέλος ἐμφανίζονται κρίσεις πιστεώς καθόσον οἱ γιητούμενοι δρεῖσθαι δὲν εἶναι εἰς θέσην νὰ ἐξοργλιθέσουν τὰ χρέη τους, οἱ δὲ κεφαλαιοῦχοι καὶ κυρίως τὰ πιστωτικὰ ἴδρυματα ἀναγκάζονται νὰ περιορίσουν εἰς τὸ ἐλάχιστον τὰς

¹ Καὶ νοὶ μὲν τὸ εἰσόδημα εἴναι ἀποτέλεσμα τῆς παραγωγῆς, ὅπερε ἐκ πρώτης ὄψεως δύσαναλογία μεταξὺ των δὲν φαίνεται δυνατήν, ἐν τούτοις τούτο δύναται νὰ ευριθῇ ἐάν εἰς ἀριστερὸν κλάδου τῆς παραγωγῆς παρατηροῦνται υπερπαραγωγὴ καὶ ευεπώς πτῶσις τῶν τιμῶν καὶ διάστασις τοῦ εἰσόδηματος τοῦ κλάδου αὐτοῦ τῆς παραγωγῆς, ὅτις μοιρεῖται ἔχει ἀντίκτυπον καὶ εἰς τὴν λοιπὴν παραγωγὴν. Εάν δὲ κλάδος εἴναι πολυάριθμος καὶ νὰ πτῶσις επιντικής ἔχομεν τὴν ἀσφαλῆ ἀριστερίαν γενικῶς υπερπαραγωγῆς.

παροχάς πιετώσεων. Έκ τῶν ευγχρέων οίκονομολόγων δύοδοι τῶν θεωρίας τῆς υπερπαραγωγῆς είναι ὁ καθηγητής τοῦ πανεπιστημίου τῶν Βρυξελλῶν Maurice Ausiaux, δεστις ἀκλοδίδει (εελ. 224) τὰ κρίσεις εἰς τὸ suroutillage, δηλαδὴ τὸν πληθώραν μηχανών καὶ ἔργαλειων, κυρίως δὲ ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Λαρισίων Albert Aftalion, δεστις είναι γνωστός καὶ ἐκ τῶν ἔργατων του περὶ νομίσματος¹, καὶ ὁ ὥποιος εἰς τὸ κλασσικὸν αὐτοῦ περὶ κρίσεων ἔργον ἀνέδειξε διὰ λεπτομερῶν ἀναλύσεως τῶν φαινομένων τῆς ἔξελιξεως τῶν τιμῶν καὶ τῶν λοιπῶν οίκονομικῶν φαινομένων δτι αἱ κρίσεις ὀρείλουνται εἰς τὴν υπερπαραγωγὴν, παραδεχόμενος ὅμως ἐν ταύτῃ δτι αὗτη ἀποτελεῖ παραδίκον φαινόμενον². Σαφέστατα διετύπωε τὸν γνώμην του ὁ Aftalion

¹ Αναφέρω ὡς ἀντίτιτον τῆς θεωρίας τῆς υπερπαραγωγῆς τὸν Guyot καθ' ὃν (εελ. 427) οίκονομικαὶ κρίσεις ὀρείλουνται εἰς τὴν υπερκατανάλωσιν καὶ ὥχι εἰς τὸν υπερπαραγωγὴν. Ἀντικειμενικὴ αἵτια τῶν κρίσεων είναι η καταστροφὴ κερδαστῶν ευνεοτικῶν πολέμων η̄ επατάλης, καὶ η̄ μεταρρύθμικοποίησις των κερδαστῶν εἰς πάγια τοιαῦτα, ὅποτε τὰ πρώτα δὲν ἀνακτοῦν τὴν σύγοραστικὴν τους δύναμιν εἰρήνη ὀργοῦ ἔξοργηθοσθ.

² Ιδοὺ τὸ συμπλέρωμα εἰς ὡς καταλήγει ὁ Aftalion εἰς τὸ ἔργον του:

«La crise en particulier a bien semblé résulter d'une surproduction, d'une pléthore de marchandises. On a insisté sur la possibilité de cette surproduction générale. On en a précisé le sens. Pour ce qui concerne le second terme de cette expression on a fait remarquer que la généralité de la surproduction n'implique pas en fait son universalité. Pour ce qui concerne le premier terme, on a montré que la production ne peut pas être excessive par rapport à la totalité de nos besoins. Mais elle peut être trop considérable pour la satisfaction des besoins de même intensité que ceux qui étaient contentés auparavant, trop considérables par suite pour que ne fléchissent pas l'utilité finale et le prix des marchandises. Encore cette chute des prix ne constitue-t-elle

όμιλων περί τῆς εὐγχρόδνου κρίσεως (Economicia) ἔνθα ἀναγνωρίζεται ότι τὸ εύνολον τῆς λαραγωγῆς καὶ τὸ εύνολον τῆς ἀγοραστικῆς δύναμεως δεδομένου πληθυνόμου ἀποτελοῦν ἵστα μεγέθη τὸ καλλιαράθιον θύεις ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ φαινομένου, τοῦτο δύναται λέγει δὲν ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα κατὰ τῆς θεωρίας τῆς ὑπερπαραγωγῆς, ιδίως ἐάν ἔχῃ τις ὑπ' ὅψιν του ἐπέραν θεωρίαν καθ' ἣν τὸ ἀξία τῶν ἀγαθῶν βασίζεται ἐπὶ τῆς ἐλαχίστης χρησιμότητος αὐτῶν. Είναι δικαίωμα ἀληθές ότι αἱ ἀνάγκαι οφέλαι μείνουν ἀκόρεστοι, ἀλλ' είναι ἐπίσης ἀληθές ότι τὸ ἐντατικόν αὐτῶν βαίνει φθίνει καὶ ἐφόεσσον δύνανται νὰ ἐξυπηρετηθοῦν δι' ἀγαθῶν. Ἐφόεσσον αὐξάνει τὸ λαραγωγὴν ἀγαθῶν ἐπὶ τοσοῦτον ταῦτα ἐξυπηρετοῦν διηγώτερον ἐντατικάς ἀνάγκας, καὶ ἐπομένως αἱ τιμαὶ τῶν ἀγαθῶν τούτων πίπτουν διότι οἱ ἔχοντες διηγώτερον ἐντατικάς ἀνάγκας μικροτέραν μόνον τιμὴν είναι διατεθειμένοι νὰ πληρώσουν. Οὕτω δημιουργεῖται ὑπερλαραγωγὴν διὰ τῆς λτώσεως τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν, ὃποτε οἱ λαραγωγεῖς δέν δύνανται πλέον νὰ ικανοποιηθοῦν!

3. Θεωρία τῆς ὑποκατανολάκεως τὸ θεωρία τῆς πληριμελοῦς καταναμῆς τῶν εἰευδημάτων, διατυπωθεῖσα κυρίως ὑπὸ τοῦ Jean Sismonde de Sismondi² (1773- 1842). Ἡ γήτησις καθορίζεται ὑπὸ τῶν εἰευδημάτων

une surproduction que parce que le coût ne peut pas lui aussi baisser rétroactivement dans les mêmes proportions. Une surproduction permanente demeure rationnellement impossible» (εελ. 398).

Τὸ Wagemann δὲν ἀρνεῖται τὴν εημασίαν τῆς ὑπερλαραγωγῆς ἀλλὰ παραδέχεται ότι εἰς ταῦτην καὶ ὅχι εἰς νομισματικὰ αἴτια δρεῖται τὸ εὐγχρονος κρίσις τῶν Ηνωμένων Πολιτειῶν (Struktur εελ.322). Τὸ Kautsky διεπύπωε τὴν γνώμην ότι θά διαμορφώθη χρονία ὑπερπαραγώγη τῆς καὶ θά ἐπιφέρῃ τὸ τέλος τοῦ κεδαλαιοκρατισμοῦ (Pesch εελ.784). Κατά τὸν Feltner αἱ περιοδικῶς ἐμφανιζόμεναι κρίσεις ὑπερλαραγωγῆς πρέπει νὰ ἀλοδοθοῦν εἰς τὴν κακὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀγαθῶν (καὶ ὅχι εἰς τὴν ὄργανωσιν τοῦ κεδαλαιοκρατισμοῦ), δύνανται δὲ νὰ θεραπευθοῦν διὰ καταλλήλου νομισματικῆς πολιτικῆς.

² Πρᾶλ. τὰ Nouveaux Principes d'économie politique (Βιβλίον II καὶ III)

τῶν ἀτόμων, δῆλος εἰς τὴν κεφαλαιοκρατικὴν οἰκονομίαν ταῦτα αὐξάνουν πολὺ βραδύτερον παρά η παραγωγή. Τὰ ἡμερομίσθια δὲν αὐξάνουν ἀντί^τ λόγως πρὸς ταῦτα. Ἐπομένως ἔρχεται στηγμὸν ὃπου η προσφορὰ εἶναι μεγαλύτερα τῆς γνησίου, τὰ κέρδη τῶν ἐπιχειρήσεων ἐλασσούντα ως καὶ αἱ τιμαὶ, ἐμφανίζεται δηλαδὴ γενικὴ ὑπερπαραγωγή. Τὴν θεωρίαν τοῦ Sismondi ἀπεδέχθησαν οἵσοι οἱ σοσιαλισταί, ἕτυχε δέ η θεωρία νέας ἐξέφρασις υπὸ τοῦ Carl Rodbertus (1805-1875) ὅτις ἐδίδαξεν ὃτι ἐφόσον αὐξάνεται η απόδοσις τῆς παραγωγῆς τὰ ἡμερομίσθια αὐξάνουν μὲν δῆλος ὥστε
γιατί πρὸς τὴν αὐξησιν τῆς ἀποδόσεως οὔτως ὠστε τὸ εἰς τὰ ἡμερομίσθια ἀναλογοῦν ποσοστὸν τῆς συνολικῆς παραγωγῆς βαῖνει σταθερῶς ἐλαττεῖν. μενον (νόμος τοῦ ζλαττουμένου ποσοστοῦ τοῦ ἡμερομίσθιου, Gesetz der fallenden Sohnquote). Συνέπεια τούτου εἶναι ὃτι η μεγάλη μᾶζα τῶν καταναλωτῶν διὰ τοῦ εἰσοδήματὸς τῆς μόνον μέρος τῆς παραγωγῆς δὲ ναται να ἀλοκτηθεῖ τὸ ὅποιον βαῖνει διαρκῶς ζλαττούμενον. Εἰς τοῦτο δὲ ναται να ἀντιταχθῇ ὃτι τὴν ἐλαττουμένην ἀγοραστικὴν ἴκανότητα τῶν ἐργατῶν ἀντικαθίσταται η αὐξανόμεσα τῶν κεφαλαιούχων καὶ ἐργοδοτῶν. Ο Rodbertus ἀναπτύξει προσέτι (εἰς τὸ ἔργον τοῦ Zur Beleuchtung der sozialen Frage 1875 μέρος β' σελ. 113, 120, 131) ὃτι ἐφόσον εἰς τὸν κεφαλαιοκρατικὸν δημιουργεῖται διαρκῶς μεγαλύτερον μέρος τοῦ ληιθυσμοῦ τὸ ὅποιον παράγει πολλὰ καταναλίσκει δὲ διλίγα (ως ἐκ τῶν χαριτῶν ἡμερομίσθιων), οἱ παραγωγεῖς εἶναι ἵνα γκαστηνέοι να ἀναβαίνουν πρὸς ἀποργύην χρονίας κρίσεως τῆς παραγωγῆς ἀγορᾶς καταναλώσεως ἐκτός τῆς ίδιας χώρας, (Expansionspolitik, πολιτικὴ ἐπεκτάσεως) καὶ οὔτως οἱ κεφαλαιοκρατικὸς πρὸς ἀποργύην τῶν κρίσεων ὑπερπαραγωγῆς εἶναι ἵνα γκαστηνέως να καταργήη εἰς τὸν οἰκονομικὸν (ἐμπορικὸν) ιμπριατισμὸν, διὰ τοῦ δποιού αἴσιοτά τοὺς ἀναγκαιούντας καταναλωτά.¹

καὶ τὰς Études sur l'économie politique (Études I, II, XIII καὶ XIV).

¹ Παραλλαγὴν τῆς θεωρίας τῆς ὑποκαταναλώσεως ἀποτελεῖ η θεωρία τῆς υπεραποταμιεύσεως ήν διετύπωσεν ὁ Federer (εἰς τὸ ἄρθρον τὸ δημοσιευθέντεν εἰς τὸ Grundriss der Sozialökonomik) καθ' ἓν αἱ κρίσεις δρεῖλονται

Έγοντιον της θεωρίας της υποκαταναλώσεως δυντιτάσσεται τό χρικεί.
ρημάτης είναι δυνατόν να έμφανισθαι αἱ κρίσεις σύκριψης καθ'όν
στηριχήν η υπερεπίδοσης της οικονομικής δράσεως προκαλεῖ αύξησην
των ημερομεθίων και επομένως αύξησην της καταναλωτικής ικανό-
τητος του έργατικού πληθυσμού. Επίσης έρωτάται, ἀφοῦ είναι ἀληθές ὅτι
η ἀποταμίευσης τῶν κεφαλαιούχων και ἐπιχειρηματιῶν προκαλεῖ τὸν ὑπερ-
βολικὸν κεφαλαιοποίησιν (ὑπερκεφαλαιοποίησιν) οἵτις ἐπιφέρει τὸν ὑπερπορα-
γωγὸν, διατί η ἐκ ταύτης κρίσης δὲν είναι διαρκής ἀλλὰ περιοδική (ὅτι
η ἀποταμίευσης είναι ευνεχής).

4. Θεωρία τῆς ἀευημέτρου κατανομῆς τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων
ἢ Θεωρία τῆς υπερκεφαλαιοποίησεως, οἵτις προκαλεῖ τὰς κρίσεις, κατ' αὐ-
τὴν αὔταις ὀφείλονται εἰς τὴν ὄργανωσιν αὐτοῦ του κεφαλαιοκρατισμοῦ
και τῆς παραγωγῆς. Οἱ γιλελεύθεροι οἰκονομολόγοι παρεδέχοντο τὴν δύνα-

εῖς τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸν περίοδον τῆς ἐπιδόσεως τὰ ημερομεθία δὲν αὐ-
ξάνονται ἀναλόγως πρὸς τὰς τιμὰς, τοῦτο ἐπιφέρει αύξησην τῆς ἀποταμίευ-
σης (ἐκ μέρους τῶν κεφαλαιούχων οἵτινες ὀφείλονται ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς τιμὰς)
και ὅχι ἀνάλογον αύξησιν τῆς παραγωγῆς τῶν εἰδῶν καταναλώσεως (εἰ-
λείψει γινόμενως ἐκ μέρους τῶν έργατῶν, τῶν ὀποίων τὰ ημερομεθία δὲν
πονοῦσιν ἐπαρκῶς). Η θεωρία αὗτη τοῦ Sedeler ἀποτελεῖ ἐν ταύτῳ παρα-
λαγὴν και τῆς θεωρίας τῆς ἀευημέτρίας τῆς παραγωγῆς, ἐγένετο δὲ από
δεκτὴν ὑπὸ τῶν Altschul, Löwe και Fricke.

Κατὰ τὸν σύγχρονον ἐποχὴν ἀπεδέχθησαν τὴν θεωρίαν τῆς υποκατα-
ναλώσεως οἱ ἀμερικανοὶ W. T. Foster και W. Catchings, τὰς δὲ γνώμας των
ὑποδέθησαν ἐπιχειρηματίαι και πολιτευται (ως οἱ Ford και Hoover) οἱ ὀ-
ποίοι οὐπεστήριξαν ὅτι πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς παραγωγῆς και διατήρησιν τῆς
ἐπιδόσεως πρέπει ἀρχ' ἐνὸς μὲν να αύξησθοῦν τὰ ημερομεθία τὰς ἐργα-
τῶν ἀρχ' ἔτερου να διευκολυνθῇ η ἀγορά η μπορευμάτων διὰ τῆς πα-
ροχῆς διευκολύνεων κατὰ τὸν πληρωμὴν (η λεγομένη προπαγάνδα ὀγορᾶς,
buy now campaign). Πρέπει να τοιούθῃ ὅτι ἀμφότερα τὰ μέτρα ταῦτα
ευνέτεινον πολὺ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κρίσεως τοῦ 1929.

τότητα μερικής υπερπαραγωγής δρειλορέννης εἰς κακήν διάγρωσιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως ἐκ μέρους τῶν παραγωγῶν, ἀλλὰ τὸν διαταραχὴν ταύτην τῆς Ιεροροπίας προσεροπᾶς καὶ γυνήσεως ἐθεώρουν ὡς κατὰ τὸ ἐπουνιώδες καὶ παροδικὸν. Αντιθέτως ἀλλοι οἰκονομολόγοι διαβλέπουν ὅτι ἐκ τῆς κακῆς διαγνώσεως τῶν ιθυνόντων τὸν παραγωγήν δύνανται νὰ προκληθοῦν διαταραχαί τῆς οἰκονομίας καὶ κατεῖσι. Τὸν ἄποψιν ταύτην ως τὸ ἐπόμενον πρεστήριξαν ὅλοι οἱ σοσιαλισταί ἀρχόμενοι ἀπό τοῦ Karl Marx¹.

Η θεωρία αὕτη ἔλαβεν ὠθησιν ψιλοστηρικής θείας κατά τὸν νεωτέραν ἐποχὴν (1894) ὑπὸ τοῦ Michael von Tugan-Baranowsky² καθ' ὃν ὁ Marx ἔχει δίκαιον ιεχυρίζομενος ὅτι οἱ κερδαλσιοῦχοι ἀποβλέπουν μὲν εἰς τὴν ευγκέντρωσιν κερδαλσίων, ἢ κρίσις δὲ δρειλεταί, ὥχι εἰς τὸν ψιλοπαραγωγήν, ἀλλὰ εἰς τὴν κακήν κατανομὴν τῆς παραγωγῆς μεταξὺ μέσων παραγωγῆς καὶ μέσων καταναλώσεως, παραγομένων επικῶς δῆλων ἐκ τῶν δευτέρων καὶ σχετικῶς πολλῶν ἐκ τῶν πρώτων. Ορτως ἢ παραγωγὴ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως διότι ἢ παραγωγὴ δὲν κατευθύνεται ἀπό τοὺς καταναλωτές ἀλλὰ ἐπὸν ἐπιχειρηματίας παραβλέποντας τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως. Διὸ νὰ υπάρξῃ ιεροροπία μεταξὺ προσεροπᾶς καὶ γυνήσεως πρέπει ἢ παραγωγὴ νὰ εἴναι κατανεμημένη κατά τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὴν γήτην, εάν τοῦτο δὲν ευηθὺ τότε δὲν ἀριστείνα σύμφωνα μεταξὺ προσεροπᾶς θά ψιλοβαίνη τὴν γήτην δὲν ἔτερα δὲ θὰ ευηθείη τὸ ἀντίστροφον³. Εἰς τὸν

¹ Κατὰ τὸν Marx καὶ τοὺς ὄλαθοὺς του ἢ κρίσις δρειλεταί εἰς τὸ γέγονό τοῦ διότι παράγονται πλέον τὸν δέοντος παραγωγικὰ μέσα καὶ ὥχι ἐπαρκῆ ἄγαθα καταναλώσιμα, τοῦτο δὲ ευηθεῖνει διότι οἱ ἐπιχειρηματίαι δὲν ἀποβλέπουν εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας ἀλλὰ εἰς τὸν ἐπίτευξιν ἐκ μέρους των τοῦ μεγίστου δυνατοῦ κέρδους. Η κρίσις ἐμφανίζεται δταν καὶ ἀνάγκην επικειμένη ἐλάττωσις τῆς γυνήσεως τῶν παραγωγικῶν μέσων.

² Tugan Baranowsky εελ. 202 κ. ἐ.

³ Ο Tugan Baranowsky (εελ. 218) διακρίνει οἰκονομίας ἀνταγωνιστικός

κεφαλαιοκρατισμόν ή ισορροπία μεταξύ προεροπάς και γνητήσεως δὲν υγί-
εσταται' διότι η παραγωγή επερείται τοῦ μέσου δπως διατηρήσῃ τὴν
ἀρμονικὴν ἀναλογίαν μεταξύ ταύτης καὶ τῆς γνητήσεως τῆς κατανα-
λώσεως. Η θεωρία αὐτη τοῦ T.-B. δὲν φύγεται δρθὶν καθόσον τὸν παρ-
γωγὴν καθοδηγοῦν ως γνωστὸν αἱ τιμαὶ αἵτινες πάλιν δένειναι εἰμὶ
ἐκδῆλωσις τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως. Δὲν είναι
λοιπὸν δυνατὸν ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ υπάρχῃ δυσαναλογία μεταξύ προ-
εροπάς καὶ γνητήσεως, διότι τὴν δυσαναλογίαν αὐτὴν θὰ θεραπεύσῃ οὐ-
τοὶ δραστικῶν τιμῶν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς, τοιαύτη δυσαναλογία μόνον
παροδικῶς δύναται νὰ υγίεσται, δρειχομένη συνήθως εἰς τυχαῖα γέγο-
νότα (λολένους, κακάς ἐσοδείας κλπ)!

(δουλεία, φεουδαρχία, κεφαλαιοκρατισμός) δην δὲν υγίεστασαι ἀρμονία μετα-
ξὺ προεροπάς καὶ γνητήσεως, καὶ οἰκονομίας ἀρμονικᾶς (πρωτογενῆς ή μι-
κρομονισμός, πόλις εὐρωπ. μεσαίωνος, εοεισαγγελισμός) δην τοιαύτη ἀρμονία
υγίεστασαι.

¹ Νομίζω δὲι εἰς τοὺς βλαδοὺς τῆς θεωρίας τῆς κακῆς κατανομῆς
τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων οὐ τῆς ψηφικού περιελάσιοιοντεως πρέπει νὰ
καταταχθῇ καὶ ο καθηγητής τοῦ λανεπιεστημίου τῆς φραγκούρτου Franz
Oppenheimer καθ' ὃν αἱ κρίσεις δρειχομένται εἰς τὸ γεγονός δὲι οἱ βιομή-
χανοι κινούμενοι ἀπὸ τὴν τάσειν πρὸς ἐπικέρδειαν δὲν υπακούουν εἰς
τὰς υποδείξεις τῆς ἀγορᾶς, δέταν δέ παρατηροῦν μείωσιν τῶν κερδῶν
των αὐξάνουν τὴν παραγωγήν τους προκαθούντες οὕτω τὴν καταστρο-
φὴν τους. Εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν υποβούθούνται καὶ ἐκ τοῦ γεγο-
νότος δὲι εὐρίσκουν πάντοτε εὐθυνήν ἔργασίαν. Αἱ κρίσεις διαρροφοῦνται
κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: Κατὰ τὴν περίοδον τῆς οἰκονομικῆς ἐπι-
δήσεως εἰς ἓνα διποιονδήλοτε κλάδον τῆς μεγάλης βιομηχανίας αὐξά-
νει τὸσον οὐ παραγωγὴν ὡστε νὰ ἀνταποκρίεται πλήρως εἰς τὴν γή-
την. Τότε δὲν πίπουν ἵεως ὄμισσεως αἱ τιμαὶ, ἐλαττούνται δημοσί-
τὰ κέρδη, διότι κατὰ τὴν ἐπίδοσιν καὶ υπερεπίδοσιν αὐξάνουν αἱ
τιμαὶ τῶν πρώτων υλῶν καὶ τῆς ἔργασίας. Οἱ ἐπιχειρηματίαι πρὸ τῆς

'Ολαδός τῆς θεωρίας τῆς υπερκεφαλιστικούνεως καὶ τῆς διευμμέτρου κατανομῆς τῶν λαραγγικῶν συνάρμενων εἶναι ὁ σύγχρονος Mentor Bouiniatian, δέ τις παραδέχεται δὲ τὸν υπερκεφαλιστικούνεως διεύθετον εἰς τὴν τάξιν τῶν ιδίωπ-κῶν οἰκονομιῶν ὅπως ενεωρεύονται κεφαλαῖα!

μειώσεως τῶν κερδῶν των ἐντείνοντος τὴν λαραγγινήν αὐξάνοντες λοεστικῶς αὐτὴν, τούτῳ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα μειώσιν τῆς τιμῆς τῶν πιστών παραγα- μένων ἐμπορευμάτων καὶ υψώσιν τῆς τιμῆς τῶν πρώτων υἱῶν. Οἱ ἀντα- γωνιστές τῶν λαραγγικῶν θέματα, οἱ ἀσθενεῖτεροι ἐξ αὐτῶν υποκύπτουν καὶ τόσον αὐτοὶ δέονται καὶ οἱ ἐργάται τους λαραγγικῶν δὲν εἰσοδούματος. Τότε τὸ αὐτὸν φαινόμενον ἐπαναλαμβάνεται εἰς ἕτερον βιομηχανικὸν κλάδον, ὃτου ἐπίσης καὶ λαραγγινή ἵκανοτοιεῖ πληθυσμὸς τὴν γύντην, καὶ ἐργάζεται εἰς διαρρόους βιομηχανικοὺς κλάδους καὶ δὴ μὲν ἐπιταχυνόμενον ρυθμὸν. Η ἀγοραστικὴ δύναμις τοῦ πληθυσμοῦ ἐλαττούνται, αἱ πρώται υἱοί μὲνον ἀκριβείμοποιντοι, αἱ μηχανοὶ ἀκινητοῦνται, αἱ οἰκοδομαὶ ἀχρηματεύονται, αἱ τιμαὶ λίπουν, τὴν τιτανίαν δὲ αὐτῶν αὐξάνει καὶ υπερτίμησις τοῦ χρυσοῦ τοῦ δηοίου καὶ υπερπαραγγήν ἀποκλείεται. Η κρίσις λαμβάνει πάντοτε τὴν μορφὴν πιεστικῆς τειστήσις, διότι κατὰ τὴν υπερεπίδοσιν τῆς οἰκονομί- ας πάντες συνάπτουν μεγάλα δάνεια τὰ δηοῖα δισκολεύονται νὰ ἔχογλησουν κατά τὴν κρίσιν.

Νομίκῳ δὲ τὸ ἐδῶ ἐπίσης ἀνίκουν ὅλοι οἱ οἰκονομολόγοι οἵτινες παραδέχονται δὴ εἰδίκως καὶ υπερβολικὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανικῆς λαραγγινῆς προκατα- τάσ κρίσεις. Οὐτω κατέὰ τὸν ἐπιδαρνή γάλλον οἰκονομολόγον Ch. Rist καὶ σύγχρονος κρίσις δὲν διείλεται εἰς νομιματικά αἴτια ἀλλ' εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων νέων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τέων μεθόδων λαραγγινῆς, ἀτίνα ἀμφότερα ἐπροκάλεσαν μεγάλην αὔξησιν ταύτης καὶ τῶν διαθεσίμων πρώτων υἱῶν. Τάσ αὐτόψεις ταύτας ἀποδέξαν- ται οἱ Aftalion, Lescure καὶ Nogaro ἐν Γαλλίᾳ, οἱ Taussig ἐν Ἀμερικῇ. Οἱ οἰκονομολόγοι οὖτοι εἶναι καὶ δηοδοί τῆς υπερπαραγγῆς ἀνίκουν ὅμιλοι καὶ εἰς τοὺς ἀποδεχομένους τὴν διευμμετρίαν τῆς κατανομῆς τῶν παρα- γγικῶν συνάρμενων.

¹ Ιδού τις διατυπώνει ευηγερσεματικῶς τὴν γνώμην του ὁ Bouiniatian

Ἐγ εχέσαι μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ὑπερκεφαλαιολογίεως παρατηροῦμεν
ὅτι λάντως οὐ ὑπερκεφαλαιολογίεις, εἶναι μία ἐκ τῶν ἀρχομάνων τῶν κρί-
σεων καθόσον ἀκίνητοιούσα τὰ κεφαλαιαὶ ἐλαττώνει ὀνταλόγως τὰ
εἰσόδηματα ποὺ θὰ διατεθοῦν διὰ τὴν κασσανδλωσιν. Ἐκ πρώτης ὅψεως
τοῦτο φαίνεται ἐφαλμένον διότι τὰ κεφαλαιαὶ δίδουν ἀρχομήν εἰς
τὴν χρηματοίνειν ἔργωτῶν, οἱ δοῦλοι λάθιν θὰ διαθέσουν κατανα-
λωτικῶς, τὰ ὑμερομίσθιά των. Τοῦτο εἶναι ἐν μέρει ἀληθές, βαθυ-
τέρας δῆμως ἔρευνα τοῦ γνωμίσατος ἀποδεικνύει ἀληθήν ἐν μέρει τούλο-
χιστον τὴν προεκτεθεῖσαν παρατήρησιν, διότι μεταξύ τῆς ἀρχικῆς
εἰσπράξεως δεδομένου ποσοῦ καὶ τῆς διαθέσεως αὐτοῦ ὡς παραγ-
γικοῦ κεφαλαιού παρέρχεται ἐνιοτε ἵκανον χρονικὸν διάστημα,
καθ' ὃ τοῦτο παραμένει ἀχρηματοοίντον, δηλαδὴ δὲν μεταβάλλεται
εἰς εἰσόδημο χρηματοούμενον διὰ τὴν καταναλωσιν, καὶ ἐπομένως

εἰς τὸ ἐν τῇ βίβλῳ γραπτὰ ἀναγραφόμενον εὐγγραμμά του:

«Causes fondamentales des crises économiques périodiques. Nous arrivons à la fin de notre recherche des causes fondamentales des crises économiques périodiques. Nous ne les avons rencontrées ni dans les imperfections des détails techniques de l'organisation économique, ni dans la conduite défective des entreprises particulières. Quoique de tels défauts en se rencontrant avec d'autres facteurs plus importants puissent conduire à des perturbations sérieuses de la vie économique, ils ne sont pas capables de provoquer à eux seuls les crises périodiques du capital. Comme nous l'avons vu, ces dernières sont conditionnées par la tendance de l'économie nationale à la sur-capitalisation, tendance provenant de phénomènes qui impriment leur caractère à toute la vie économique, à savoir: tendance illimi-
tée à l'accumulation des unités économiques et limitation effective de la capitalisation sociale par la consommation sociale, laquelle ne manifeste pas la même propension à s'étendre que l'acumu-
lation des unités économiques particulières» (ερ. 401).

η ἀκινητοποίησις αὐτὴ συντείνει εἰς τὸν διαχρόνων ἀνισορροπίας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ.

5. Θεωρία τῶν ἐσοδειῶν, ἀποδίδουσα τὰς οἰκονομικὰς διακυμάνσεις καὶ τὰς κρίσεις εἰς τὰς κακάς τὸ καλάς ἐσοδειάς. Τὴν θεωρίαν ταύτην ἀπεδέχθη ὁ Clément Juglar διετύπωσε δὲ λεπτομερέστερον ὁ W. Stanley Jevons (εελ. 165) δεῖται παρεδέχθη ὅτι αἱ καλαὶ ἐσοδειάι τῆς Εὐρώπης καὶ αἱ ἀνομβρίαι τῶν ινδιῶν ἐργανίζονται ἀνά τοῦ 11 ἔτη, καὶ γαίνεται πιθανόν αἱ ἐμπορικαὶ κρίσεις νὰ συνδέωνται μὲν περιοδικάς μεσοβολᾶς τοῦ καιροῦ, αἱ ὥποιαὶ ἐπηρεάζουν δὲν τὸν γῆν, καὶ αἱ ὥποιαὶ δρείλονται τοῖς εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἐκ τοῦ ηλίου ἐκπεμπομένης θερμότητος! Η αὐξησις ταύτης ἐπιφέρει καλὰς ἐσοδειάς, η μείωσις κακάς. Τὴν γνώμην αὐτὴν τοῦ Jevons ἀπεδέχθησαν ὁ Ἀγγλος Henry S. Moore καὶ ὁ γερμανὸς Heinrich Dietzel καθηγ. πανεπ. τῆς Bonn. Κατὰ τὸν Spiethoff ἴχθεσται αἱ εργαλῶς κᾶλοια σχέσις μεταξὺ τῆς κινήσεως τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων αἱ ὥποιαὶ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰς ἐσοδειάς ἀργούς καὶ τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων ἀργούς, ἀλλὰ εἶναι μόνοιον νὰ ἔχαχθούν ἐπιστημονικά συμπεράσματα ἐκ τῆς σχέσεως ταῦτης.²

6. Νομισματικὴ θεωρία. Κατ' αὐτὴν αἱ κρίσεις ὀργείλονται εἰς τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν, ἡτις πάλιν ὀργείλεται εἰς νομισματικούς λόγους. Όταν δηλονότι αὐξάνη τὸ ποσὸν τοῦ κυκλοφοροῦντος νομίσματος τότε ἐπέρχεται ὑψωσις τῶν τιμῶν καὶ οἰκονομικὴ ἐπίδοσις, διαν δὲ μειώσται ἐπέρχονται τὰ ἀντίθετα ἀποτελέσματα.

Ως γνωστὸν δεον ἀργορᾶ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ νομίσματος ἐπὶ τῶν π-

¹ Ο Jevons παρεπήρισεν ὅτι ὁ κύκλος τῶν κηλίδων τοῦ ηλίου (ἐκ τῶν ὥποιων ἔχαρτάται η παρ' αὐτοῦ ἐκπεμπομένη θερμότης) συντελεῖται ἐντὸς ἐτῶν 10,450, αἱ δὲ κρίσεις ἐπανέρχονται ἀνά την 10,466, δηλαδὴ η περιοδικότης ἀμφοτέρων συμπίπτει.

² Παρεπήριθη δτὶ κατὰ τὴν κρίσιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τοῦ 1907 η ἐσοδειά ητο καθή.

μῶν διετυπώθησαν δύο θεωρίαι. Η μία ἡ *currency theory* τῶν Ricardo, Lord Overstone, Norman, Torrens, Mc Culloch, καθ' ἓν ἔργον τὸ ποσὸν τῶν ἐμπορευμάτων παραμένει ὅμεταβλιτον, αἱ τιμαὶ καθορίζονται ὑπὸ τοῦ ποσοῦ τοῦ κυκλοφορούντος νομίσματος.¹ Η ἔτερα, υπὸ τοῦ Thomas Tooke καὶ Fullarton διατυπωθεῖσα, ἡν ἀπεδέχθη καὶ ὁ Ad. Wagner, ἡ *banking theory*, καθ' ἓν ἀντιθέτως αἱ τιμαὶ καθορίζουν τὸ ποσὸν τοῦ κυκλοφορούντος νομίσματος.² Αἱ δύο αὗται θεωρίαι μεταρρέψανται εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν οἰκονομικῶν διοικυμάνσεων ἔχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διατύπωσιν δύο θεωριῶν, ἐξ ὧν ἡ μία παραδέχεται ὅτι αἱ διακυμάνσεις καὶ αἱ κρίσεις εἶναι ἀποτέλεσμα μεταβολῶν εἰς τὸ νομίσματικὸν καθεστώς, ἡ δὲ ἔτερα ἀρνεῖται τοῦτο.

Ολαδοὶ τῆς νομίσματικῆς περὶ κρίσεων θεωρίας είναι οι Knut Wicksell, Irving Fisher, John Maynard Keynes, Gustav Cassel, R.G. Hawtrey, Ludwig Mises καὶ Albert Hahn.³

Η νομίσματική θεωρία τῶν κρίσεων ἐγένετο ἐπ' ἔσχάτων ἀντικείμενον μεγάλων ευζητήσεων, επονδαῖοι δὲ οἰκονομολόγοι ἐπάκθησαν ὑπέρ αὐτῆς. Οὐτως ὁ καθηγητής G. Cassel εἰς ειρὰν ὑπομνημάτων καὶ διαλέξεων ὑποστηρίζει τὴν γνώμην καθ' ἓν ἡ παρούσα κρίσις ὀργείλεται εἰς τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν καὶ αὐτη ἀλιν εἰς τὴν ἀνελακειαν τῶν παγκοσμίων ἀποθεμάτων χρυσοῦ. Άπο τοῦ ἔτους 1915 ὥλατῶθη ἡ παραγωγὴ χρυσοῦ. Κατά τὸ τέλος τοῦ 1930 τὸ εύνολον τοῦ

¹ Ὡς γνωστὸν αἱ θεωρίαι αὗται ἔργα μορφόμεναι εἰς τὴν ἐκδοσιν χαρτονομίσματος προύκαλεσσαν δύο διδασκαλίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκδόσεως τούτου, ἡ πρώτη γνήσασα δῆλως τὸ χαρτονόμισμα καὶ ἡ δεύτερη μηδὲν πλήρως υπὸ μετάλλου, ἡ δευτέρα δῆλως τὸ χαρτονόμισμα καλύπτεται ὑπὸ ἐμπορικῶν γραμματίων.

² Κατά τὸν Wagemann (Struktur σελ. 320 ἐ) τὸ νόμισμα καὶ τὰ ἐμπορεύματα σύρισκόμενα εἰς στενώτατον εὐνδεσμον ἐπιρεάζουν δῆλη, καὶ εἶναι ἀδύνατον να καθορισθῇ ποῖον ἐκ τῶν δύο τούτων στοιχείων εἶναι ἡ πρωταρχικὴ αἵτια τῶν κρίσεων.

παγκοσμίου ἀποθέματος χρυσοῦ ὀνόρχετο εἰς 4.070.000.000 Λ.Α., διὸ νὰ ἐπαρκῇ δὲ ὁ χρυσὸς εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς παραγωγῆς, ποὺ αὐξάνει κατ' ἓτος· κατὰ 3% περίπου, πρέπει καὶ σύντος νὰ αὔξανῃ κατὰ 3% τοῦ ευνολικοῦ ἀποθέματος, δηλαδὴ κατὰ 122.000.000 Λ.Α. ἐπειδὴ, ἐνῷ η ἐπεισία παραγωγὴν ἀνέρχεται μόνον εἰς 82.000.000 Λ.Α., ἀγισταμένη τῆς ἀπαίτουμένης κατὰ 40.000.000 Λ.Α. Η Ἐλλειψις τοῦ ποσοῦ τούτου χρυσοῦ ἐπεισίας προκαλεῖ τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν. Πρὸς θεραπείαν τῆς κρίσεως ενιστᾶ μεγίστην οἰκονομίαν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ χρυσοῦ με νομιματικῆς βάσεως (Πρβλ. μεταξύ ἄλλων οχετικήν ἀνάλυσιν διαλέξεως τοῦ Cassel εἰς Times 18^η, Ιουνίου 1931).

Ο J. M. Keynes θεωρῶν ὅτι η ἀνεπάρκεια καὶ κακή κατανομὴ τοῦ χρυσοῦ εἶναι αἰτία τῆς μεγάλης κρίσεως ἐκπρύχθη ὑπέρ τῆς καταργήσεως τῆς χρυσῆς νομιματικῆς βάσεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ εντύματος «διεύθυνομένου νομίσματος».

Οπαδός τῆς νομιματικῆς περὶ κρίσεων θεωρίας είναι καὶ ὁ Sir Henry Strakosch μέλος τῆς Οἰκονομικῆς Έπιτροπῆς τῆς K.T.E. καὶ οἰκονομικὴν αὐθεντία, δέτις ἀποδίδει τὴν κρίσιν εἰς τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν ὄρειλομένην ὥχι εἰς τὴν ποσοτικὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ χρυσοῦ ἀλλὰ εἰς τὴν κακὴν κατανομὴν τούτου, αὗτη δὲ πάλιν είναι ἀποτέλεσμα τῶν ἐπανορθώσεων!

¹ Κατά τὸ ἔτος 1925 τὸ εὐνολον τῶν ἀποθεμάτων χρυσοῦ (λέγεται ὁ Strakosch) ὀνόρχοντο εἰς 8860 ἑκατ. δολλάρια, κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ 1931 εἰς 11,002 ἑκατ. δολλαρίων επιμειῶσαν ἐπεισίαν αὔξησιν κατὰ 3,2% (όσην ὀικριθῶς αἰταῖται ὁ g. Cassel). Μέχρι τοῦ 1928 τὰ ἀποθέματα χρυσοῦ τῶν ἐκδοτικῶν τραπεζῶν τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν καὶ τῆς Γαλλίας πούξιον κατὰ τὴν αὐτὴν ὀναργογίαν ὅπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας ἀνερχόμενα ἐν ευνόλῳ εἰς 5.000 ἑκ. δολλάρια, ἐνῷ ὅλων τῶν λοιπῶν χωρῶν ὀνόρχοντο ἐν ευνόλῳ εἰς 4918 ἑκατ. δολλ. Άπό τοῦ τέλους τοῦ 1928 μέχρι τῶν μέσων τοῦ 1931 τὰ ὀμερικανικὰ καὶ γαλλικὰ ἀποθέματα πούξιον κατὰ 1805 ἑκατ. δολλ. αἱ δὲ λοιποὶ τραπεζαῖς ἔχασαν 721, τὰ δὲ παγκόσμια ἀποθέματα χρυσοῦ πούξιον κατὰ 1084 ἑκατ.

Εις πολύκροτον ἀρθρον του ὑπό τὸν τίτλον Reflation (Times 30 VI 1932) ὁ Sir Arthur Salter θέτων τὸ ἐρώτημα τὸν εἶναι δύνατον νὰ γίψει. Θοῦν αἱ τιμαὶ διὰ νομιμοτικῶν μέσων ἀνευ κατασφρεπτικῶν ενεπλειῶν διαταπώνει τὴν γνώμην ὅτι τοῦτο δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ διὰ λελογισμένης πολιτικῆς κατευθυνομένου ληιθωριεμοῦ (concerted policy of controlled reflation), ἵτις θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπαναφορὰν τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐπιπλέον τοῦ ἔτους 1929.

Καὶ ὁ γνωστὸς γάλλος οἰκονομολόγος Jacques Rueff, διατελέσας οἰκονομικὸς εὑκέπουλος τῆς ἐν Λονδίνῳ γαλλικῆς πρεσβείας, εἰς ἄρθρον του δημοσιευθέντος εἰς τὴν Revue des deux Mondes, ἀποδίδει τὴν κρίσιν εἰς νομιμοτικοὺς λόγους καὶ διὰ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ κακούς χρεοῦ ευναλλάγματος ὁ ὅποιος κατέστεφε τὰ χρεᾶ νομιμοτικά ευστήματα.

Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς νομιμοτικῆς θεωρίας τῶν κρίσεων ἀναγέρω ἐν τὲλει ὅτι ἐνῷ ἀρχ' ἔτος 1929 τῆς Κοινωνίας τῶν Εθνῶν εἴδι-

δοῦ. Εάν νὶ αὐξῆσις τῶν γαλλοαριερικανικῶν ἀποθεμάτων εἶχε γίνει κατά τὴν ἀναδογὴν τῆς πραγματοποιηθεῖσαν κατά τὰ ἔτη 1925 ἕως 1928, τότε ταῦτα θὰ ἐπρεπε κατά τὸ ἔτος 1930 νότι ἀνέρχωνται εἰς 5907 ἑκατ. καὶ 3χι 6805 ἡσ ἀντίθετον, τῶν δὲ λοιπῶν τραπεζῶν θὰ ἐπρεπε νότι 5095 ἑκατ. καὶ 3χι 4197 ἡσ ἡσαν πραγματικῶς. Άπο 1ης Ιαν. 1925 μέχρι τῆς 31 Δεκ. 1928 νὶ Γαλλία καὶ αἱ Ἕνωμ. Πολιτ. εἰσεληφαῖσαν ἐκ πολεμικῶν ὄφειλῶν καὶ ἐπανορθώσεων 1364 ἡκ.δοῦ, κατά δὲ τὸ αὐτὸν χρονικὸν διάστημα τὰ ἀποθέματα αὐτῶν χρυσοῦ τύψηθησαν κατά 200 ἡκ δοῦ. διλασθήσαντα τὸ ποσόν αὐτὸν αἱ πρὸς τὰς χώρας ταύτας δρειλαχί ἐπληρώθησαν εἰς χρυσόν. Άπο 1ης Ιαν. 1929 μέχρι 30 Ιουνίου 1931 αἱ αὐτοὶ χώραι εἰσεληφαῖσαν ἐκ τῶν ἀνω λόγων 898 ἡκατ. δοῦ. ἐνῷ κατά τὸν αὐτὸν χρόνον τὰ ἀποθέματα των ινδίνων κατά 1805 ἡκατ. δολλαριών. Έκ τῶν ἀριθμῶν τούτων εἶναι καταργανῆς η συνεχής εἰσροή χρυσοῦ εἰς τὰς δύο αὐτὰς χώρας τὰς βάρος τῶν λοιπῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος λόγος ποὺ θὰ διαργκάσῃ τὰς ποικιλὰς χώρας νὰ ἐγκαταστείψουν τὴν χρυσήν βάσιν.

κώς καταρτισθείσα Ψηστήροι τοῦ χρυσοῦ διὸ τῆς ἐπιεύμου δριετικῆς ἐκθέσεως αὐτῆς (τῆς 9ης Ιουνίου 1932) διρνεῖται ὅτι η κρίσις πρέπει νὰ διποδοθῇ εἰς νομιματικὰ αἴτια, καθόσον η πτώσις τῶν τιμῶν δὲν πρέπει νὰ διποδοθῇ εἰς επενότητα χρυσοῦ, ἀλλ' ἐτέρου η Μεγάλη Βρετανία ζυκαταλείψασα τὴν χρυσῆν φάσιν, ἐργαμόσασα διλονότι καὶ τῆς κρίσεως νομιματικά μέτρα. ἐβελτίωσε τὴν θέσιν τῆς οἰκονομίας της ὡς γενικῶς ὅμολογεῖται.

7. Θεωρία τῆς προϊόντες ἐλαττώσεως τῶν κερδῶν καὶ τοῦ τόκου, διατυπωθείσα ὑπό τοῦ John Stuart Mill (1806-1876) καθ' ἣν αἱ κρίσεις προέρχονται ἐκ τῆς ἐκάστοτε προϊόντες ἐλαττώσεως τοῦ τόκου τῶν κεφαλαίων καὶ ἐν γένει τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων. Η ἐλαττώσεις αὐτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἀργθονον τοικεντρωσίαν κεφαλαίων κατά τὴν περίοδον τῆς ἐπιδόσεως, η δὲ ἐλαττώσεις τῶν τόκων (ἴδια τῶν ἔθνικῶν δανείων) ὀθεῖ τὸν πληθυσμὸν εἰς κερδοσκοπικάς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὄποιαι δὲν εἶναι δυνατόν παρότι νὰ καταλήξουν εἰς κατάστροφὰς καὶ κρίσεις.¹

Ανάλογον ἀποψίν υπεστήριξεν ὁ Karl Marx (1818-1883) εἰς τὸ ἔργον του Das Kapital βιβλίον τρίτον, τμῆμα τρίτον, ὃπου ἐκθέτει τὸν τό-

¹ Ανάλογος πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην τοῦ Mill εἶναι η θεωρία τοῦ εθνικού, ην διερύπωσεν ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φραγκφούρτης Siegfried Budge (εελ. 215 §). Κατ' αὐτὸν η κυρία ἀργομηνή τῶν κρίσεων ὀφείλεται εἰς τὸν δυσανάλογον καθορισμὸν τῆς τιμῆς συντελεστοῦ τίνος τῆς παραγωγῆς ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς τείρας ἀποδεικνύεται ὅτι αὐθαίρετος καθορισμὸς τῆς τιμῆς τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἐργασίας εἶναι ὀδύνατος, η κρίσις ὀφείλεται εἰς τὸν αὐθαίρετον καθορισμὸν τῆς τιμῆς κεφαλαίων, ὅπλασμὸν τοῦ τόκου. Ο χαρινός τόκος ὀθεῖ πρὸς τὴν ἴδρυσιν ἐπιχειρήσεων, η δὲ μὴ ἔγκαιρος ψώσις αὐτοῦ ἐπιφέρει τὴν κρίσιν ὡς ἐκ τῆς πληθωρικῆς ἴδρυσεως ἐπιχειρήσεων. "Ἐργον τῶν τραπεζῶν καὶ δὴ τῶν ἐκδοτικῶν εἶναι η ἔγκαιρος ψώσις τοῦ ριοεξορθοτικοῦ τόκου πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως καὶ πρόληψιν τῆς κρίσεως.

μον τῆς προϊόντος ἐλαστώσεως τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων. Κατ' αὐτὸν οἱ κρίσεις ἀποτελοῦν ἀναγκαῖας ἐκδηλώσεις τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας, διά τούς ἔξις λόγους¹: Μέχρι τὸν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς τεχνικῆς τῆς παραγωγῆς η σημασία τῆς ἐργασίας ἦταν συντελεστοῦ τῆς παραγωγῆς, οὗτος ἀποτελεῖ τὸ μεταβλητόν κεφαλαιούσιον, ἀποκτά ὅλοντεν μικροτέραν σημασίαν ἢν συγκρίσει πρὸς τὸ πόριον κεφαλαιούσιον διηλασθήτω ἀψύχα παραγωγικά μέσα (τὰς μηχανὰς). Άλλα η ἐργασία εἶναι η πηγὴ (κατά τὸν Marx) τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρηματιών, ὡστε καὶ ἀνάγκην ταῦτα φοίνους ἐλαστούμενα, καὶ παραγωγικὴν χρησιμοποίησις νέων κεφαλαιῶν εἶναι ἀδυνατος, τοῦτο δὲ προκαλεῖ λυσσώδην ἀνταγωνισμὸν, ἀνεργίαν, πτωσίαν τῶν τιμῶν. Ἡ πτωσία τῶν ημερομισθίων παρέχει εὐκαιρίαν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις νάρα πραγματοποιήσουν κέρδη καὶ οὖτα συνεχίζεται η οἰκονομικὴ δρᾶσις. Ἡ θεωρία αὐτὴ τοῦ Marx εἶναι κατά βάσιν ἐσφαλμένη καθόσου τὰ κέρδη τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν ἐξαρτώνται ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐργατῶν.²

8. Θεωρία τῆς ἐλλείψεως κεφαλαιῶν ην διαφύπωσε ὁ καθηγητὸς πανεπιστ. τῆς Στοκχόλμης Gustav Cassel³ (εργ. 580 κ.ε.) καθ' οὐδὲν η ἐμφάνισις τῶν κρίσεων δὲν βρείλεται εἰς τὴν ἐκ μέρους τῆς παραγωγῆς κακήν ἐκτίμησιν τῆς μελλούσης γινήσεως ἀλλ' εἰς τὴν κακήν ἐκτίμησιν τοῦ ποσοῦ τῶν διαθεσίμων κεφαλαιῶν, διηλασθήτω τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποταμιεύσεως τὸ οποῖον εἶναι διαθέσιμον δηλαδὴ μεταβλητή. εἰς παραγωγικά μέσα. Τὴν οὖτα δημιουργουμένην κρίσιν ἐπιταχύνει η ἀνάγκη

¹ Ad. Weber 6. 294 ε.

² Τὴν θεωρίαν τοῦ Marx δὲν παρεδέχθησαν οὔτε καν οἱ διαδότες οἱ Föderer. Ἡ μαρξιστρία Rosa Luxemburg εἰς τὸ ἔργον της Die Akkumulation des Kapitals (1912) ἐπεχειρεῖ νάρα διατυπώσῃ ίδιαν θεωρίαν για τις δύναμεις καὶ αὐτὴν δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή.

³ Ο αὐτὸς ἐπ' ἑεκάτων ἐπρέσβευε καὶ τὴν νομιμοτάτην τῶν κρίσεων θεωριαν.

εἰς τὴν εὐρίσκονται αἱ τράπεζαι δηλας μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς κρίσεως περιορίσουν τὰς παρ' αὐτῶν παρεχομένας πιστώσεις.

Κατὰ τὸν Cassel η ἀργομὴ τῶν κρίσεων εὐρίσκεται εἰς τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν, ἐκείνην νῆτην παράγει τὰ παρηγμένα παραγωγικά μέσα, μηλαδὸν τὰς μηχανὰς. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως αἱ ἐπιχειρήσεις σύνται ἔξαντλοῦν τὰ διαθέσιμα κεφάλαια, ὅπότε υψοῦνται ὁ τόκος τῶν κεφαλαίων καὶ κατ' ἀνάγκην περιορίζονται η παραγωγὴ προκαλοῦσσα τὴν κρίσιν. Κατὰ τὸν Cassel η κρίσις δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ μέρους τῶν ἐπιχειρηματιῶν υπερτίμησιν τῆς καταναλωτικῆς ικανότητος τοῦ κοινοῦ ἀλλ' εἰς τὴν υπερτίμησιν τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων. Τούτο προκαλεῖ δυσαναλογίαν μεταξὺ τῆς ἀναπτύξεως τῶν βαρέων βιομηχανιῶν ἀργέντος καὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν κεφαλαίων ἀργέτερου.¹

9 Θεωρία τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων. Η εὐγχρονος θεωρία δὲν ἐπιχειρεῖ πλέον νὰ ἔξηγήσῃ μονομερῶς τὰς κρίσεις ἀλλὰ τὸ σύνολον τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων καὶ ίδια τῶν οἰκονομικῶν κύκλων ἢν αἱ κρίσεις ἀποτελοῦν τμῆμα. Δὲν ἐρευνᾶται πῶς καὶ διατὶ υγίεσταν τις κρίσεις ἀλλὰ πῶς καὶ διατὶ υπάρχουν οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις ὅπότε χρήσει ἀναλύεταις καὶ ἔξηγήσεως τόσον τὸ φαινόμενον τῆς ἐπιδόσεως ὃν καὶ τὸ τῆς κρίσεως. Πρωτοπόροι τῆς νεωτέρας ταύτης θεωρίας υπήρξαν οἱ Juglar, Tugan - Barzanowsky καὶ Pareto, καὶ οἱ ἀμερικανοί Mitchell, Veblen κλπ., τούτους δὲ ἡκαλούθησαν οἱ Spiethoff, Schumpeter, Vogel, Wagemann, Sombart, Pohle, Lescure, Aftalion, Bonniartian, Pigou² κατα-

¹Ἐνῷ μηλαδὸν ὁ ρυθμὸς τῆς ἐπεκτάσεως τῶν πρώτων εἶναι ταχὺς ὥς τῶν δευτέρων εἶναι εκετικῶς βραδύτερος.

²Τό δὲ τινὲς ἐκ τῶν οἰκονομολόγων αὐτῶν ἐμνημονεύθησαν ἡδης ὡς ἀποδεχόμενοι καὶ ἄλλας θεωρίας δὲν πρέπει νὰ ξενίζη, διότι ευχνά συμβαίνει ὁ αὐτὸς διανοιῶν τὰ υποστηρίζην πλείονας τῆς μιᾶς γνώμης τερι τοῦ αὐτοῦ γνωμάτος ἐργόσον ανέσαι δὲν ἀλληλοσυναίρουνται. Ήτο. δοκὴ τῆς θεωρίας τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων δὲν ἀποκλείεται

Ο ἐπιγανέεστας ἐκπρόσωπος τῆς σχολῆς αὗτῆς εἶναι ο καθηγητής
τοῦ πανεπιστημίου τῆς Βούνη Arthur Spiethoff, τοῦ ὀλοίου η θεωρία εἶναι
η ἔξης. Η ἐπίδοσις ευνικεῖται εἰς τὴν χρηματοποίησιν περιεστέρας
ἐργασίας, μηχανῶν καὶ ἐργασίας, η τελευταῖα δὲ ἀριθμοῦ αὗτῆς εὐη.
εταῖται εἰς ψυχολογικά καὶ ὅχι εἰς οἰκονομικά αἰτία. Η αἵτια τῶν οἰκο.
νομικῶν διογκυμάνσεων εὑρίσκοι εἰς τὴν τάξιν πρὸς ἐπικέρδειαν (η ὁ.
ποία μεταβάλλει περιεχόμενον μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου) καὶ τὰς περὶ
ἡθικῆς ἐκάτετε θεωρίας, ἐπίσης ἔξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος διὰ τὴν
ὅρμας τῶν ἀνθρώπων δέν εἶναι πάντατε ἔξι ἴσους ιεχυράι, ἐνίοτε ὑπὸ
ἀριστερῶν παραστάσεων ἔξεγειρονται καὶ τοῦτο μημιούργει τὴν ἐπι.
δόσιν καὶ τὴν κερδοσκοπίαν. Ή παραστάσεις αὗται, αἱ ὄλοιαι πρα.
καλοῦν τὴν οἰκονομικὴν δρᾶσιν, εἶναι η πεποίθησις διὰ τὰ διατι.
θέμενα κερδαῖαι θὰ ἀποδέρουν κέρδη, δύο δὲ γεγονότα πρωθεῖ
εἰς αὐτὴν τὴν πεποίθησιν: η διάνοιας νέων ἀγορῶν καὶ η τεχνική¹
πρόοδος. Κατὰ κανόνα η ἐπίδοσις ἐκδηλούται κατὰ πρώτον εἰς
τὴν παραγωγὴν παραγωγικῶν μέσων (μηχανῶν κ.τ.) ἐνῷ οἱ κλάδοι
τῆς παραγωγῆς λοὺς παράγουν εἴδη καταναλώσεως κινοῦνται βρα.
δύτερον. Η ἐπίδοσις η ὄλοια χαρακτηρίζεται διὰ τῆς προϊούσιας
αὐξήσεως τῶν τοποθετήσεων καὶ τῆς καταναλώσεως καταλήγει εἰς
τὴν ὑπερεπίδοσιν, δηλου ὅλαι: οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἐπιδόσεως πραγμα.
τοποιοῦνται ὑπό ὅξυτάτην μορφὴν. Εν τέλει ἐμπονίζεται υπερ.
παραγωγὴ, ητις ὅμως δέν προκατίεται πάντατε καὶ κρίσιν. Μὲ τὴν
κρίσιν η ὑπερβολική κερδοσκοπία η τροφοδοτούμενη ἀπό μεγά.
λας πιετωτικάς εὐκολίας επαμπάται καὶ λαμβάνει χώραν ἀνοικα.
λὴ τῶν πιετωτικῶν εμμειούνται δὲ πτωχεύσεις. Τὴν κρίσιν ἀκολου.
θεῖ η περίοδος τῆς χαλαρώσεως, η ὄλοια φέρει τὰ ἀντίθετα τῆς
ἐπιδόσεως χαρακτηριστικά: ἐλάττωσιν τῶν τοποθετήσεων τῶν κε.
ραλαῖων, ἐλάττωσιν τῆς καταναλώσεως, τῶν κερδῶν, τῶν τόκων, τῆς

ἀποδοχὴν καὶ μιᾶς τῶν ὄλλων θεωριῶν, ὡς ὑποδεικνυούμενς τὸ κύριον
գαίνομενον δι' οὓς προκαλεῖται η κρίσις.

παραγωγής και τῶν τιμῶν. Βαθυτόδόν τού ἐλάττωσις επηρειώνει ἀνιούσαν και οὐτω ἀρχίζει νέα οἰκονομική διακύμανσις. Κατὰ τὴν θεωρίαν αὐτήν η κρίσις δὲν ἀποτελεῖ μὲν ἀναγκαῖον¹ ὅλα ευνήθη επαθητὸν τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων. Καὶ ὁ Spiethoff παραδέχεται ὅτι η κρίσις ἐκδηλώνεται εἰς τοὺς κλάδους τῆς παραγωγῆς ποὺ παράγουν μηχανᾶς, δέχεται ἐπομένως ἐν τινι μέτρῳ τὴν θεωρίαν τῆς ἀενημετρίας τῆς τοποθεσίεως τῶν κεδαλοίων.

Ἐάν ἐκ τῶν ἐκτεθειεών θεωριῶν θελήσωμεν νά ἔξαγάγωμεν συμπράξεις καταληγομένην, νομίσω, εἰς τὰς ἑξῆς ἀπόψεις.

1) Αἱ κρίσεις δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἑνὸς μόνου φαινομένου ὅλα τοῦ συνόλου τῆς οἰκονομίας και τῆς κινήσεως ταύτης.

2) Αἱ κρίσεις ὀρειλονται εἰς τὴν κακήν ὄργανωσιν τῆς παραγωγῆς, η ὥλοια δὲν εἶναι εἰς θέσιν νά παρακολουθῇ τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως, καὶ προκαλεῖ τὴν υπερπαραγωγήν, τούτο δέ λαμβάνει χωραν εἰς μέγιστον βαθμὸν εἰς οἰκονομίαν διεπομένην ὑπό τῆς διρκῆς τοῦ ἀτομισμοῦ. *καθ' ἣν* τὸ κινητὸν τῆς ἐλικερδείας εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθερον καὶ μόνον αὐτὸ καθοδηγεῖ τοὺς ἐπιχειρηματίας και τὴν οἰκονομικήν *ἡστῶν*.

Η ἀποργύη τῶν κρίσεων δὲν εἶναι δυνατή εἰ μή διὰ τῆς τροποποίησεως τοῦ τρόπου ὄργανώσεως τῆς οἰκονομίας και τῆς παραγωγῆς, καὶ διὰ τῆς δργανώσεως αὐτῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ κοινωνισμοῦ² καθ' ἃς εἰς τὴν τάξιν πρὸς ἐπικέρδειαν τίθενται περιορισμοί καὶ ἀναπτύσσεται τὸ πνεύμα τῆς ευνεργασίας και τῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἀτόμων³.

¹ Ενῶ η υπερπαραγωγὴ και η καλάρωσις ἀποτελοῦν ἀναγκαῖας ἐκδηλώσεις τῶν διακυμάνσεων.

² Ήσ εἶναι ὅμως εὐρόντον η καλλιτέρα ὄργανωσις τῆς οἰκονομίας δὲν θε ἀποσούσῃ τὰς καταστροφάς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῆς γύσεως οὔτε τὰς ἐκ τῆς γενικωτέρας ἐξελίξεως τῶν λαῶν προερχομένας.

³ Ο κοινωνισμὸς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἀτομισμὸν δίδει ἴδιατέραν ευηνασίαν εἰς τὴν κοινωνικὴν τῶν ἀτόμων ευηνίωσιν, οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχον πρὸς τὸν κοινωνισμόν.

7. Ιστορία των κρίσεων μέχρι του έτους 1920.¹

Αἱ πρώται κρίσεις ἃς συναντῶμεν εἰς τὴν νεωτέραν Εὐρώπην είναι ἀποτελέσματα τῆς κερδοσκοπίας, διείλονται δὲ εἰς τὴν ἐκάστοτε ἐμφάνισιν ὑπεργάχαν κερδοσκοπικῆς αἰσιοδοξίας ὡτις ὥθει τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἐπιχειρήσεις ἐπισχλεῖσι, αἱ τοιαῦται δὲ κρίσεις ἔχουν δξὺν χαρακτήρα. Βραδύτερον αἱ κρίσεις λαμβάνουν τὴν μορφὴν κρίσεων κεφαλαίων τοποθετουμένων εἰς παραγωγικᾶς ἐπιχειρήσεις, ἐμφανίζονται δὲ ὅσακις αἱ τοποθετήσεις αὗταις ὑπερβαίνουν τὰς πραγματικὰς τῆς οἰκονομίας ἀνάγκας (ὑπερκεφαλαιολογίας). Τὸν χαρακτήρα αὐτὸν ἔχουν ὅλαι αἱ νεώτεραι κρίσεις, ὄγοναζόνται ὡς ἐκ τούτου καὶ κρίσεις ὑπερλαραγωγῆς καθόσον εἰς αὐτὰς παρατηρεῖται ἡ ἐγκαρροτεστασίς παραγωγικῶν μέσων καὶ ἡ παραγωγὴ δημιουργῶν εἰς παστικὰς διασανοείδης μεγάλας ἐν ευγκρίσει τόσον πρὸς τὰ διαθέσιμα διάτην παραγωγῆς ρευστά κεφαλαία σένον καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.²

Εἰς τὴν ιστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς οἰκονομίας αἱ οἰκονομικαὶ ἀνωμαλίαι κατὰ τὴν ἀρχαιότεραν ἐποχὴν ἐμφανίζονται ὑπὸ τῶν μορ

¹. Διὰ τὴν ιστορίαν τῶν κρίσεων ἐχρισιμοποιεῖται τὰ ἔργα τῶν Wirt, Lescure, Spiethoff καὶ Conrad.

². Ὡς ἡτο ἐπόμενον τοιαῦται κρίσεις ὑπερπαραγωγῆς ὀρειλόμεναι εἰς τὴν διόγκωσιν τῶν παραγωγικῶν μέσων δὲν εἶναι δύνατον νὰ ἐμφανισθοῦν παρά μόνον ἀρχῆς πραγματοποιούμενην τεχνικαὶ πρόσοδοι, ὡν ἀποτέλεσμα σίναι ἡ παραγωγὴ διάτη μηκανῶν, ὅπότε εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις βαίνουν διαρκῶς αὐξανόμενα τὰ πλάγια παραγωγικά ἔξοδα, δηλαδὴ αἱ μόνιμοι παραγωγικαὶ ἐγκαταστάσεις. Τὸ φαινόμενον τούτο ἐμφανίζεται ἐν εὐρείᾳ κλίμακι μόνον ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19^ο αἰώνος, βαίνει δὲ ἐκτοτε διαρκῶς ἀναπτυσσόμενον. Δὲν πρέπει δῆμος νὰ πιστευθῇ διτὶ ἡ ἀναλογικὴ αὐξήσεις τῶν παγίων παραγωγικῶν μέσων θετοῦνται διαρκῶς προϊούσα, διότι γυεικὸν εἶναι ἀρχῆς φθάσσει μέχρις ὠρισμὲνον, οὐδὲν δὲ τεχνικαὶ βελτιώσεις ἢ δὲν θάξει δύνατοι νὰ θάξει ἐπονειώδεις, νὰ παρουσιάσῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον στασιμότητα.

γην λιμῶν, δηλαδὴ τῆς ἐλλείψεως μὲν διατροφῆς μὲν τοιούτου θαθμοῦ
ώστε νὰ καταστρέψεται μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ οἰκονομικαὶ δηλαδὴ
αὗται διαταραχαὶ δὲν ὀρείλονται ως αἱ τῆς νεωτέρας ἱστορίας οὔτε εἰς
κερδοσκοπίαν οὔτε εἰς υπερκεράλαιοποίησιν οὔτε εἰς υπερπαραγωγήν,
ἀλλ' εἰς τὴν ἀνέπλαρκειαν τῆς παραγωγῆς, δηλαδὴ εἰς τὴν υποπαραγωγήν.
Χαρακτηριστικὸν δέ τοῦ φαινομένου τούτου είναι ὅτι ἔξυκολούθησε ἐμδα-
νιζόμενον καὶ μέχρις ὥστε τῶν καὶ οὐτωνευέθη νὰ ἔχωμεν ταῦτοχρόνων
εἰς ὅλλας μὲν περιοχάς κρίσεις υπερπαραγωγῆς εἰς ὅλλας δὲ λιμόν.

Οσονδήποτε παράδοξον καὶ ἔαν εἴναι τὸ δαινόμενον τοῦτο δὲν πρέ-
πε νὰ μᾶς ἔνιστην, διότι ἐνῷ συνάρθμοι δημιουργεῖται περὶ «παγκοσμίου» οἰ-
κονομίας, τοιαύτη πραγματικῶς δὲν ὑγίεσταται. ἄλλη ὑγίεσταται διάρροη
μεγάλαι οἰκονομικαὶ μονάδες, ὅλαι μεγαλύτεροι, ὅλαι μικρότεροι,
εννήθως ἀποτελούμεναι ἀπὸ ἕνα κράτος, κἄποτε δύμως καὶ ἀπὸ πλείονα
τοῦ ἑνὸς, αἱ δὲ οἰκονομικαὶ αὗται μονάδες ευνδέονται μὲν πρὸς ἄλ-
λιλας διά τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν ευναυλαγῶν, ὅλῃ δοσονδήποτε καὶ
ἔαν εἴναι προηγμέναι αὗται πόρρω ἀπέχονταν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχουν τοιαύτην
πυκνότητα καὶ ἔντασιν ώστε νὰ ἐπιδέρουν επενδύσεις τῶν οἰκο-
νομικῶν μονάδων καὶ νὰ ὑγίεσταται πράγματι παγκόσμιος οἰκονομία.
Αἱ αἰτίαι τῶν λιμῶν εἴναι δύο εἰδῶν: α') φυσικαὶ, δηλαδὴ αἱ κακαὶ ἔσο-
δειαι ὀρείλογεναι εἴτε εἰς μετεωρολογικούς λόγους¹ εἴτε εἰς καταστροφές
ὑπό ἐντόμων, β') τεχνηταὶ, τοιαύται δέ είναι οἱ πόλεμοι, αἱ κοινωνικαὶ καὶ
πολιτικαὶ διαταραχαὶ, τὰ εργάλματα κατὰ τὴν παραγωγὴν μετασφράν-
καὶ κατανομὴν τῶν ἀγαθῶν. Ως εἴναι εὐνόητον αἱ πρόοδοι τῆς γεωργικῆς
τεχνικῆς καὶ τῶν μετασφράνων μειώνουν τὰς πιθανότητας ἐμφανίσεως λι-
μῶν κατὰ δὲ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν οἱ λιμοὶ ὀρείλονται εἰς φυσικάς αἰ-
τίας (κυρίως μετεωρολογικάς)².

¹ Εἰς τὰ θερμά κλίματα ἀνομβρία προκαλεῖ συνάρθμοι μείωσιν τῆς
γεωργικῆς παραγωγῆς.

² Αναφέρομεν κατωτέρω κατὰ χρονολογικὴν σειράν τοὺς επουνδαία
τάτους λιμούς τῆς ιστορίας, εμμειούντες τὸ ἔτος τῆς ἐμφανίσεως καὶ τὴν χώ-

Οι ιστορικοί της άρχαιότητος, ως ο Mommsen και ο Rodbertus, δημιουργούν

ραν δόσου ο λιμός έξεδηλώθη: 436 π.Χ. Ρώμη, χιλιάδες πεινώντων πύτοκτόνισαν
ριψθέντες εἰς τὸν Τίβεριν, 42 μ.Χ. Αἴγυπτος, 650 εἰς δόλας τὰς Ἰνδίας, 879 εἰς
δόλον τὸν κόσμον, 941, 1022 καὶ 1033 Ἰνδίαι, καταστροφὴ δὲ λοκλήρων ἐπαρκῶν
κρούσματα ἀνθρωποφαγίας, 1005 Ἀγγλία, 1010 Εύρωπη, 1064-1072 Αἴγυπτος
1067-1070 Βόρειος Ἀγγλία συνεπείᾳ τῆς κατακτήσεως, δοπότε έχαθησαν
100000 ἀνθρώπων καὶ ἐπυμειώθησαν κρούσματα ἀνθρωποφαγίας (Aug. Thierry
Hist. de la conquête de l'Angleterre par les Normands τ. B' secl. 92 §.),
1148-1159 Ἰνδίαι, 1162 λαγκόσμιος, 1280 Βουρία, 1337-1438 Γαλλία, διαρκοῦ-
τος τοῦ ἐκαπονταστοῦ πολέμου μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλ-
λίαν ἔσπειραν μεγάλην μείωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ ἐνδεια, 1341-1345 Ἰν-
δίαι, 1396-1407 Ἰνδίαι, 1525-1534 Γερμανία, 1586 Ἀγγλία, ἐδώκεν ἀρρώμην
εἰς τὴν νομοθεσίαν περιθάλψεως τῶν ἐνδεών Poor relief Act τοῦ 1601
ἐπὶ βασιλίσσης Ελισσάβετ, 1661 Ἰνδίαι κατόπιν διετοῦς τελείας ἀνομβρίας,
1769-1770 Bengal ἔχαθησαν 10 ἑκ. ἀνθρώπων τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ δόλου τὴν θητείαν,
1783 Ἰνδίαι, 1790-1792 Ἰνδίαι, 1838 Ἰνδίαι, 1846-7 Ιρλανδία συνεπείᾳ ἀπο-
τυχίας τῆς ἐσοδίας γεωργίλων, 1861, 1866, 1869, 1874, 1876-78 εἰς διάφο-
ρα τηνίματα τῶν Ἰνδιῶν, 1877-8 Κίνα δοπότε έχαθησαν $9\frac{1}{2}$ ἑκατ. ἀνθρώπων,
1887-1889 Κίνα, 1891-2 Ρωσία, 1897 Ἰνδίαι, 1899-1901 Ἰνδίαι ἔχαθη 1 ἑκατ.
ἀνθρώπων, 1905 Ρωσία. Ἐκ τῶν μέτρων τὰ δύοια λαζατιότερον ἔγιρμόσθησαν
πρὸς καταπολέμησιν τῶν λιμῶν καὶ τῶν ειτοδειῶν ἀναρρέοντεν τὸ ἐν Γαλ-
λίᾳ ἐπὶ λουδοβίκου ΙΕ' λεπί τὸ ἔτος 1765 ἐξαρμοσθὲν καὶ ἐπικληθὲν Pacte
de Famine δι' οὐ ἐπεδίώκετο τὸ ρύθμισις τῆς διανομῆς τῆς ἔτησιας παρα-
γωγῆς τοῦ εἰτού. Τό μέτρον ὠρείλετο εἰς ἐπιχειρηματίαν ὄνόματι Malisset
(չ' οὐ καὶ traité Malisset ἀεαντως ἐλέγετο), ευνίστατο δὲ εἰς τὴν ἔξαρ-
ρον εἰτού ὥστε να κρατῆται διαθέσιμος καὶ πωλεῖται εἰς ἐποχὰς ἐν-
δείσιας, ἀλοτυχὸν δὲ κατηρύκηθη τὸ 1768.

Ἐτὶ τὰς Ἰνδίας λαρουσιάζονται ἴδιαιτέρως πολλοὶ λιμοὶ διότι εἰς τὴν
πυκνοκατοικημένην ταύτην χώραν αἱ ἐσοδίαι ἐξαρτώνται ἀπό τὰς
βροχὰς τὰς φερομένας υπό τῶν ἀνέμων monsoon, δημιουργούμένους ἐκ

περὶ κρίσεων νομιματικῶν καὶ πιστωτικῶν κατ' αὐτὸν, ἀλλ' ὁ Spiethhoff ισχυρίζεται ότι τότε παρ' αὐτῶν ἀναφερόμενα εποικεῖα δέν ἐπιτρέπουν νάθεωρίσωμεν τὰς φανόμενα ταῦτα ὡς κρίσεις. Ήποτε τὸν ἔννοιαν τὴν ὀποίαν ἀποδίδομεν εὑμερον εἰς τὸν λέξιν.

Μεσαίτως δέν ἐμφανίζονται κρίσεις εἰς τὰ δύο μεγάλα κέντρα συναγλαγῶν τοῦ 16^{ου} αἰώνος, τὸν Αμβέρσαν καὶ τὸ Φρον, ὅπου ὑστερεῖ τοντο επουδαῖον χρηματιστήρια κινητῶν ἀξιῶν. Η κερδοσκοπία ἐγίνετο πέρι τῶν αὐξομειώσεων τῆς ἀμοιβαίας σχέσεως τῶν διαφόρων νομιματῶν. Αἱ παρουσιαζόμεναι οἰκονομικαὶ ἀνωμαλίαι καὶ ξυμίαι ὠργεῖλοντο συνήθως εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν πηγεμόνων νάθεωρίσουν τὰ χρέα των, καθόπου πρὸς αὐτοὺς κυρίως ἐγένοντο τότε οἵ τοποθετήσεις κεφαλαίων, καὶ ὅχι εἰς τὸν κερδοσκοπίαν.

Κρίσις τουλιπῶν 1634-1637. Αὗτη ἔχει περίπου τὸν χαρακτήρα κρίσεως¹ πρα-

τῶν διαφόρων βαρομετρικῶν πιέσεων μεταξύ ξυρᾶς καὶ θαλάσσης. Η κατανομὴ τῶν βροχῶν αὐτῶν εἶναι ἀνισος καὶ ἀβεβαία, οὔτεως ὡστε οἱ εισοδεῖται εἶναι οὐτως εἰπεῖν ἐνδυμικαὶ εἰς τὰς Ἰνδίας.

¹ Δεν νομίζω ότι η οἰκονομικὴ παρακμὴ τῆς Λυβέκης δύναται νάχαρακτηρισθῆ ὡς κρίσις. Η Λυβέκη (Lübeck) ἀπὸ τοῦ ἔτους 1299 περίπου προΐστατο συναπτιεμοῦ πόλεων, γνωστοῦ ὑπὸ τῷ ὄνομα Χανσα (εἰς δὲ μεταξύ ἀλλων συμμετείχον καὶ οἱ πόλεις Wismar, Rostock, Stralsund, Greifswald κλπ.), ὃστις ὡς εκολὸν εἶχε τὴν διεῖσαγωγὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων τόσον πρὸς Ἀναγολάς (Ρωσία) ὃσον πρὸς Δυσμάς (Οδηγανδίαν, Αγγλίαν). Ο ἀριθμὸς τῶν συναπτιεμένων πόλεων ἔργθασε τὰς το κατά τὸν 14^ο αἰώνα. Οι λόγοι οἱ ὅποιαι ἐπροκάλεσαν τὴν παρακμὴν τῆς Χάνσας καὶ τῆς Λυβέκης εἶναι οι ἔξις: Τὸ 1597 ἡ βασιλισσα Ἐλισσάβετ τῆς Αγγλίας κατέργυνε τὰ ἀπὸ τοῦ 1259 ὑγιειτάμενα προνόμια ὑπὲρ τῶν ἐμπόρων τῆς Χάνσας (= merchants of the Steelyard, = ξυγαριά, ὡνομάζοντο δὲ οὐτω ἀπὸ το μέρος τῆς προκυμαίας τοῦ Ταχιέσσως διον προσωριμίζοντο καὶ ὅπου ὑπήρχε ξυγαριά). Τὸ τοῦ 1425 ἡ μαρινίς (κοινῶς ρέγκα) τῆς ὅποιας τὸ ἐμπόριον ἵτο πιγή πλούτου διά τὴν Χάνσαν πρήξεις νάθεωρίσηται τὸν Βαλτικὸν

κληθείσας ἐκ τῆς κερδοσκοπίας τῶν τουλιπῶν¹, οἵτις ἐμφανιεῖται κατά τὰ ἔτη 1634-1637 μὲν κέντρον πόλεις τινας τῆς Ολλανδίας² ὡραίεστο εἰς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν ἀγάλην τοῦ κοινοῦ διὰ τὸ εἶδος αὕτο τῶν γυρῶν (τουλιπομανιάν) τῶν ὀποίων οἱ βολβοὶ ἐπωλοῦντο ἐν χρηματιστηρίῳ εἰς τιμᾶς ἐνιστε μυθώδεις. Ο βολβός νεωτερίας ἀνακαλυπτομένης παραλλαγῆς ἐπωλεῖτο εἰς μεγάλας τιμᾶς, αἵτινες ἔφθασαν τὰς 2,3 καὶ 4 χιλιάδας φιορίων δι' ἑκαστον. Ἡ κρίσις ἐδημιουργήθη διὰ τῆς χαλαρώσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀγοραστῶν, χωρὶς νά την ειρηνεύθη προηγουμένως αὐξῆσις τῆς λαροχής πίστεως καὶ διακοπή ταύτης η ὀποία νά συντείνη εἰς τὴν κρίσιν.

Κρίσις τοῦ 1720, τῆς South Sea Company καὶ τοῦ John Law. Είναι η πρώτη πραγματική κρίσις καὶ η πρώτη κρίσις η προκλιθεῖσα ἐκ τῆς χρηματιστηριακῆς υπερτιμήσεως κινήσων ἀξιῶν³ ἐξεμνήθη δὲ καὶ ὄλλαχοι ὄλλακτοι κυρίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν μὲνοδικήν εἰς τὴν ιστορίαν ἔντασιν. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ιδρύθη (1711) η South

θάλασσαν. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς ἔστρεψε τὴν ἐμπορικήν δράσειν πρὸς ὄλλα κέντρα καὶ τέλος ὁ τριακονταετής πόλεμος (1618-1648) ὑπῆρξεν ἀφορμή μεγάλων καταετροφῶν διὰ τὰς πόλεις τῆς Χάνσας.

¹ Τουλίπη, λατινιστὶ Tulipa, γαλλιστὶ Tulipe, γένος γυρῶν ἔχον περί ταῦτα διάδημα καὶ στούπον εἰς τὴν τάξιν τῶν λειριωδῶν. Είναι γυρῶν βολβόρριζον ἐξόχας διακοσμητικόν καὶ λαρουσιαστόμενον ὑπό πλειστας λαρσαλλαγάς.

². Πρβλ. J. Beckmann Beyträge zur Geschichte der Erfindungen Sg. 1782 Σ. 1' σελ. 228. ἐ. Μέχρι εὑμερού σύγισταται μεγάλη καλλιέργεια του λιπῶν εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Haarlem.

³. Ἡ χρηματιστηριακή κερδοσκοπία, διῆλασδη η κερδοσκοπία ἐπὶ κινήσων ἀξιῶν ἐν χρηματιστηρίῳ ἐμφανίζεται τόδη ἀπό τοῦ 17^{ου} αἰώνος εἰς Amsterdam ὃν διαπραγματεύονται κατά πρώτον αἱ μετοχαὶ τῆς ὄλλαχης ἑταιρείας τῶν Ανατολικῶν Ἰνδῶν καὶ ἐπειτα ὄλλαχης δικοτ ἐθνικά δάνεια. Τὸ Amsterdam καὶ Λονδίνον εἶχον χρηματιστηρία μὲ διεθνεῖς ευνοῦλαγάς καὶ ὃν διεξήγετο ἵκανη κερδοσκοπία.

Seas Company¹ πήρε επρόκειτο να διεξαγάγη μονοπωλιακώς τό αγγλικόν έμποριον με την Νότιον Αμερικήν και τὰς υπέους του Ειρηνικού Όκεανού, ζευγείωσε δὲ ιδιαιτέρων ἐπίδοσιν μετά την ευθίκην του Asiento (1713)², ἐξ οὗ ἀνεμένοντο μεγάλα κέρδη. Άπο τοῦ 1718 διοικητής τῆς Εταιρείας υπήρξεν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῆς Αγγλίας. Η υπέρ τῆς Εταιρείας αἰσιοδοξία υπήρξε τοιαύτη ὡς εἰ τιμαὶ τῶν μετοχῶν της κατά τὸ ἔτος 1720 ἀνήλθον ἀπὸ 128½ εἰς 1.000 (Ιούλιον 1720). Ταύτοχρόνως ἐπραγματοποιήθη ὑπό την ἐπιφρονήν υπεράγον αἰσιοδοξίας, η ἱδρυεῖσθαι πολλῶν έμπορικῶν έταιρειῶν, ἀλλὰ ὡς ἵτο ἐπόμενον η πεποιθησις του κοινοῦ εἰς τὰς έταιρείας αὐτὰς ταχέως πῆρχιτε να μετονύται, αἱ δὲ μετοχαὶ τῆς South Sea Company ἔλεσαν ραγδαίως εἰς την 135 (Νοέμβριον 1720) προκαλέσασαι την οἰκονομικήν καταετροφήν κιλιάδων κατόχων αὐτῶν. Οἱ διευθύνοντες τὴν έταιρείαν ὡς καὶ υπεύθυνοι υπουργοί κατεδιώχθησαν καὶ αἱ περιουσίαι των κατεεκέθησαν, η δὲ έταιρεία ἐξικολούθησε γυροζωῦσα μέχρι του ἔτους 1750. Η κρίσις αὕτη ὀνομάζεται ἐν Αγγλίᾳ South Sea Bubble³. Εἰς τὴν Γαλλίαν ὁ εκώτος John Law⁴ υπήρξεν ὁ αἴτιος μεγάλης

¹ Εταιρεία τῆς Notias θαλάσσης. Η ἱδρυεῖσθαι εἰς τὴν τότε φέρεται γενορέννη ὀρχήνι οὗτος ἐπρεπε να ἐκχωρῇ μονοπωλιακῶς ὠρισμένη έμπορικά προνόμια ἔναντι καταστολῶν πρός ἀπόσθετον του δικασίου χρέους.

² Η ευθίκη αὕτη συνομολογηθεῖσα μετά την εἰρήνην τῆς Ουτρέχτου μεταξὺ Αγγλίας καὶ Ιεραπετρίας παρεχώρησε εἰς τὴν Αγγλίαν τὸ μονοπώλιον τῆς εἰσαγωγῆς δούλων (ἐξ Αργεικῆς) εἰς τὰς ιεραπετρικάς κτήσεις τῆς Αμερικῆς (προεβλέπετο δικαιώματα εἰσαγωγῆς 144.000 δούλων εἰς διάστημα 30 ἔτῶν, λιον 4800 δούλων κατ' ἔτος). Μέχρι του 1700 τὸ μονοπώλιον τοῦτο εἶχεν ἡ Γενούην, κατόπιν δέ ἐπ' ὄλιγον η Γαλλία. Τό αγγλικόν μονοπώλιον διετηρήθη μέχρι του 1750. Asiento είναι ιεραπετρική λέξις συμαινουσα ἐνοικίασιν δόρων ἀσυμβόλιον.

³ Bubble: πομπόλυξ, μπουρμπουλήθρα.

⁴ Ο John Law (1671-1729) γένος ὡν ἔζησεν ἀτακτονίας βίον καὶ δονεύσας εἰς μονομαχίαν τὸν ἀντίπαλον του ἴνα γκάγθη να ἐγκαταλείψῃ τὴν Αγγλίαν.

κρίσεως. Οὗτος ἐπίστευεν δὲ τὸ μεταλλικὸν νόμισμα δὲν ἔτοι κατάλληλον διὰ νὰ ἔχουμειρετήσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν ευναθλαγῶν καὶ δὲ τὴ πλεπε νὰ ἀντικατασταθῆ διὰ πιεζωτικῶν μέσων κυκλοφορίας, καὶ εὐκεκοιμένως διὰ χαρτονομίσματος τὸ ὄποιον οὐ ἐκδοτικὴ τράπεζα νὰ δίδῃ ἔναντι ὑποθήκης γῆς. Οὗτω κιγντοποιεῖται καὶ εἰσέρχεται εἰς τὰς ἐμπορικὰς ευαλλαγὰς οὐ δξια τῆς γῆς, χωρὶς δῆμως νὰ παύῃ νὰ χρησιμοποιῆται γεωργικῶς. Τὸ χαρτονόμισμα θὰ αὐξομειρεύτω ἀναλόγως τῶν πραγματικῶν ἀναγκῶν καὶ δὲν θὰ εἶναι δύναται νὰ ἔξαχθῃ. Ἀργότερον ὁ Law ευμπληρώεις τὴν θεωρίαν του διετύλωσε τὴν γνώμην διὰ τὸ χαρτονόμισμα δύναται νὰ ἔχῃ ὡς κἀλυμητα, ὅχι καν τὴν γῆν¹, ἀλλὰ τὴν πλειντιν τοῦ κράτους. Τὰς θεωρίας² ταύτας ἐφηρμόσεν εἰς τὴν Γαλλίαν ἔξουσιοδοτηθεῖς ὑπὸ τοῦ βασιλεὺοντος Regent δῆμως ἐφαρμόσῃ τὰ σχέδιά του. Τὸ 1716 ἰδρύθη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Law η Banque générale ἔχουσα τὸ δικαιώματα ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, τὸ ὄποιον ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ ὄποιον οὐ κυκλοφορίας ἐπροκάλεσε πλιάσιν τοῦ τόκου. Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1717 ὁ Law ἴδρυσε τὴν Compagnie de la Louisiane ou d' Occident εἰς ἵνα παρεχωρήθη ἡ προνο

Τὸ 1715 μετέβη εἰς Παρίσιον καὶ υπέθετεν εἰς τὸν ἀντιβασιλέα δοῦκα της Ορλεάνης σχέδια λεπτί αναδιοργανώσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐκτὸν εγενέσσεως προσόδων, αἵτινα γενόμενα δεκτὰ ἐπροκάλεσαν τὴν τίμην τῶν επιχειρήσεων καὶ τὴν κρίσιν, περὶ τῆς ἐν τῷ κειμένῳ, κατόπιν δὲ τῆς ὁποίας ἐδραστέσσεν εἴκ Γαλλίας καὶ ἀπέθανε πτωχός εἰς Βενετίαν. Συνέγραψε Money and Trade with a Proposal for supplying the Nation with Money. (1705) Περὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων ὁρθορ Law τοῦ J. John εἰς τὸ Handwörterbuch der Staatswissenschaften 4^η ἔκδ. 1905 σελ 259-264 ἔνθα καὶ βιβλιογραφία.

¹ Ηγῆ δὲν εἶναι κατάλληλον κἀλυμητα διὰ τὴν ἐκδοσιν χαρτονομίσματος διότι εἶναι δυσκόλως ρευστολογίνιμος προκειμένου νὰ πωληθῇ.

² Αἱ θεωρίαι τοῦ J. Law ἐπροκάλεσαν μὲν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ καταστροφὰς ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἐσεστραμμέναι. Η θεωρία τοῦ ἀμετάλλου νομίσματος καὶ διευθυνομένου τοιούτου ἀποτελεῖ παραλλαγὴν τῶν ἴδεων τοῦ Law.

μιακή έκμετάλλευσης τῶν ἐν Βορείῳ Αμερικῇ γαλλικῶν κτησεων. Τό 1718 ἡ τράπεζα τοῦ Σαω μετεβλήθη εἰς κρατικὴν υπὸ τὸ ὄνομα Λα Banque royale, ἵδρυθη δέ σια συγχωνεύεται ἡ Compagnie des Indes ἡτις κατὰ οὐεῖσαν ἔμονοπώλισεν ὅλον τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας, ἀναλαβοῦσα καὶ τὸ δημόσιον χρέος αὐτῆς, αἱ δὲ μετοχαι τῆς ἐταιρείας ἀλό ἀρχικῆς ἀξίας 500 ὁράγκων ἔργασεν ναὶ αἱρῶνται εἰς τὸ παριεινὸν υπαίθριον χρηματιστήριον τῆς ὁδοῦ Quincampoix τὸν Ὁκτώβριον 1719 8.000 ὁράγκα καὶ τὸν Δεκέμβριον 20.000 ὁράγκα. Κατὰ Φεβρουάριον 1720 τράπεζα καὶ ἐταιρεία συνεχωνεύθησαν, τὸ κοινὸν κατελήγθη υπὸ κερδοεκοπικῆς μανίας, οἱ δὲ κατοικοὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐπώλουν τὰς ἴδιοκτησίας τῶν διὰ νὰ ἀποκτήσουν μετοχάς τοῦ Σαω, πανταχόθεν δὲ συνέρρεον ἥντοι εἰς Παρισίους διὰ τὸν αὐτὸν εκολόν: ὅταν δημιώσθη ἀπεδείχθη ὅτι τὰ κέρδη ἦσαν ἀνύλαρκτα τότε λάντες καταληφέντες υπὸ πανικοῦ ἐπώλησαν τὰς μετοχάς καὶ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1720 αἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ Σαω καὶ τὸ «εὐετηρία» του εἴχον ἐξαργανωθή. Η κρίσις τοῦ 1720 (ἡτις δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὰς δύο χώρας) συνεκλόνει τὴν δλην ὁἰκονομίαν.

Κρίσις τοῦ 1763. Τὸ τέλος τοῦ μεταξὺ Αγγλίας καὶ Γαλλίας πολέμου διαρκέσαντος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1755 μέχρι τοῦ ἔτους 1763 καὶ τερματισθέντος τότε διὰ τῆς εἰρήνης τῶν Παρισίων (διὸς ἡ Γαλλία ἐξέχωρησεν εἰς τὴν Αγγλίαν τὸν Καναδό), ἐπέφερεν ἀπότομοὺ μεταβολὴν εἰς τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς καὶ πιστωτικὴν κρίσιν ὅποτε 30 ἐμπορικοὶ οἶκοι τοῦ Amsterdam καὶ 16 τοῦ Αμβούργου ἐπτώχευσαν. Η κρίσις αὗτη δὲν ἔθιξε τὴν Αγγλίαν.

Κρίσις τοῦ 1772 εἰς τὴν Αγγλίαν.

Κρίσις τοῦ 1783. Τὸ τέλος τοῦ πολέμου τῆς Αγγλίας κατὰ τῶν ἐπαναστατεασῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Αμερικῆς (1773-1783 εἰρήνη Βερσαλλιῶν διὸς ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνεξαρτησία τῶν ἀποικιῶν) προκαλεῖ ἔξαιρετικὴν ἐμπορικὴν κίνησιν, ἡτις καταλήγει εἰς κρίσιν.

Κρίσις τοῦ 1793 εἰς τὴν Αγγλίαν, ὃλου εἶχε προηγυθῆ ὁἰκονομικὴ ἀκμὴ καὶ ἰδρυσεις πολλῶν τραπεζῶν. Η κύρυξις τοῦ πολέμου κατὰ τῆς

Γαλλίας (1793) ἐπροκάλεσε κρίσιν ενηματικήν ήτις ἀνεκόλη διὰ τῆς ἐκδόσεως υπό τοῦ κράτους χαρτονομίσματος (Exchequer bills) αἵσις 5 ἑκ. λιρῶν ἀποτελούσαν ἔδανεισθνεαν εἰς τὸ ἐμπόριον.

Κρίσις τῶν ἔτων 1794-1796 εἰς τὴν Γαλλίαν διαρκούσεις τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως, προκληθεῖσα ἐκ τῆς μεγάλης ψιλοτυμώσεως τοῦ γαλλικοῦ νομίσματος, ητις υπῆρξε πάλιν ἀποτέλεσμα τῆς πληθωρικῆς ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, τῶν ἀσεινιάτων¹ (assignats) τοῦ ὀλοῖα ἐκδόθεντος κατά τὸ 1789 ἔργασαν μέχρι ποσοῦ 45 δισεκατομμυρίων καὶ κατά τὰς ἡμέρας τοῦ 1796 δὲν εἶχον πλέον εἴμιν τὸ $\frac{1}{400}$ τῆς ἀρχικῆς των ἀρίστων. Κατὰ Φεβρουαρίου 1796 κατηργήθησαν.

Κρίσις τοῦ 1799 ἐκδηλωθεῖσα κυρίως εἰς τὸ Αιγαίον, δῆλου εἶχον συνεωρευθῆναι πολλὰ ἐμπορεύματα.

Κρίσις τοῦ 1810. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19^ο αἰώνος η ἀπελευθέρωσις τῶν ιεπανικῶν ἀλοικιῶν, ὁ ἡλειρωτικός ἀλοκλεισμός, η εἰσοδος τῆς Ρωσίας εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς καὶ ίδιας τὰς ἀγγλικὰς ἐμπορικὰς ευραλλαγὰς, αἱ μεγάλαι ἐργασίεις, προκαλοῦν ἐλίτασιν τῆς παραγωγῆς. Αρχίσει η ἴδρυσις μετοχικῶν ἔταιρειῶν. Συμειούνται αὐξήσεις τῶν τιμῶν. Τὸ 1810 συμειούνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν κρίσις, πτώσεις τῶν τιμῶν, ἀθρόαι πτωχεύσεις, η τραίπεζα τῆς Ἀγγλίας υποχρεούνται να ἀναστείλῃ τὰς πληρωμὰς τῆς δανεισθεῖσα τὴν 11 Απριλίου 1811 ἀπό τὸ δημόσιον 6 ἑκ. £.

Κρίσις τῶν ἔτων 1815-1818. Εξεδηλώθη κυρίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Κατὰ τὸ 1815 ἔλανξε τὴν γεωργίαν καὶ τὸ 1818 τὴν κυκλοφορίαν, δηλήτε η Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας ἀνέστειλε καὶ πάλιν τὰς πληρωμὰς της, δανεισθεῖσα ἀπὸ τὸ δημόσιον 28 ἑκ. £.

Από τοῦ ἔτους 1820 συμειούνται κατὰ τὸν Spiethoff η ἐμφάνισις τῶν περιοδικῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων (οἰκονομικῶν κύκλων) που χαρακτηρίζουν τὴν κεφαλαιοκρατικὴν οἰκονομίαν.

Κρίσις τοῦ 1825. Εκδηλωθεῖσα εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Μετά τὸ ἔτος

1. Διὰ λεπτομερειῶν πρᾶτον τοῦ François Bernard ἐν Grande Encyclopédie εἰς λέξιν Assignat.

1818 βαθμιαία, άνακυψ τῆς οἰκονομίας. Άπό τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1825 σὸν δημόσιον και ἔξαγωγοι πρὸς τὴν Νότιον Αμερικὴν διπλασιάζονται, ἐντὸς βραχέως χρονικοῦ διαβούλματος ἴδρυονται, ἐπιχειρήσεις ὡν τὰ κεφάλαια τοῦ περβαίνοντος τὰ 100 ἑκ. £. Αὐξάνει τὴν νομιμοτικὴν κυκλοφορίαν και σὶ τιμαῖ (βάσις κατὰ 109%, μετάξις 20%, καλυοῦ 33%, Γαλλικῶς 34%, χιτσιδηρού κατὰ 77% ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1824 μέχρι τοῦ Ιουνίου 1825). Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1828 επιμειοῦνται διακοπὴ τῆς λαραγωγῆς, σὶ τιμαῖ πίπτουν (βάσις κατὰ 60%, μετάξις 39%, καλυοῦ 23% κλπ), επιμειοῦνται πτωχεύσεις τραπέζων. Τὰ ρευστὰ διαθέσιμα τῆς τραπέζης τῆς Αγγλίας ἀπὸ 13.900.000 £ τὴν 27^η Μαρτίου 1824 κατῆλθον εἰς 1.300.000 £ κατὰ Δεκέμβριον. Η δελτίωσις ὅμως ἐπῆλθε ταχέως και τὸ 1826 τὴν τραπέζαν διέθετε 10.200.000 £.

Κρίσις ἑτῶν τῶν 1836 καὶ 1839. Άπὸ τοῦ 1832 επιμειοῦνται εἰς τὴν Αγγλίαν ἐπέκτασις τῶν εἰδηροδρομικῶν ἐπιχειρήσεων ευμβαδίζουσα μὲν γένει ἀκμὴν τῆς οἰκονομίας (ἴδρυσις κατὰ τὰ ἐτη 1834-1836 ἐπιχειρήσεων ὑπὸ μορρήν μετοχικῶν ἐταιρειῶν μὲν κεφάλαια 105 ἑκ. £). Η ἄγγλικὴ ἐπιχειρηματικότης επρέπεται πρὸς τὰς Ήνωμένας Πολιτείας δημογραφίας στανται εἰδηροδρομικοῖς συγκοινωνίαις και μεταλλευτικοῖς ἐπιχειρήσεις, και ἀναπτύσσεται τὴν οἰκοδομικήν. Κατὰ τὰ ἐτη 1835 καὶ 1836 επιμειοῦνται ψυχεῖς τῶν τιμῶν (ἀπὸ 31% μέχρι 90% ἐν ευγκρίσει πρὸς τὰς τιμὰς τοῦ 1833). Τὸ 1836 ἐπιμειώθη κρίσις ἐμφανισθεῖσα κατὰ πρώτον εἰς τὰς Ήνωμένας Πολιτείας και ἐκεῖθεν διαδοθεῖσα εἰς τὴν Αγγλίαν. Σημειοῦνται πάντα εἰς τῶν τιμῶν (κατὰ Ιούλιον 1837 κατὰ 20% ὧς 45% ἐν ευγκρίσει πρὸς τὰς τιμὰς τοῦ Ιουνίου 1836). Πολλοὶ ἐπιχειρήσεις πτωχεύουν, τράπεζαι ἀνεστέλλουν τὰς σιληνωριὰς τῶν (μεταξὺ αὐτῶν τὴν μεγάλην ἵρλανδικὴν τράπεζαν Λαχίστικης and Commercial Bank of Ireland). Η κρίσις εἶχε σχεδόν παρέλθει και ἐπιμειοῦντο τὰ ευμπτώματα τῆς ἐπιδόσεως, διαν ἀστοχοῖς ἐνέργειαι τοῦ διευθυντοῦ τῆς Τραπέζης τῶν Ήνωμένων Πολιτειῶν Biddle ἐπροκάλεσαν νέαν ἐντασιν τῆς κρίσεως.

Κρίσις τοῦ 1847. Άπὸ τοῦ 1836 ἐπιμειώθη μεγάλη πρόοδος τῆς τεχνικῆς, κυρίως τῆς μεταστήλουργίας (ὑλερόεντρα [• malleau - pilon], ἐλασματουργία

κτά) θρασέως δε τα κεφαλαιά (μετα την κρίσιν του 1839) στρέφονται, τούσον εἰς την Γαλλίαν δύον και εἰς την Αγγλίαν, προς τὰς ἐπιχειρίσεις, κυρίως δε (1844 έως 1847) εἰς τὰς ειδηροδρομικὰς ἐπιχειρήσεις η ἀναπτυξίς δε τουτων προκαλεῖ ἀνάλογον ἀνάπτυξιν τῆς μεταλλουργίας, και υψωσιν τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων ταύτης, τῶν κερδῶν ἐν γένει και τῶν ὑμερομισθίων εἰς τὰς προμυνεθείσας δύο χώρας. Επειδὴ δημοσιονομικοὶ εἰδηροδρομικοὶ δὲν ἀπέργον τὰ ἀναμενόμενα μεγάλα κέρδη, προεκλήθη τὸ 1847 ἀναστολὴ τῶν ἔγκαταστάσεων και πτώσεις τῆς τιμῆς τῶν ειδηροδρομικῶν ἀγριῶν, ἐξ οὐ γενικωτέρα κρίσις, μείωσις τῆς καταναλωσεως ειδηρού, (κατά τὸ 1850 πάρηκθη εἰς την Γαλλίαν λοσίον ειδηροδρομικῶν ράβδων κατά $\frac{1}{4}$ κατώτερον του παραχθέντος κατά τὸ ἔτος 1847), γοιανθρακος και βάσινθος, γενική ἐλάττωσις τῶν τιμῶν, διαρκέσσεις μέχρι του ἔτους 1850. Την κρίσιν εἰς την Αγγλίαν ἀνέστειλεν η Τράπεζα τῆς Αγγλίας εἰς ἡνια παρεκχωρήθη τὸ δικαίωμα δημοσίου ἐκδωμονού χαρτονόμισμα πέραν τοῦ ὄριζομένου υπὸ τοῦ Peels' Act¹ ἀλλὰ μήτις ταύτοχρόνως υψώσει τον τόκον προεξό. ἀλλάζεων αὐτῆς εἰς 8%, τὸ μετρόν αὐτὸν ἔειχε ὡς ἀποτέλεσμα να ἀνακοψηθῇ την κρίσιν. Ἀνάλογος ἔξελιξις ἔλαβε χώραν εἰς την Γαλλίαν δημοσίου την κρίσιν ἔξεδηλωθη μὲν διὰ τῆς πτώχευσεως τῆς μεγαλυτέρας τότε γαλλικῆς τράπεζης μήτοι τῆς Caisse du Commerce et de l' Industrie, ἀνεκόπη δε διὰ τῆς παρεμβάσεως τῆς Banque de France, τερματισθείσα κατά τὸ 1851. Αἱ Ἰητριαι τῶν κεφαλαιούχων οἵτινες εἶχον γετοχός ειδηροδρομικῶν ἀντιληθόν κατά την κρίσιν αὐτήν διὰ μὲν την Αγγλίαν εἰς 180 ἔκατ. λίρων διὰ δὲ την Γαλλίαν εἰς 488 ἔκατ. φράγκων. Η ἀνεργία

1. Ο Sir Robert Peel (1788-1850) ὡς πρωθυπουργός ἐψηγίσε τὸ 1844 τὸ Bank Charter Act, διλαδή τὸν καταστατικὸν χάρτην τῆς Τράπεζης τῆς Αγγλίας συμβάνως πρὸς τὸν δημόσιον ἐλιτρόλεπτατο εἰς αὐτήν να ἐκδίδη χαρτονόμισμα μέχρι λοσοῦ 14.000.000 λίρων ἐναντὶ ομολογιῶν κρατικῶν δανείων, πάντα χαρτονόμισμα ἐκδιδόμενον πέραν τοῦ ὄριου τούτου πρέπει να κατατέται κατὸι ἔκατον τοὺς ἔκατον διὰ χρυσοῦ. Η λειτουργία τοῦ Peels' Act ἀνετάλη κατὰ τὸ ἔτη 1847, 1855, 1867, 1914 και 1931.

ὑπήρξεν ἀσαύρως εμπαντική (100.000 ἀνεργοί εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ 780.000 εἰς τὴν Γαλλίαν), ἅξιον δὲ μνεῖας εἶναι ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1848 ὑπὸ τῆς δημοκρατικῆς κυβερνήσεως πάτις προτίθεται ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Φεβρουαρίου 1848 καὶ ὡς ἀπετέλει μέρος ὁ εορταστής Louis Blanc, ἵδρυθης αὐτὸς ἀντιμετώπισεν τῆς ἀνεργίας τὰ ὄνομασθέντα «Ἐθνικός Ἐργαστηρίας» (ateliers nationaux). Καὶ προηγουμένως εἰς τὴν Γαλλίαν εἴκον ἐπιχειρήση¹ ἀνημόσια ἔργα πρὸς παροχὴν ἐργασίας εἰς τοὺς ἀνέργους, ὡς π.χ. ἐπὶ Φραγκίσκου Α' (1545), Λουδοβίκου ΙΔ' (1685, 1699, 1709) Λουδοβίκου ΙΣ' (1786 καὶ 1789), ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως (1790-1791). Τὰ ἐθνικὰ ἔργα στηρίζεται ἵδρυθησαν ἐπὶ τῇ βάσει διατάγματος ἀναγνωριζούντος τὸ «δίκαιον ἀμαρτίας πρὸς ἐργασίαν» τῶν πολιτῶν καὶ περιέχοντος τὰς ἐξῆς διατάξεις: «Ἡ κυβέρνησις τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας ἀναλαμβάνει τὴν υποχρέωσιν να ἔξασται τὴν ευντήρησιν τῶν ἔργων τῶν ἀναγνωριζούντων τὰς καρπούς τῆς ἐργασίας των». Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀρχῶν αὗτῶν ἥρχισεν ἡμέρα τῆς 9 Μαρτίου 1848 ἡ στρατολογία ἔργων, ὡν ὁ ἀριθμὸς ἔφεδε τοὺς 120.000 περίπου, πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων χωματισμῶν. Τὰ ἔργα ἐπιβαρύνοντα υπερβολικῶς τὸ δημόσιον ταμεῖον διεκόπησαν τὴν 23^η Ιουνίου 1848 ὑπὸ τῆς ἵδρυθείσης κατὰ Ζούνιον δικτατορίας.

Αἱ κρίσεις αἱ εμειωθεῖσαι ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1858 ἐθεωροῦντο παρὰ τῶν τότε εἰδικῶν ὡς ὁραιόμεναι εἰς τὴν νομιματικήν επενόητα, καὶ ἔγιναν τότε προτάσεις δημοσίου περιεστέρων χαρτονόμιμων?

Κρίσις τοῦ 1857. Η κρίσις αὕτη ἔγειται παγκόσμιον χαρακτήρα ἐπελθοῦσα μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1850 διαγραφεῖσαν οἰκονομικήν ἐπίδοσιν, ὁραιεῖται δὲ κυρίως τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τοῦ 1848 μέχρι τοῦ 1856 ἡ παραγγή τοῦ χρυσοῦ² ὑπῆρ-

¹ Πρβλ. εκετικῶς τὸ ἄρθρον τοῦ Francois Bernard Ateliers Nationaux εἰς τὴν Grande Encyclopédie.

² Werner Sombart Der moderne Kapitalismus τ III G. 191.

³ Κατόπιν τῶν ἀνακαλύψεων τῶν χρυσωρυχείων τῆς Καλλιρροίας

Ἐπί τόσον μεγάλην ὠρετε νὰ υπερβῇ κατά $\frac{1}{6}$ τὸ εὐνοῦλὸν τῶν ὑγιεσταμένων παγκοσμίων ἀποθεμάτων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου¹ ευνέπεια τούτου υπήρξεν η ἀπότομος αὔξησις τῶν τιμῶν ἀπὸ 74 κατά τὸ 1849 εἰς 95 κατά τὸ 1853, καὶ η λτώσις τοῦ τόκου προεξοφλήσεως εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἀγοράν μέχρι $1\frac{1}{2}\%$ (1852). Ταυτοχρόνως ἐπημειοῦτο μεγάλη ἐπίδοσις εἰς τὴν ναυτιγείσιν καὶ τὴν κατασκευὴν ειδηροδρόμων, εἰς τὰς βιομηχανίας καὶ τὰς οἰκοδομάς. Τὰς φαινόμενα ταῦτα παρουσιάζονται παντοῦ, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν. Η κρίσις ἐξεδηλώθη κατά τὸ ἔτος 1857 κατά πρῶτον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ἐξορύξεως χρυσοῦ, αἵτινες δὲν ἀπέφεραν τὰ ἀναμενόμενα ὀποτελεῖσθαι, ἐλείτα εἰς τὰς ειδηροδρομικάς καὶ τὰς θοινάς ἐπιχειρήσεις. Η παραγωγὴ ἐμειώθη γενικῶς καὶ επημαντικῶς, αἱ τιμαὶ ἐπιπτον, αἱ πιστώσεις περιωρίζοντο, ὁ δὲ τόκος προεξοφλήσεως ὑψώθη επημαντικῶς, φθάσας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τὸ ποσοστὸν τῶν 30 καὶ 40% εἰς τὴν Γαλλίαν $7\frac{1}{2}\%$ καὶ τὴν Ἀγγλίαν $7\frac{1}{2}\%$ ² ὅπου καὶ ἀνεστάλη η ἴσχυς τοῦ Peel's Act. Ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1857 ἥρχισε νὰ διαγράφεται η ἀνάρρωσις τῆς οἰκονομίας.

Krisis τοῦ 1866. Κατὰ τὰ ἔτη 1861- 1866 επημειοῦσαι οἰκονομικὴ ἐπίδοσις. Εἰς τὴν Γαλλίαν αὐτὴν ὑποβοηθεῖται διὰ τῆς δράσεως τῆς ἐμπορικῆς τραπέζης Crédit Mobilier (ἰδρυθείσης τὸ 1852) καὶ τῆς ιδρυθεῶς πολλῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀνάλογα φαινόμενα παρατηρούνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Η ἐπίδοσις επημειούσαι τόσον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ποὺ παράγουν παραγωγικὰ μέσα (μηχανάρια) ὅπου καὶ εἰς ἔκεινας ποὺ παρασκεύα-

(1849) καὶ τῆς Αὐστραλίας (1851). -

¹ Κατὰ τὰ ἔτη 1841 ἕως 1850 η παραγωγὴ χρυσοῦ ἀνήρχετο εἰς 54.759 χιλιόγραμμα ἐτησίως, κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1855-1858 ἀνῆλθεν εἰς 199.388 χιλιόγραμμα ἐτησίως. Πρβλ. Levasseur La question de l'or Paris 1858 καὶ τὸν κατώτερων παρατιθέμενον λίνακα παραγωγῆς χρυσοῦ.

² Διὰ τὰς σύνο τελευταῖς χώρας πρόκειται περὶ τοῦ ἐπιστήμου τόκου προεξοφλήσεως τῶν ἐκδοτικῶν ιδρυμάτων.

Τον εῖδον καταναλώσεως. Η κρίσις έκφαντεται το 1866, πλήττει την αγγλική οικονομία με σημαντικές απώλειες στην παραγωγή, την αγορά και την απασχόληση. Οι Αγγλοι αποφασίζουν να ανταπειπον στην ανταγωνιστική παραγωγή των Γερμανών με την δημιουργία της Βρετανικής Επιτροπής για την Καταναλώση (British Board of Trade), η οποία θα επιβαθμίζει την παραγωγή και θα αναπτύξει νέες αγορές. Το 1870, η Βρετανική Επιτροπή για την Καταναλώση αναπτύγει την ιδέα της αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία θα σηματοδοτεί την ανάπτυξη της βρετανικής οικονομίας σε όλο τον κόσμο.

χανία, γατές ιδρύονται μεγάλαι ἐπιχειρήσεις, και να διεξάγεται κερδο-
σκολία ἐπὶ τῶν κινητῶν & ξιών.⁴ Η κρίσις ἐκδηλωθεῖσα καστρού Μάρτιον του
1873 προεκάλεσε τὴν πτώχευσιν ή διάλυσιν πολλῶν ἐξαιρειών πτώσιν

τῶν τιμῶν τῶν κιγυτῶν ἀξιῶν καὶ ιδίᾳ τῶν μετοχῶν τῶν νέων ἐσπεριῶν. Η κρίσις αὐτη καὶ οἱ ἔξ αὐτῆς πανικός μόνον καὶ τὰ δοτινόμενα τῆς μεγάλης κρίσεως του ἑταῖρου 1720 δύνανται να συγκριθοῦν².

Κρίσις των έτων 1832 και 1844. Άπο τού 1879 επιμειούντο πρόοδος τῆς οικονομίας. Εκδηλουμένην είστη την Γαλλίαν διότι της αύξουσεται η παραγωγή ουσιών για την αγορά. Την ίδια στιγμή όσοι σύχει η ιδιοτελεία της μερικής παραγωγής, δόσεως βιομηχανικών κινητών άγρων και της έκτελέσεως δημοσίων έργων και ειδηροδρομικών είς μεγαλύτερην κλίμακα. Τό 1882 άρχισει η κρίσις.

ενδηλουμένη εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τῆς πτώχευσεως τῆς Τραπέζης. Η
πολιτική της στην απόφαση της πτώχευσης της Τραπέζης ήταν η
πολιτική της Δημοκρατίας της Γαλλίας, η οποία θεωρούντας την πτώχευση
της Τραπέζης ως μια από τις πιο σημαντικές επιθυμίες της, έθεσε στην πολιτική
της την απόφαση της πτώχευσης της Τραπέζης. Η πολιτική της Δημοκρατίας
της Γαλλίας ήταν η πολιτική της Δημοκρατίας της Γαλλίας, η οποία θεωρούντας την πτώχευση
της Τραπέζης ως μια από τις πιο σημαντικές επιθυμίες της, έθεσε στην πολιτική
της την απόφαση της πτώχευσης της Τραπέζης. Η πολιτική της Δημοκρατίας της
Γαλλίας ήταν η πολιτική της Δημοκρατίας της Γαλλίας, η οποία θεωρούντας την πτώχευση
της Τραπέζης ως μια από τις πιο σημαντικές επιθυμίες της, έθεσε στην πολιτική
της την απόφαση της πτώχευσης της Τραπέζης.

¹ Εἰς τὴν Βιέννην ἀρμύθησαν τὰς εἰδίκαιας τρόποτες (Ratten).

banken ή Rentenbanken) οι οποίαι ως έργον είχον να φωλεύνετο πιερώσει κινητάς αξιας, και έπεραν (οι Marklerbanken) που δημιύρκησαν τα στοιχήματα επί των διαφορών τών τηλεοπτικών των κεντρώων και των πρόσφετων μεταφορών (reports).

2. Ο *Sexis ἀναργέρει* (βελ. 204) τὴν ἐν Γερμανίᾳ κρίσιν τοῦ 1873
ώς πρότυπον κρίσεως, ὁριζομένης εἰς τὴν ὑπερβολικήν πίεσιδοστή.
αν τῶν ἐπιχειρουμάτων.

Κρίσις των έτων 1890-1893 και 1896-1898: Επηρεούσατο σημαντικά
ένδοσις εἰς τὰς Ήπειρούς. Πολιτείας, έκδηλουμένη κυρίως εἰς τὴν καππακεύην
ειδηροδρόμων, ὅτε ἡ πόλη ἀπέσθετο χαλιβουργών τοπεῖς οἰκοδομής της *Cathédrale*
εγενήθηκεν επικίνδυνός (pool), ρυθμίζον τὴν περιφέρειαν τῶν Βιομηροδρόμων
καὶ αρχιδόνων. Εἰς τὴν Αγγλίαν τῶν επιχειρηματικῶν μεταποίησης βεβέρωσεν
τὴν Αὐστραλίαν, Καναδάκ, Αρμενίαν τὴν Πόλεστρα τοῦ Αγγλοφόρου
κονομικῆς πρωτηγένειας, κρατήντης τῆς επιρροῆς τῆς οἰκουμένης τοῦ κόσμου.
Δούς νεότερος, Ηλείαν τὸν πατρίδα τοῦ 1890, τὸν πόλεστρον τοῦ Αγγλοφόρου
ενισχύει, ὁ τραπεζίτης οἰκονομικούς (Baring Brothers) δότες τῆς επειρροῆς της Ευρύδεσσος
εἰς τὰς Εξαγοραές, διοικητὴν Μονεμβασίαν, ταῦτα διέποι τὴν Ηπειρούν. Νοτικεῖς, τὸ 1893
διοικούντες, δειράτες επιχειρηματικῶν τελεοθεραπευτικῶν τελείων της Νοτικής Πα-
cific, καὶ βιομηροδρόμων. Εἴκτοτε, εἰς τὰς Ηπειρείας προστέθησαν οἱ οἰκοδομε-
νοὶ δικτυαῖς πολλούν, ποὺς φέτος προστίθενται ταχείτερον, ενεπι-
σταντεῖς την πόρος, δειπνήσιν, τοῦνταν νεκροτυπεῖσαν αρχαρχώντας πολλούς
τῶν τηρών. Τὸ 1893, ἵστησεν την πόλην την πρώτην προστέθησαν οἱ οἰκοδομε-
νοὶ δικτυαῖς ποὺς φέτος προστίθενται ταχείτερον, ενεπι-
σταντεῖς την πόρος, δειπνήσιν, τοῦνταν νεκροτυπεῖσαν αρχαρχώντας πολλούς
τῶν τηρών.

Κρίσις του 1900. Η έποδος τελεστική κονομοποίησε μετανάστες από την Αγγλίαν
και Γαλλίαν κυρίως, οι οποίες είχαν πέσει σε περιορισμούς διάσημων τελεστικών κονομοποίησες.
Πορείαν κατέχουν σε βιομηχανία, το λεπτότερο σταθμό της ώρας. Επιπλέον η ίδια την
πώς κυρίως ταύτιζε με την προσφορά της ναυτιλίας πλεονεκτών. Σε
μειονότατη, υπήρχε τών γηγενών μεταναστών ή ακίνητης θέσης. Η παραγεντική
λιτερατούρα της οικονομικής γραμμής, δημοκρατικής κρατού του 1903, ήταν η περίοδος
του 1900. Την περίοδο της οικονομικής κρίσης, Γαλλίας από την Αγγλίαν, βρίσκεται η ίδια
μανιά στην άλλη, έχοντας την ιδέα της αντανακλασίας της βαρύτερης πολιτικής-επιχειρήσεων, στην οποία η
επιμετρούσε, έπιπλον, την ίδια την άλλη, την οποία ήταν αίσχος, που αποτελείται από
βάσεων. Η κρίση προσύκλεσε την ευκανταποδεικτή την βιομηχανίαν πλέον.

59 έκ. Στην περιόδο αυτή γίνεται η πρώτη σύγχρονη επανάσταση στην Ελλάς.

γωγῆς ἡλεκτρικῶν εἰδῶν. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ κρίσις ἐπηκύωθη κατά τὸ ἔτος 1903.

Κρίσις τοῦ 1907. Ἀπό τοῦ 1905 σημειούται ἐπίδοσις εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γερμανίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Γαλλίαν ἐκδηλουμένη κυρίως εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ιδρύσεως ὀντωνύμων ἐταιρειῶν ἢ τὴν αὐξησιν τῶν πρὸς αὐ. τὰς ὄμολογιακῶν δανειών, ἡ λαραγγὴ πύξαντο καὶ σι τιμοὶ υψώντο. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ ἐπίδοσις ἐκδηλουται κυρίως εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν ειδηροδομικῶν ἐγκαταστάσεων (συνελιγέρουσαν ἀνάπτυξιν τῶν ευναράς τοιούτων δανειών καὶ διὰ τῆς ειδηρουργίας, αὐξησις κερδῶν τοῦ trust τοῦ χάλυβος), εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων (αὐξησις κερδῶν τῆς μεγάλης ἐταιρείας Bell), τῶν οἰκοδομῶν, τῆς κλωστοϋφαντουργίας. Ἡ κρίσις ἐμφανίζεται γενικὴ κατά τὸ φθινόπωρον τοῦ 1907. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ κατασκευὴ ειδηροδρόμων ἀνακόπτεται ἐνεκαὶ τῶν μεγάλων τιμῶν τῶν πρώτων υἱῶν, τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς ἐργασίας, ὥσαντας ἡ τῶν ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, σι ἀνακοπαὶ αὔσται προκαλοῦν γενικῶς χαλάρωσιν τῆς λαραγγῆς. Ἀπὸ τῆς 16 μὲρι τῆς 26 Οκτωβρίου 1907 σημειούνται πτωχεύσεις εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἐξ ἣν επουδαίας ἡ τῆς τραπέζης Industrial Trust Co μὲ 3 ἑκ. δολ. κεφαλαία καὶ 43 ἑκ. δολ. καταθέσεις. Σημειωτέον ὅτι κατά τὴν κρίσιν αὐτὴν κατεδίχθη πασιδανῶς ἡ ἀδυνατία τοῦ γραπτερικοῦ συστήματος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καθ' ὃ αἱ τράπεζαι στενώτατα συνυρριμέναι μὲ τὰς τοιούτων ἀποδομών τοιούτων, ἔκτοτε δὲ ἐπεδιώκθη ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ευετήριας τοιούτων, ἐπιτευχθεῖσα ὡς γνωστὸν δργότερον. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τραπέζων καθωρίσθησαν ὑπέρ τοιούτων ὀλιγοήμερα χρεωστάσια (legal holidays). Εἰς τὴν Γερμανίαν ἡ κρίσις ἐκδηλουται εἰς τὴν οἰκοδομικὴν, τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάλυβος, τὴν μηχανουργίαν, τὴν κλωστοϋφαντουργίαν. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ κρίσις εἶναι ἀεθενεστέρα, καθόσον ἡ χώρα αὐτὴ εἴχε πρὸ πολλοῦ ευηπλωτώσει τὸν βιομηχανικὸν της ἔξοπλισμὸν, θίγονται δὲ κυρίως τὰ ναυπηγεῖα καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία. Καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ κρίσις δὲν εἶναι επουδαία διά τὸν αὐτὸν ὡς καὶ διὰ τὴν Ἀγγλίαν λόγον.

Krisis τῶν ἔτῶν 1913 καὶ 1914. Η μετά τὴν κρίσιν τοῦ 1907 περίοδος χαρακότητος δέν διαρκεῖ πολὺ, ἀπὸ δὲ τοῦ 1909 επιμειούται αὐξῆσις τῶν τιμῶν ἐνῷ ἀπὸ τῆς περιόδου 1911-1912 λαμβάνει χώραν οἰκονομικὴ ἐπίδοσις ἐκδηλουμένη κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν, τὰς διατίθεται τὴν περίοδον τῆς αναπτύξεως τῆς παραγωγῆς της (ίδρυεις μεγάλου κονσόρτιουμ παραγωγῆς πλεκτρικῶν εἰδῶν, ἀνάπτυξις τῆς μυχανογίας). Η κρίσις ἔξεσθητη εἰς τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ 1913 πλήττεται κυρίως τὰς βιομηχανίας καὶ ἐκεῖθεν διεδόθη καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Krisis τῶν ἔτῶν 1920-21. Διαρκοῦντος τοῦ πολέμου¹ αἱ τιμαὶ εἴκον διπλασιασθήται, ὅτε μετά τὴν ἀνακωχὴν ἡρχίσαν νὰ πίπτουν, κατόπιν δημιουργίας εἰρήνης τῶν Βερεσσίλιων ψώθησαν εἰς ἐπίλεκτα ἀνώτερα τὰν τοῦ ἔτους 1918. Κατὰ τὸ 1920 ἐπομειώθη κρίσις ἀρχαμένη κατὰ πρώτον ἀπὸ τῆς Ιαπωνίας καὶ τῶν Ηνωμένων Πολιτειῶν. Οἱ λόγοι τῆς κρίσεως κατὰ τὸ Wagedemanni (Struktur σ. 282 ἐ) πέσαν οἱ ἔξιτοι: 1) ἡ ἀνακοπὴ τοῦ νομισματικοῦ πληθωρισμοῦ, 2) ἡ βιομηχανικὴ υπερπαραγωγὴ καὶ 3) ἡ γεωργικὴ υπερπαραγωγὴ. Διαρκοῦντος τοῦ πολέμου ἡ Εὐρώπη ἀνταπεκρίθη εἰς τὰς ἀνάγκας της διὰ τῆς ἐκδόσεως χαρτονομίεμάτος, τούτο δὲν ήταν δυνατόν νὰ ευνεχισθῇ μετά τὸν πόλεμον ἡ δὲ κρίσις τοῦ 1920, διαφέρουσα τῶν λοιπῶν περιοδικῶν κρίσεων, ἀποτελεῖ εὑμπτωμα τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν οἰκονομικὴν ὁμαλότητα, ἐκδηλουμένην εἰς τὰς χώρας Ηνωμένων, Ιαπωνίαν, Ἀγγλίαν, αἱ δύοισι διαρκοῦντος τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἐπώλουν ἐμπορεύματα εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐκδηλουμένην δὲ κυρίως εἰς τὴν ἀπωλεῖαν ἡ ὥποια θίγεται καὶ ἐκ τῆς υποτιμήσεως τοῦ ἀργύρου. Η Εὐρώπη εὑρίσκεται εἰς ἀδυναμίαν² νὰ ἀγοράσῃ ἐκ τοῦ ἔξωτερο-

1. Η περίοδος τοῦ πολέμου υπῆρξεν δημοίᾳ πρὸς περίοδον ἐπιδόσεως, καθ' ἣν ψώθησαν αἱ τιμαὶ καὶ ἐξηράνθησαν ἐντελῶς ἡ ἀνεργία μὲν μόνην τὴν διαφορὰν διτὶ διαρκοῦντος τοῦ πολέμου δὲν επιμειούται αὔξησις τῆς παραγωγῆς αἱ δὲ τιμαὶ ψηφοῦνται ευνειδίᾳ αὔξησεως τῆς γήπεδος.

2. Μετά τὸν πόλεμον αἱ ἀμερικανικαὶ καὶ ἀγγλικαὶ τράπεζαι περιώρισαν τὰς πρός τὴν Εὐρώπην πιετώσεις τῶν. Ήσαύτως ἡ υποτιμήσις τῶν νομισμάτων.

πολύ χαμηλότερό. Θέλει επονδεῖσσος τών Αγγλικήν οἰκονομίας. Οι πόλεις εξεργάζουν κατά τό-έαρ ήδη 1920 έτοις με στρατεύσας της Γαλλίας υψηλές τον προεξοφλητικόν της τόκον σύντομό 1% εἰς 6%, νι δέ Federal Reserve Bank της Νέας Υόρκης και ν Τράπεζα της Αγγλίας εἰς 7%. Την κρίσιν έπικολούθησε μακρά περίοδος χαλαρότητος.¹

Β. Η παρκόβιας κρίσις των έτων 1929 - 1932.

Η κρίσις η αρχαίμενη μαστίζει τό έτος 1929 είναι αλό τάς επονδατότερας, αι ὅποιαι επικειώθησαν εἰς την ιστορίαν, δρειλεται δέ εἰς τάς καταστροφὰς δυνεχερσίνει τάς άγοράς ἐκ καρών μέν γιές νόμιμος.

¹ O. Pietri Tonelli (βελ. 69) πρευνών τάς επαπειτικάς θεόδοτέας τού έξωτερικού φυτορίου της Ιαππίας διεπίστευεν ὅτι επηρεειώθη έπιδοσίς κατά τά έτη 1856, 1881, 1900, 1903 και 1913 χαλαρώσεις δέ κατά τά έτη 1848, 1858, 1870, 1877, 1885, 1901, 1908 και 1914. Εις δέ την Αιγαίον εἴκ των άνατολήων στοιχείων προκύπτουν ως έτη έπιδοσίεων τά 1876, 1887, 1902, 1913, χαλαρώσεως δέ τά έτη 1878, 1888, 1891, 1908 και 1914.

Ανασκοπούντες την έξιετή της οἰκονομίας τού 1930 αιώνος παρατηροῦμεν ὅτι τά κερδόλατα επρέπονται μετ' ὄρην: πρὸς τάς έπικειμένεις παντός εἰδους (βιομηχανίας, ευγκινωνίας κτλ.) ἀρχαν διότι μεταπροπή (conversion) των δανείων τού κράτους (πρόδημοι, κυρίως περὶ τῶν ἀγγλικῶν δανείων) μετώπη κατά τι ὁ τόκος τῶν ἀμολογιῶν. Ο νέος τόκος θεωρούμενος ἀνελαρκίης πθεῖ τά κερδόλατα πρὸς έπικερδεστέρας τοποθετήσεις. Ο Sevin John στηρθούσας περὶ τῆς φιλαρκείας τῶν κρίσεων (έλλην. μετάφραστος Πρωταρ 28 Ιουνίου 1932) παρατηρεῖ ὅτι εἰς τάς έκβιομησαντενας χώρας αι περιόδοι τῶν οἰκονομικῶν έξασθενήσεων δέν διαρκοῦν πλέον ἐπί τόσον χρονικὸν διάστημα διατηρεῖσθαι κατά την ζηλοκήν τῆς άναπτύξεως τῆς βιομηχανίας. Από τό-1890 μέχρι τού 1920, ουτοπόστικα εἰς τάς Ηλαμένας πολεούσιες 179 εύτυχείς μετέστησαν σε πεντετεύχην εἰς την Αγγλίαν 111 εύτυχείς έκαντι 100 μεταναστών περί την Γαλλίαν. Τα εύτυχεις μετέστησαν Η Γερμανίας τάς περιόδους πατριαρχικής οἰκονομικής της ευημερίας ἐγγάριες χρονικές

τοῦ πολέμου καθώς και εἰς τὴν μετά τὴν κρίσιν τοῦ 1920 προεπλάθειαν δηνως ἐπανορθωθούν αἱ καταστροφαὶ αὐτοῦ! Πρό τοῦ ἐκρυπτεῖ ὁ παγκόσμιος πόλεμος οἱ οἰκονομολόγοι εἶχον διατυπώει τὴν γνώμην ὅτι μακρά διάρκεια καὶ γενικοῦ πολέμου εἴναι ἀδύνατος διότι τοῦτο ἥθελε επιμάνει τὴν καταστροφὴν τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας, μετὰ τό τέρας τοῦ ἐπί ταραξτιαν διαρκεῖσαντος παγκόσμιου πολέμου ὑλῆρξαν οἱ εἰπόντες ὅτι αἱ προβλέψεις τῶν οἰκονομολόγων διεψεύσθησαν, ἥλθεν δῆμως ἡ κρίσις τῶν ἔτων 1929 καὶ ἔξης, ἥτις δυστυχῶς διεπιστρέψει τὴν ὀλιγόθειαν τῶν πρα

διαστήματα οἰκονομικῆς ἐξασθενήσεως, ἀπὸ τὸ 1890 μέχρι τοῦ 1913 παρουσία 114 εὐτυχεῖς μῆνας ἔναντι 100 δυστυχῶν.

¹ Έδον τι λέγει εκετικῶς ὁ Lescure (εελ. 288-289): « La période qui succède à la crise de 1920 devait être l'une des plus terribles et des plus complexes de l'histoire économique. Elle est essentiellement une époque de reconstitution: reconstitution des régions dévastées par la guerre, reconstitution des stocks anéantis, reconstitution des monnaies par le retour à l'or, reconstitution des finances publiques. Quoi d'étonnant que l'alternance des périodes d'essor et de dépression ait cessé, que la solidarité mondiale marque à cette époque des hésitations, et qu'après cet immense effort couronné de succès le monde subisse des phénomènes de surproduction».

« Dans ces 10 dernières années, l'Europe a fait preuve d'une singulière vitalité. Non seulement les dévastations de la guerre ont été réparées, mais grâce aux perfectionnements de la technique, la production mondiale dépasse de près de 50% la production de 1914. La production a grandi beaucoup plus que la population. Le monde est plus riche; il n'est pas plus heureux. Car cette abondance contraste avec le chômage universel. La crise de 1929 en soulignant la restauration universelle de la production renouvelle et ressuscite, les problèmes classiques d'avant-guerre: notamment la surproduction».

βλέψεων, καθόσον είναι προφανές ότι εις τὸν πόλεμον ὀφείλεται ή προ-
τοφανής οἰκονομικὴ καχεξία εἰς τὸν ὄποιαν ή ὑγιῆλιος διετέλεσεν ἐπὶ τῷ
εον χρόνον.

Χαρακτηριστικὸν τῆς κρίσεως τῶν ἔτων 1929 καὶ ἐξῆς, διαφερούσεν
κατὰ τοῦτο δὲν τῶν πογενεστέρων, είναι ότι δὲν ἐγήλθε κατόπιν περιθ-
δον ἐπιδόσεως καὶ υπερεπιδόσεως ἀλλὰ κατόπιν λεριόδου ταύτες τάχεις
τιμῶν, διηλασμὸν ἐν μὲσῳ λεριόδου οἰκονομικῆς χαλαρότητος.

Η πτώσις τῶν τιμῶν διείλεται εἰς πολλὰ αἵτια: Εἰς τὴν μεγάλην
ἐπίκτασιν τῶν παραγωγικῶν ἔγκαταστάσεων. Πολλοί χῶροι αἱ ὀποῖαι
πρὸ τοῦ λολέμον δὲν εἶχον ἴδιας βιομηχανίας ή εἶχον ἀστυμάντευς
μόνον ἀνέπτυξαν ταύτας χάρις εἰς τὰς εὐνοϊκὰς συνθήκας ποὺ ἐδη-
μούργησαν αἱ συγκοινωνιακαὶ μυστικαὶ καὶ η υποτίμησις τοῦ νο-
μίμευστος των! Λί γε τεχνικαὶ συνθήκαι τῆς βιομηχανικῆς καὶ γεωργι-
κῆς παραγωγῆς ἐβελτιώθησαν αμαντικῶς. Δημιουργεῖται οὕτω γεν-
κὴ υπερλαραγωγὴν προκαλούντα πρώτειν τῶν τιμῶν. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅ-
λον είναι ἀξιοσημειώτον είναι ότι αἱ χονδρικαὶ τιμαὶ πίπτουν πο-
λὺ ταχύτερον τῶν λιανικῶν τοιούτων, διπέρ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα
οἱ παραγωγεῖς (πωλούντες μὲν χονδρικὰς καὶ ἀγοράζοντες μὲν λιανικά
τιμας) νὰ ἔχουν ὥλαττωμένην ἀγοραστικὴν δύναμιν, διπέρ ὡθεῖ εἰς
ὑποκατανάθωσιν. Ἐπίσης αἱ τιμαὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων πίπτουν
ταχύτερον τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐπιφέρουσαι ἐλάτ-
τωσιν τῆς καταναλωτικῆς δύναμεως τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν.

Τό ἔτος 1929 ἐπεισώσεν εἰς τὰς Ἡγωμένας Πόλιτείας τὴν μεγίστην
ἐκδοσιν κινητῶν ἀξιῶν φθάσασεν τὰ 10.005.000 δολάρια (1928 7.979.000,
1927 7.489.000) καὶ ὀφελομένην εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τοῦ θεσμοῦ
τῶν Investment trusts.²

¹ Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εὑρίσκεται καὶ η Ἑλλὰς.

² Investment trusts είναι μετοχικαὶ ἐταίρειαὶ αἱ ὀποῖαι τὰ κε-
ρδάλια τῶν χρηματοοιοῦν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀγοράν μετοχῶν
ἄλλων ἐταίρειῶν. Οὗτα οἱ κινδυνοὶ τῶν τοποθετήσεων κατανέμονται. "ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΣ" ΑΘΗΝΑΙ

Η έπιδοσης της αμερικανικής οικονομίας πρό της κρίσεως έκδηλωνται κυρίως εἰς την βιομηχανίαν αύτοκινήτων, την λαραγγών, ζυγός τριετίας πάντην κατά 50% (1927 3.600.000 αύτοκινητά, 1928 4.600.000 1929 5.600.000). Ανάστηνται σημειώνται και εἰς τὰς οικοδομές και τὰς ειδυπρόσδρομικές μεταφορές. Η λώλησις τῶν ἐμπορευμάτων δίευκολύνεται τὰ μέγιστα διά της λαροχής εύκολιών εἰς τὰς ἀγοραστὰς και αὐτὴ τῆς κατά δόσεις ἀλογληρωμής αὐτῶν (crédit à la consommation, instalment buying). Η κατανάλωσις τέλος υποβοθεῖται καὶ υπὸ τῆς υψώσεως τῶν θηρευτικών.

Ἐάν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας νίκριες τοῦ 1929 ἐπηλθεῖ κατόλιγη περιόδου ἐπιδόσεως, ταῦτο δὲν δύναται νὰ λεχθῇ περὶ τῆς Εὐρώπης τῆς σορίας τὰ ἔθυμα ἀπό τοῦ 1920 μέχρι τοῦ 1929 ἵσταν ἀποτελούμενα μὲ τὴν ἔξυγιστην τῶν νομιμερατικῶν των ευστηριάτων.

Η κρίσις ἐνεργαστεῖ κατὰ πρώτον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπου αἱ τιμαὶ τῶν κινητῶν ἀξιῶν κυρίως εἰς τὸ χρηματιστήριον τῆς Νέας Υόρκης εἶχον φθάσει τιμᾶς ἐντελῶς συνεσταθέντος μὲ τὴν λαραγγώγικήν ικανότητα και ἀποδοτικότητα τῶν ἐπιχειρήσεων. Η πτώσις (krach της Wallstreet ὅπου τὸ χρηματιστήριον τῆς N.Y.) ἀνηλθεν εἰς 32 δισεκατομμύρια δολλ. ἀπό την Ὁκτωβρίου μέχρι την Νοεμβρίου 1929, κατὰ δὲ τὸν December (εελ. 327) νὴ πτώσις αὐτὴ πρέπει νὰ σποδοθῇ κυρίως εἰς τὴν ἑλλαττίσιν κερδῶν τῆς βιομηχανίας αύτοκινήτων. Τὴν πτώσιν τῶν ἀξιῶν ἐληκολούθησε πτώσις τῶν τιμῶν, ἴδιᾳ τῶν χονδρικῶν, καὶ ἐλάττως τῆς λαραγγώγης, πὴ δὲν κατορθώνουν νὰ ἀναστείλουν αἱ προσλάθεισι τῶν τραπεζικῶν ίδρυμάτων δημοσίων λαράτσουν ἀργότερον πιστῶν. Σεις μὲ εὐθύνην τόκον (14% κατὰ Μάϊον 1931). Σημειώνεται σταχεύσεις ἡ κατανάλωσις μικρῶν τραπεζών (περὶ τὰς 3.000 μέχρι τέλους 1931) ἀλλὰ οὐδεμίας σημαντικῆς. Η ἀνεργία ἐμφανίζεται, υπολογίζονται δὲ οἱ ἀνεργοὶ εἰς

τε τὰ I.T. ἀγοράζουν μετοχές μιῶς κατηγορίας (π.χ. μόνον ειδυπρόσδρο. μικών) σχίλιοτε περιεστέρων.

¹. Επτάχευσαν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τὸ 1928 491 τράπεζα (f39

2508.000 την 30 Απριλίου 1930 και 5600000 κατά τό τέλος του εξπεμφρίου 1931. Κατά τό τέλος δέ του έτους τουτού τηραγματοποιεῖται έλάττωσις των πήμερομεθίων κατά 10 έως 30%. Σημειούται ευμακτική υποκατανάλωσις δρειλογένη εἰς την μείζονα έλάττωσιν των χονδρικών τιμών ήν συγκρίνει πρός τὰς λιανικάς.

Η αμερικανική κρίσις διεδόθη εἰς όλας τὰς χώρας. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἔχει φοτέρευε τὸν οἰκονομικὸν χαλαρότητα. Αἱ χώραι τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης οὐδίστανται μεγάλας στενοχωρίας ἐλλείψει εὐθυνῶν μακροπροθέσμων δανειών¹, διότι η πίστις γενικῶς έχει κλονισθῆ καὶ ἐνῷ αἱ ἀγοραὶ χρήματος ἐμφανίζουν πληθώραν οἱ τόκοι δέ προεξορθίζεων εἶναι χαμηλοί, αἱ μακροπρόθεσμοι τοποθετήσεις εναντοῦ μεγίστας δυσκολίας καὶ δὲν γίνονται πάρα μόνον μὲν μεγάλους τόκους καὶ μὲν εἰδικάς ἔξαρσαλίσεις.

Μέχρι τοῦ ἔτος του 1931 η κατάστασις εἰς τὴν Εὐρώπην ἤτοι αἱ χαλαρὰ ἀλλὰ ὥξεις φαινόμενα κρίσεως δὲν οὐδίσταντο. Έκεῖνο τό δ. λοιον ὑπῆρξεν ἀντευχτικὸν ἵτο η μιαρκή πώλησις χρυσοῦ ὑπὸ τῆς Τραπέζης τῆς Ἀγγλίας, καταδεικνύοντος διὰ οἱ ἀλλοδαποὶ ἀλέσυρον ἐξ Ἀγγλίας κερδάλια. Κατά Μάιον 1931 ὁ τόκος προεξορθίζεως ἀνήρχετο εἰς 1½% εἰς Νέαν Υόρκην καὶ 2½% εἰς τὸ Λονδίνον, αἱ δὲ τράπεζαι ἐδάνειζον εἰς τὴν ἀγοράν πρὸς 1 καὶ 2%. Η κρίσις ἔξεδηθη διὰ τῆς ἀναστολῆς τῶν πληρωμῶν τῆς μεγάλης αὐτεριακῆς τραπέζης Credit-Anstalt, ητις έχει υπὸ τὴν οἰκονομικὴν της ἐπιρροὴν τὰ ¾ τῶν βιομηχανιῶν τῆς Αὐστρίας, καὶ ητις ὠρείλες βραχυπροθέσμως εἰς τὴν

ἐκατ. δολ. καταθ.), τὸ 1929 642 (235 ἐκατ. δολ. καταθ.), τὸ 1930 1345 (865 ἐκατ. δολ. καταθ.), τὸ 1931 2290. Αἱ πτωχεύσεις ὠρείλοντο εἰς τὸν πανικὸν τοῦ κοινοῦ τὸ ὄποιον ἀλέσυρε τὰς καταθέσεις του, πολλαὶ δέ τράπεζαι προτοῦ ἀναστείλουν τὰς πληρωμὰς των ἐπλήρωσαν τὰ 40 έως 50% τῶν καταθετῶν των. (Financial Times 4 Απριλίου 1932).

¹ Εκ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ευγχρόνου κρίσεως εἶναι η μεγάλη ἀνισότης τῶν τόκων τῶν μακροπρόθεσμών εἰς τὰς διαφόρους χώρας.

όλλοδαπήν περί τό 70 έκαστ. δολλαρίων. Τό κράτος έπεινέθη και έγγυήθηκε τάς ευνοητικάς υποχρεώσεις τῆς τραπέζης ἀνερχομένας εἰς 1300 έκαστ. αὐτεριακά σελίνια. Έκ τῆς Αὐστρίας ή κρίσις μετεδόθη ως τότο ἐπόμενον εἰς τὴν Γερμανίαν εύρισκομένην εἰς μεγάλην επενοχωρίαν ως ἐκ τῶν δι-
γειλῶν της πρὸς τὸ ἔξωτερικόν, ἢ δὲ κρίσις εἰς τὴν Γερμανίαν ὡρεῖλε-
το εἰς τὸ διτὶ ἀλεσεύρθητον αἱ ἐν Γερμανίᾳ καταθέσεις τῶν ἀλλοδα-
πῶν ἀντιληφθέντων διτὶ η̄ χώρα εἶναι θεθαρυμένη μὲν υπερόγκους
δρειλᾶς εἰς τὰς ὀποῖας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνταποκριθῇ καὶ δι-
έπομένως η̄ οἰκονομία της εὑρίσκεται ἐν κινδύνῳ. Παροδικήν ἀνα-
κούγισιν ἐπέδερε τὸ χρεωστάτειον τοῦ προέδρου Χούζερ τὸ δηστόν
ἀνέστειλε τὰς πληρωμάς ἐξ ἐπανορθώσεων καὶ πολεμικῶν χρεῶν
ἐπὶ ἐν ἔτος (ἀπὸ της Ιουλίου 1931 μέχρι τοῦ Ιουνίου 1932) ἀλλὰ τὸ μέτρον
τοῦτο ως καὶ η̄ παροχὴ πιετώσεων πρὸς τὴν Reichsbank 100.000.000
δολλαρίων δὲν ἴσχυσαν διπλας ἀνακόψουν τὴν κρίσιν. Από τῆς 9ης τοῦ
μηνὸς Ιουλίου σημειούνται δυνατέρειαι διά τὴν Reichsbank ἐξ η̄ς
ἀποσύρονται τὴν 9ην καὶ 10ην ἀνὰ 50 έκαστ. μ. τὴν δὲ 11ην 100 έκαστ.
μάρκαν. Η̄ γερμανικὴ κυβέρνησις ἔγγυᾶται τὰς υποχρεώσεις δύο με-
γάλων τραπεζῶν αἱ ὀποῖαι εὑρίσκοντο εἰς επενοχωρίαν. Τὴν 13ην η̄ γερ-
μανικὴ τράπεζα Darmstädter und National Bank ἀνέτειλε τὰς
πληρωμάς της· μ. δὲ. κυβέρνησις ἔγγυᾶται τὰς υποχρεώσεις τῆς ἀνερ-
χομένας εἰς 1500 έκαστ. μάρκα. Τὰς χρηματιστήρια Βερολίνου, Παρι-
σίων, Βουδαπέστης κλείνουν ἐπὶ τίνας τὴν ἡμέρας. Τὴν 18ην Ιουλίου 1931
δημοσιεύονται ἀναγκαστικὰ διατάγματα εἰς τὴν Γερμανίαν περιορί-
ζοντα τὰς εἰς ευνάλλαγμα ευναλλαγὰς τὴν 22αν ὁ τόκος προεξοφλή-
σεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Αὐστρίας υψοῦται διπλὸς $\frac{1}{2}$ εἰς 10%. Τό-
καλυμμα τῆς Reichsbank ἐλαττούται ευνεκτῶς (36, 1% τὴν 25ην). Απο-
εὑρονται καταθέσεις ἐκ τῆς Τραπέζης τῆς Αγγλίας.

Από τοῦ ἔτος 1931 σημειούνται ἀναλύψεις καταθέσεων ἀλλοδαπῶν
ἐξ Αγγλίας αἱ ὀποῖαι ἔχουν ως ευνέπειαν τὰν ἔξαγωγὴν χρυσοῦ καὶ τὴν
ἀνάλογον μείωσιν τοῦ καλύμματος τῆς Τραπέζης τῆς Αγγλίας κατα-
θόντος εἰς 130.000.000 £. Συγκεκριμένως ἀπό τῶν μὲν τοῦ Ιουλίου

τίχον ἀποευρθῆ 200.000.000 £ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τοῦ Λονδίνου. Τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου 1931 ἐγκατελεῖσθη εἰς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν ἡ σταθεροποίησις τῶν νομίμων ἐπὶ τῆς χρυσῆς βάσεως καὶ συνετάλη ἡ ὑποχρέωσις τῆς Bank of England διὰ τὸν ἔξαργυρώνη μία χρυσού τὰ κυκλοφορούντα χαρτονομίμωτα.

Τό παράδειγμα τῆς Μεγ. Βρεττανίας περὶ ἐγκατατείψεως τῆς χρυσῆς βάσεως ἡ κολούθησαν αἱ ἔξι χώραι Ἰνδία, Αὐστραλία, Αϊγύπτος, Σουηδία, Νορβηγία, Ιανία, Ἐλλάς, Πορτογαλία, Κεπανία, Ιαπωνία, Ἀργεντίνη, Βραζιλία, Μεξικόν, Ἐκουαντόρ, Βολιβία, Περού. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1931 διεγράψησαν τρεῖς κατευθύνσεις τῆς νομιμοτικῆς τῶν κρατῶν πολιτικῆς: 1) Ἡ Γαλλία καὶ αἱ Ηνωμέναι Πολιτεῖαι ἐργάζονται τὸν χρυσούν κανόνα ἐπιτρέπουσαι τὴν ἐλευθέραιν κίνησιν τοῦ χρυσοῦ. 2) Πολλὰ κράτη διεπήρυνσαν μὲν τὸν σεεμόν τοῦ νομίμων πρὸς τὴν χρυσῆν βάσιν ἄλλὰ πρὸς τοῦτο ἡναγκάσθησαν νὰ ἐπιβάλλουν περιορισμούς εἰς τὴν κίνησιν τοῦ ευναλλάγματος. 3) Τέλος τὰ στῶν κράτη ἐγκατέλειψαν τὴν χρυσῆν βάσιν καὶ ἔχουν νόμιμα διευθυνόμενα νῆπο τοῦ ἐκδοτικοῦ ἴδρυματος.

Ἡ λάγκοσμιος κρίσις ἐπροκάλεσε ἀνεργίαν εἰς ὅλας τὰς χώρας δὲ συνολικός ἀριθμὸς τῶν ἀνεργῶν ὑπολογίζεται δτὶ ὑπερέβη τὸ 20.000.000. Εἰς τινα κράτη ἐργάζονται πρὸς ἀνακούγισιν τῶν ἀνεργῶν οἱ ἀεροπλάνοις κατὰ τῆς ἀνεργίας, οἵτις φαινεται δύως δτὶ ἔτες μνημενή ἀποτελέσματα ὡς ἀπέδειξεν ὁ γάλλος οἰκονομολόγος Jacques Rueff, διότι οἱ ἀεροπλάνοις σύντελην εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ὑψηλῶν ἡμερησθίων, ἐργόν δὲ τὰ ἡμερομίσθια πλάραμένουν ὑψηλά οἱ ἀνεργία ἐπτείνεται, διότι ὡς εἶναι φυσικὸν δὲν εἶναι δυνατὸν αὕτη νὰ ἐλαστεωθῇ παρὰ μόνον ἐάν χρησιμοποιηθοῦν λερισσότεροι ἐργάται μὲν ἡλαστωμένα ἡμερομίσθια.

Αἱ χώραι αἱ ὄποισι κυρίως ἐπλήγησαν ὑπὸ τῆς κρίσεως εἶναι η Γερμανία καὶ αἱ παράγουσαι πρώτας ὑλας, μεταξὺ δὲ αὐτῶν κυρίως ἐκείναι αἱ ὄποισι παράγουν ἐνα κύριον προϊόν!

¹ Ländere mit Monokulturcharakter. Τοιαύτοι είναι η Βρεττανίκη

Πρός έκτιμοιν της έκτασεως της παγκοσμίου κρίσεως ανασφέρομεν τα έξι όρθια δεδομένα: Τό διεθνές έμπόριον μήλαττώθη κατά 30% τα εθνικά εποδήματα κατά 10%, η παραγωγή ακατεργάτευτου ειδύρου μήλαττώθη εις την Γερμανίαν και Αγγλίαν κατά 50%, εις την Γαλλίαν κατά 33%, εις τας Ηνωμένας Πολιτείας λήσον των 50%, η παραγωγή έμεινεθη κατά 30-40%!

Καθ' την στιγμήν γράφεται η παρούσα μελέτη (Ιούλιος 1932) η κρίση εξακολουθεῖ και δέν είναι δυνατόν να προβλέψῃ τις την μέλλουσσαν έξιετήν, μικρά βελτίωσις έσπειρισθη ἐπ' έσχάτων πρώτον διά της ελαττώσεως της παγκοσμίου παραγωγής πράγμα που φανερώνει διά της κρίσης έξιετήσεται πρός τό τέρμα της, και δεύτερον διά της έστω και ανεπαισθήτου αύξησεως τιμών τιμών.

Πρός συμπλήρωσιν της γενικής ταύτης και κατ' ανάγκην στελοῦσας έπιεκπονίσσεως των φαινομένων της παγκοσμίου κρίσεως παραθέτεις ακολούθους παρατηρήσεις αριστεράς εμπαντικάς έκδον. γάρ σεις ταύτης.

1. Μεγαλύτεροι αύξησις της παραγωγής και της αποδοτικότητος της έργασίας. Εις τας Ηνωμένας Πολιτείας κατά τα τελευταία έτη ζήλαφε χώραν αύξησις της βιομηχανικής παραγωγής, αύξησις της χρήσεως κινητηρίου δύναμεως, αύξησις της μέσης καθ' ώραν έργασίας αποδόσεως έκατστου έργατου και έλαττωσις του άριθμού των χρησιμοποιούμενων έργατων.

Τό φαινόμενον της υλερπαραγωγής καταφαίνεται εαφώς εις την παραγωγήν τοῦ καρπού διονυσίου έργατων εις τοιούτον εμπειον ως εις την

Μαλεγία (ελαστικόν), η Βραζιλία (καρές), η Αυστραλία (έριον), η Κούβα (σόκκαρις), ο Καναδᾶς, η Αυστραλία, η Αργεντινή (σίτος), η Βολιβία (κασσιτέρος), η Ιαπωνία (μέταλλο) (Wagemann Struktur σελ. 302-3). Εις τούτας νομίζω διτι δύνανται να προστεθοῦν η Αίγυπτος (βάρυταξ) και η Ελλάς (καπνός και σταργίς).

¹ Wagemann Struktur s. 306.

Βραζιλίαν κατά τὸ τέλος τοῦ Σεπτεμβρίου 1931 ἐλήφθη ἡ ἀπόδοσης δπως ἐντὸς έτους καταστραφούν 12 εκατ. εάκκοι καὶ ἕτεροι (Economiste Français 19 Μαρτίου 1932).

2. Υπόχρεις παγκοσμίων ἀποθεμάτων πρώτων υἱῶν υπερβαινόντων επιμαντικῶς τὰς ἀνάγκας τῆς γυναικείας. Σχετικοὶ ὄριθμοι παρατίθενται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα:

Παγκόσμια ἀποθέματα πρώτων υἱῶν.

Eis τὰς ἀρχὰς	Eis τὴν παραπλεύρων ἀνα.
τοῦ 1927	φερομένην ὑμερομηνίαν. Ημερομηνία.

Ἀμερικανικός]

Βάρβαρος	3.494.000 μπάλες	8.760.000 μπάλες	1 Απριλίου 1932
Χελκός	292.000 τόννοι	623.000 τόννοι	1 Οκτωβρίου 1931.
Κασσίτερος	25.000 "	61.500 "	1 Απριλίου 1932
Ἐλαστικόν	266.000 "	544.000 "	1 Μαρτίου 1932
Ζούκχαρις	4.422.000 "	8.641.000 "	1 Μαρτίου 1932
Καρές	15.703.000 "	34.179.000 "	1 Μαρτίου 1932
Σίτος	565.000.000 μπούνελ	542.000.000 μπούνελ	1 Δεκεμβρίου 1931

(The Round Table, Ιουνίου 1932 424).

3. Μεγάλη πτώσης τῶν τιμῶν. Σημειώνονται γενικὴ πτώσεις τῶν τιμῶν χονδρικῶν καὶ λιανικῶν, εἰδικῶς ἡ πτώσεις τῶν τιμῶν εἰς τὴν Αγγλίαν καὶ Γερμανίαν καὶ τέλος ἡ καταστροφικὴ πτώσεις ὠρισμένων επουδαίων πρώτων υἱῶν ὡς τοὶ ἔλαστικοῦ, σίτου, χαλκοῦ καὶ βάρβαρος.

"Οσον ἀφορᾷ τὰς τιμὰς παρατηροῦνται" τὰ ἔξης: Αἱ διεθνεῖς τι. μαὶ ἐπημειώσεων μεγαλυτέρων πτώσιν (ἐνιστεῖ διηλασίαν) τῶν τοικῶν τοιούτων καθόσον ἡ διατήρησις τῶν τελευταίων εἰς υψηλὰ σχετικῶς ἐπίπεδα ἐπετεύχθη διὰ τῶν προστατευτικῶν δασμῶν. Αἱ τιμαὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἐξόσον ταῦτα εἶναι ἀντικείμενον διεθνῶν ευναλλαγῶν, ἐπειδεὶς εἰς μετόνα ἀναλογίαν τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων². Αἱ τι.

¹ Wagemann, Struktur s.312

² Η ἀγοραστικὴ ικανότης τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν ἐμειώθη ὡς ἐκ τοῦ

καὶ τῶν πρώτων ὑλῶν τῶν «ρυθμιστικῶν»¹ βιομηχανιῶν, διλαδόν του σιδήρου καὶ τοῦ ἀνθρακοῦ, ἡλακτώθησαν πολὺ ὀλιγώτερον παρά αἱ τιμαὶ τῶν ποώ.
των ὑλῶν, αἱ ὄποιαι χρησιμοποιούνται μηδὲ τῶν βιομηχανιῶν οὐκέτι παρά.
γουν εἰδίνη καταναλώσεως. Άξιοτεμείωτον τέλος εἶναι δὲ τὸ πτώεια τῶν
τιμῶν δὲν ἀνακόπτεται μὲν νομισματικὰ μέτρα. Οὐτω ὁ Parker Gilbert
πληροφορεῖ δὲν εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κρίσεως
αἱ ἐκδοτ. τράπεζαι ἐξόρμησαν τὰ ἔξις μέτρα: χαμηλούς τόκους προς.
ξοδήσεως καὶ ἀργούντων κυκλοφορίαν χαρτονομίσματος, μεγάλις ἀγα.
ράς κρατικῶν δανειών αἵτινες ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐξησιν τῆς
νομισματικῆς κυκλοφορίας² καὶ παροχὴν πιστώσεων εἰς μείζονα κλι.
μακα. Παρ' ὅλα ταῦτα δὲν ἀνεκόπτητο τὸ πτώεια τῶν τιμῶν.

4. Κίνησις τοῦ χρυσοῦ ἀπὸ ὧρισμένας χώρας εἰς ἄλλας. Η κίν.
ησις αὗτη καταργείνεται διὰ τὸ έτον 1931 καὶ 1932 εἰς τὸν ἀκόλουθον λινακα.

Χρυσοῦν ἀπόθεμα ἐκδοτικῶν τινων τράπεζών.

(Εἰς ἐκατ. δολλαρίων. Τὰ λοιπά νομισματα ἀναχθέντα εἰς δολλάρια).

	1931	1932		
	10 Ιαν.	19 Σεπτ.	31 Οκτ.	9 Ιαν
Τράπεζα Ἀγγλίας	710	660	660	588
Όμοσπ. Τράπεζαι Ἀλοθέματος	2994	3486	2738	2936
Ἐθνικὴ Τράπεζα Γαλλίας	2118	2296	2534	2695
» » Γερμανίας	527	321	566	234
» » Ολλανδίας	171	267	336	354
» » Βελγίου	191	224	357	354
» » Έλβετίας	138	234	422	464

του κατὰ 20 ἕως 25 δισεκατομμύρια μάρκων ἀπὸ τοῦ 1929 μέχρι τοῦ 1930.

¹ Key industries, Schlüsselindustrien οὐτω καλούνται αἱ βιομηχανί.
αἱ αἱ παράγουσαι μηχανάς.

² Αἱότι δταν ἐκδοτικὴ τράπεζα ἀγοράζει ἀξίας (ἢ δὲ τὸ ἄλλο ἀντικείμ.
νεον), τὴν οποίαν ταῦτα διὰ χαρτονομίσματος τὸ ὄποιον οὐτω τίθεσσαν
εἰς κυκλοφορίαν καὶ αὐξάνει τὸ τόδη κυκλοφοροῦν.

		1931		1932
		10 Ιαν.	19 Σεπτ.	31 Οκτ.
				9 Ιαν.
Έθνική Τράπεζα Σουηδίας		65	61	57
» » Νορβηγίας		39	39	32
» » Ιταλίας		279	285	294
» » Ιαπωνίας		412	407	342

(The Economist 16 Ιαν. 1932).

Έκ τού πίνακος αύτού προκύπτει ότι η μείωσις τών εἰς χρεόν αποθεμάτων τών έκδοτικών τραπεζών Αγγλίας, Γερμανίας, Σκανδιναβίκων καρών και Ιαπωνίας άντιστοιχεῖ πρὸς τὴν αὔξησιν τοῦ αποθέματος τῆς Εθνικῆς Τραπέζης τῆς Γαλλίας. Τὰ αποθέματα τῶν Ηνωμ. Πολιτειῶν ἐλαττούνται δέ τοῦ φθινοπώρου του 1931, τῶν δὲ έθνικών τραπεζών Ολλανδίας, Βελγίου καὶ Ελβετίας δεικνύουν άντιστοιχον αὔξησιν.

5. Ελάττωσις τοῦ εἰς ευνάλλαγμα καλύμματος τῶν έκδοτικῶν τραπεζών. Κατὰ τό νομιμοτικόν εὑστημα τοῦ χρυσοῦ ευνάλλαγματος αἱ έκδοτικοὶ τράπεζαι αἱ ἔργαρμόζουσαι τό εὑστημα αύτό δικαιούνται νὰ ἔχουν ὡς καλύμμα αὐτὶ χρυσοῦ εἰς ράβδους ευνάλλαγμα ἐπὶ χώρας ἐ-ρρημοζούσεις τό νομιμοτικόν εὑστημα τοῦ χρυσοῦ κανόνος ἢ τοῦ χρυσοῦ αποθέματος. Έκδηλωθείσεις τῆς κρίσεως ἄλλαι μὲν τράπεζαι τὸν τότε γένος νομίμων ἄλλαι δὲ ἀκουσεῖς, διότι ἀπειρύθησαν ἐκ τῆς χώρας τῶν καταθέσεις ἀλλοδαπῶν πρὸς πληρωμὴν τῶν ὀποίων ἡ νομικα-θησαν νὰ προθοῦν εἰς πώλησιν τῶν εἰς ευνάλλαγμα διαθεσίμων τῶν. Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα καταρρέπεται ἡ προϊόντα ελάττωσις τοῦ εἰς ευνάλλαγμα καλύμματος έκδοτικῶν τινῶν τραπεζῶν.

Τό εἰς ευνάλλαγμα καλύμμα έκδοτικῶν τινῶν τραπεζῶν.

(Εἰς ἑκατ. δολλάρια. Τὰ λοιπὰ νομίμωτα μετατρέπονται εἰς δολλάρια).

		1931		1932
		10 Ιαν.	19 Σεπτ.	31 Οκτ.
				9 Ιαν.
Τράπεζα Αγγλίας		—	—	—
Ομοσπονδιακή Τράπεζα Αποθ.		—	—	—

Χώραι	10 Ιαν.	19 Σεπτ.	31 Οκτ.	9 Ιαν.
Εθνική Τράπεζα Γαλλίας	1038	1078	1082	827
» » Γερμανίας	95	85	31	39
» » Ολλανδίας	99	92	35	34
» » Βελγίου	132	116	—	—
» » Ελβετίας	66	109	19	19
» » Σουηδίας	101	26	7	13
» » Νορβηγίας	9	2	3	4
» » Ήπειρος	221	175	134	115
» » Ιαπωνίας	—	—	—	—

(The Economist 16 Ιαν. 1932).

Έκ τῶν ἀνω ἀριθμῶν προκύπτει ότι μεγάλην προσοῦντα σέλαττωσις τοῦ εἰς ευνάλλαγμα καλύμματος τῶν ἐκδοτικῶν τραπεζῶν δόμειλομένη εἰς τοὺς προεκτεθέντας λόγους.

6. Η νομισματική κυκλοφορία τῶν διασχόρων χωρῶν παραμένει σταθερά μᾶλλον δὲ παρουσιάζει τάσιν πρὸς αὐξῆσιν. Τοῦτο δόμειλεται εἰς τὴν προεπάθειαν τῶν ἐκδοτικῶν ιδρυμάτων δηλαδή την κρίσιν διὰ τῆς παροχῆς πιεστώσεων. Ο κατωτέρω λίγας καταδεικνύει τὴν νομισματικήν κυκλοφορίαν χωρῶν τινῶν.

Νομισματική κυκλοφορία χωρῶν τινῶν.

(Εἰς ἑκατ. δολλάρια. Τὰ λοιπὰ νομίσματα ἀνάγονται εἰς δολλάρια).

Χώραι	10 Ιαν.	19 Σεπτ.	31 Οκτ.	9 Ιαν.
Τράπεζα Αγγλίας	1771	1710	1733	1770
Όμοσπονδ. Τράπεζαι ἀλοθέματος	1625	2006	2384	2651
Εθνική Τράπεζα Γαλλίας	3042	3040	3279	3362
» » Γερμανίας	1032	1010	1130	1092
» » Ολλανδίας	335	380	417	424
» » Βελγίου	153	464	500	516
» » Ελβετίας	188	246	288	297

		1931		1932
Χώραι		10 Ιαν.	19 Σεπτ.	31 Οκτ.
Εθνική Τράπεζα Σουηδίας		136	145	143
» » Νορβηγίας		80	76	79
» » Ιταλίας		820	766	762
» » Γαλλίας		556	455	545

(The Economist 16 Ιαν. 1932).

Η αύξησης της κυκλοφορίας των Ήνωμ. Πολιτειών δεσμεύεται εἰς την έκ μέρους του κοινού άλογαριμίευσειν χαρτονομισμάτων, η δέ αύξησης της κυκλοφορίας εἰς την Γαλλίαν, Ολλανδίαν, Βέλγιον και Ελβετίαν δεσμεύεται εἰς την αύξησην του εἰς χρυσό άλογαριμίατος αύτών. Άξιοεπημειώτος είναι για σταθερότητης της κυκλοφορίας τη Γερμανία παρά τας δυναχερείς επιγράφεις δε διέρχεται τη οικονομία ταύτης.

7. Ελάττωσης του διεθνούς εμπορίου, η οποία άποτρέξει εμπορικήν και ήττας καταρράγεται έκ του κατωτέρῳ λίγακος.

Τημάριθμος εξωτερικού εμπορίου.

1929 = 100

	1930		1931	
Χώραι	Εισαγωγαί	Έξαγωγαί	Εισαγωγαί	Έξαγωγαί
Γαλλία	90	85	72	61
Γερμανία	77	90	50	73
Ιταλία	80	79	54	66
Ελβετία	94	84	82	64
Μεγάλη Βρετανία	86	78	72	53
Ήνωμέναι Πολιτείαι	70	73	48	46
Καναδάς	78	75	48	50

(The Economist 23 Ιουνίου 1932 σελ. 163).

Αἱ ὡς ᾧγω ή χώραι ἀντιπροσωπεύουν τό τῆμεν τοῦ λαγκοσμίου διεθνούς εμπορίου, διπερ κατά ταύτα ἐμειώθη διπό τοῦ ἔτους 1929 κατά τὰ 30% αύτού. Φυσικά η μείωσις δεσμεύεται κυρίως εἰς τὴν ἐλάττωση τῶν τεμών, ἀλλά ἐσημειώθη καὶ ἐλάττωσης τοῦ ποσοῦ τῶν ἐμπορευμάτων.

των. Κυρίως έμληγματα αι δύο χώραι της Βορείου Αμερικής...

8. Κρίσις γεωργική. Η κρίσις έπληξεν όλας τας γεωργικάς χώρας ίδιαι-
τέρως δέ τας γεωργικάς χώρας της Εύρωπης¹, διότι τόσον αι τιμαι τῶν
γεωργικῶν προϊόντων ἀλαττεύθησαν εμφαντικώς ὅπό του 1929² δεον καὶ
τὰ ἔξαγόμενα λισά αὐτῶν, καθόσον αι βιομηχανικά χώρας της Εύρω-
πης τὴν ἀλαττεύσαν τὰς ἐκ τῶν γεωργικῶν τούτων χωρῶν εἰσαγωγάς γεωρ-
γικῶν προϊόντων³. Η γεωργική αὕτη κρίσις εἶναι ἀποτέλεσμα μακράς
εχετικῶς ἐξελίξεως⁴. Η γεωργία ἀμέσως μετά τὸν πόλεμον διῆλθε περίο-
δον ἀκρῆς, κατὰ τὰ ἐτη 1920-1 ἐπλήγη ὑπὸ κρίσεως ἄλλα κατὰ τὰ ἐτη
1924-1925 ἐγγίριες βελτίωσιν, ὅπό τοῦ 1928 ὅμως πτώσις τῶν τιμῶν ἐπλη-
γε τὴν παραγωγὴν τῶν δημητριακῶν, ἐπεκταθεῖσα καὶ εἰς ἄλλα εἴδη
ὡς τὸ ζεριν, τὸν βάκκασκα, τὸ ἐλαστικόν. Η κρίσις ἐκτοτε δικρκεῖ καὶ
εἶναι παγκόσμιος, ίδιαιτέρως δέ αἰσθητή εἰς τὰς χώρας τὰς ἔξαγομενας
γεωργικά προϊόντα.

Η κατανάλωσις τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἔχει ως ἔξης: Η τοῦ 61.
τον φοίνιται φθάσασα τὸ ὀντώτατον αὐτῆς ὄριον κατὰ κάτοικον
εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὴν Αμερικὴν τείνουσα νὰ ἐλαττωθῇ, η τοῦ οἱ.

¹Διλαδὸν τὰ κράτη της Βαλτικῆς, Πολωνίαν, Ρουμανίαν, Βουλγαρίαν, Γιουγκο-
σλαβίαν, Ούγγαρίαν καὶ ἐν μέρει τὴν Τσεχοσλοβακίαν (Τίβαλ σελ. 71).

²Π.χ. ὁ τόννος εἰτου ἐπιμάτο εἰς τὴν Βραζιλίαν τὸ 1928 7950 λεῖ, τὸ 1929
6320, τὸ 1930 3200 λεῖ (Τίβαλ σελ. 72).

³Αι βιομηχανικά εὑρωλαΐκαί χώραι εἰσήγαγον κατὰ τὰ ἐτη 1909-
13 ἐποιεῖσαν κατὰ μέσον ὄρον 133 ἐκατ. κουνινταλίων εἰτων, ὃν τὰ 61 πρ-
ηρχοντο ἐξ Εύρωπης (εὺν Ρωσίᾳ), κατὰ τὰ ἐτη 1927 καὶ 1928 εἰσήχθη-
σαν ὥντα 172 ἐκατ. κουνινταλίων ἐξ ὧν μόνον 6 ἐκατ. εἰσήχθησαν ἐξ εὑρω-
λαΐκῶν χωρῶν τὰ δὲ ὑπόλοιπα 166 ἐξ ὑλερποντίων. Η καθλιεργούμενη εἰς
τίτον ἐκτασεις ἀπὸ τοῦ 1910 μέχρι τοῦ 1929 πολὺτελην εἰς τὴν Αὐστραλίαν κατά
62% εἰς δὲ τὸν Καναδάν κατὰ 132%! (Τίβαλ σελ. 73-74.).

⁴ Εἰς τὰ περὶ τῆς γεωργικῆς κρίσεως ἀκολουθῶ τὸ εχετικὸν δημοσίευ-
μα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

νον τείνει νὰ ἐλαττωθῇ, αὐξάνει ἡ τοῦ καρδὲ, τεῖον, τῶν ιαματικῶν υδάτων, ὡς εἰντός τοῦ κρέατος, τῶν ὄλωρῶν, χορταρικῶν, γάλακτος καὶ Ἡ πτώσις τῆς ἀγοραστικῆς ικανότητος τῶν πληθυσμῶν ἐπέφερεν ἐλάττωσιν τῆς καταναλώσεως. Ἀq' ἔτέρου ἡ γεωργική παραγωγὴ οὕτως καρδιὰς εἰς τὸν ἐκβιομηχανισμὸν τῆς γεωργίας.

Τό γεγονός διπέρ καθιετά ἴδιαιτέρως δύσυνηράν τὴν θέσιν τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν εἶναι ὅτι ἐνῷ σὲ τιμᾶται τῶν παρ' αὐτῶν παραγόμενων προϊόντων λιπτούν αἰσθητάς, ἡ αὐτὴ πτώσις δὲν ευημερούσαι καὶ εἰς τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας.¹

Πρὸς ἔνδειξιν τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἀναφέρω: «ὅτι εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ ἀξία τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς κατῆλθεν, ἀπό 8.675 ἑκατομμύρια δολαρίων τῷ 1929 εἰς 6.274 τῷ 1930, πότι έσημειώσει πτώσει ἐκ 2.400 ἑκατομμυρίων. Εἰς δὲ τὸν Καναδὸν ἡ ἀξία τῆς ἔποδειας τοῦ 1930 υπελείγθη τῆς τοῦ 1929 κατά 320 ἑκατομμύρια δολαρίων, τούθ' διπέρ διντιλροεωπεύει μείωσιν κατά 30% καὶ πλέον τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως μιᾶς κατηγορίας παραγωγῶν ἀντιπροσωπευόντων τὰ 40% τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμού» (ἔj' ἀρθροῦ τοῦ Καθηγού Β. Νορατο Δημοσ. ἐν μεταφράσει εἰς τὸν Οἰκονομικὸν Ταχυδρόμον τῆς 13 Δ/Βρίου 1931).

9. Δυσχέρειαι τῶν πιετωτικῶν ιδρυμάτων. Ὡς ἐλέκθη πάσαι κρίσις ἐκδηλώνεται ὡς κρίσις πιετωτική καὶ ἔχει τὸν ἀντίκτυπὸν τῆς ἐσι τῶν πρατείῶν, διότι ὡς εἶναι ἐπόμενον κατὰ τὴν κρίσιν ἡ θέσις τῶν δρειλετῶν κλονίζεται καὶ ἐν γένει αἱ εἰσράξεις τῶν ὀρειλογμένων εἶναι δυσχερῆς. Κατὰ τὴν παγκόσμιον κρίσιν εἰς ὅλας τὰς χώρας, πλὴν τῆς Ἀγγλίας, ἀς, διον ὁ πρατεϊτικός ὄργανος ἔδειξεν ἐκρήπτικήν ἀντοχήν, ἐσημειώθησαν ἀναστολαὶ πληρωμῶν πρατείων, κυρίως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Γαλλίαν, παρέεστι δὲ ἀνάγκη δια-

¹ Τὸ φαινόμενον αὐτὸν ὡνόμασαν οἱ γερμανοί οἰκονομολόγοι Preisschere, ὑπονοοῦντες ὅτι αἱ τιμαὶ γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀκολουθῶν ἀντίστροφον κατεύθυνσιν ὡς αἱ σικκαὶ τῶν δύο θραχιόνων ψαλίδος.

ληφθούν μέτρα πρός ένισχυσιν τῆς πίεσεως, τάκι μέτρα ταῦτα υπήρξαν διάφορα εἰς τὰ διάφορα κράτη, έχον δύναμα χαρακτηριστικά κοινόν τὴν προσπάθειαν δύναμα δημοσοθίου τὸν καταστροφὸν τούτο θάτιζεν εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας καὶ ἀλογεύθεις τῆς πιεστικῆς αὐτῆς ὄργανός τούτος. Ήδη δυσχερεῖσιν τῶν τραπεζῶν ὡραιόλογοι εἰς τὴν δικινητοποίησιν τῶν διαθεσίμων τῶν ευνετείας ἀδυναμίας τῶν ὁραιόλεπτῶν δύναμα δυνατοκριθούν πρὸς τὰς υποχρεώσεις τῶν.

9. Η κρίσις ἐν Ἑλλάδi.

Η κρίσις ἔξεδρην λόγῳ εἰς τὸν Ἑλλάδα ἤπο τοῦ τέλους 1929 καὶ κατά τὸ ἔτος 1930 καὶ ὕστερα κατὰ τὸ ἔτος 1931. Πρέπει δύναμα γὰρ επιμειωθῆντα εἰς χώραν μήτε ἔχουσαν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν μέσων παραγωγῆς (μηχανῶν). ἐκείνης ἀκριβῶς τῆς βιομηχανίας η ὀποία φαίνεται προκλοῦσσα ἐν τινὶ μέτρῳ τὰς οἰκονομικὰς κρίσεις καὶ εἰς τὴν αἱ κρίσεις ἐκδηλοῦνται, καὶ μήτε ἔχουσα μεγάλας ἐπιχειρήσεις, οὔτεαν δὲ παραγωγὴν κυρίως γεωργικῶν προϊόντων καὶ εἰδῶν καταναλώσεως, η κρίσις δὲν εἶναι δύνατόν να ἔχῃ τὴν μορφὴν τὴν ὀποίας ἔχει εἰς τὰς ἐκβιομηχανικένας χώρας. Αὐτὸς ἵστως υπήρξεν ὁ λόγος διὸν παρ' ὀριεμένων προσώπων διεκπρύχθην κατὰ τὸ 1930 καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1931 ὅτι κρίσις δὲν υπήρχεν εἰς τὸν Ἑλλάδα, ἀν καὶ τοιαύτη ἀσφαλῶς εἶχεν ἐκδηλωθῆνε τέκτοτε.

Εἰς τὸν πίνακα τῆς ἐπομένους σελίδος παρατίθενται ἀριθμοὶ τινὲς¹ καταδεικνύοντες τὴν ἔξελιξιν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας κατὰ τὰ ἔτη 1928, 1929, 1930 καὶ 1931. Εἰς τὸν πίνακα ἀναγέρονται χαρακτηριστικά τινα στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐξ ὃν ὁ ἀναγράφεται δύναται εὑχερῶς να μορφώσῃ γνώμην περὶ τῆς πορείας αὐτῆς. Θάτιζεν δὲν μηδυτέρως να αὐξήσει τὰ στοιχεῖα αυτῆς ἀλλὰ ἐνόμισε ὅτι περιορίζομε-

¹ Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἐλήφθησαν ἐκ τῶν Οἰκονομικῶν Ἑπειρίδων τῆς Ἑλλάδος τῶν ἔτων 1929, 1930 καὶ 1931, τῶν ἐκδοθεισῶν ὑπὸ Γ. Χαριτάκη, Α. Καζανιάθα καὶ Ν. Μικέλην.

	1928	1929	1930	1931
•] Εορτασμόν εξωτερικών πληρωμών (Σύνολ. ένεργητ. ή παθητικού)		47,6 έκ.χ. δρ.λ.	43,6 έκ.χ. δρ.λ.	33,0 έκ.χ. δρ.λ.
Κέρδη ελληνικών τραπεζών ¹¹⁾	211,1 έκατ. δραχ.	199,3 έκατ. δραχ.	211,5 έκατ. δραχ.	167,5 έκατ. δραχ.
Κέρδη άνων υψών έταιρειών	464,6 » »	561,7 » »	430,6 » »	302,3 » »
Σίτος. Ποσότης παραγωγής » Άξια » »	356.130 τόννοι 1.930 έκατ. δραχ.	331.500 τόννοι 1.572 έκατ. δραχ.	264.249 τόννοι 1.220 έκατ. δραχ.	336.700 τόννοι 1.986,5 έκατ. δραχ.
Καπνός. Ποσότης παραγωγής » Άξια » »	58.737 τόννοι 4.111,5 έκατ. δραχ.	80.689 τόννοι 4.836,0 έκατ. δραχ.	65.680 τόννοι 2.933,6 έκατ. δραχ.	42.924 τόννοι 1.625,5 έκατ. δραχ.
Οίνος. Ποσότης παραγωγής » Άξια » »	307.523 τόννοι 1.583,7 έκατ. δραχ.	213.500 τόννοι 1.065,5 έκατ. δραχ.	220.948 τόννοι 1.215,0 έκατ. δραχ.	162.970 τόννοι 907,5 έκατ. δραχ.
Ελαιον. Ποσότης παραγωγής » Άξια » »	100.071 τόννοι 2.602,4 έκατ. δραχ.	80.715 τόννοι 1.695,0 έκατ. δραχ.	87.326 τόννοι 1.362,6 έκατ. δραχ.	94.770 τόννοι 1.516,3 έκατ. δραχ.
Βιομηχανική παραγωγή άξια	7.112 έκατ. δραχ.	7.157 έκατ. δραχ.	6.666 έκατ. δραχ.	6.079 έκατ. δραχ.
Κέρδη έμπορικής νοοτιλίας	1.500.000 Λ.Α	1.130.000 Λ.Α	—	1.250.000 Λ.Α.

¹¹⁾ Νοούνται τα διανεμοθέντα καθαρά κέρδη

νος εἰς άλιγα καθιετώ τὸ πρόγμα εἰσέστερον.

Έκ του πίνακος τούτου προκύπτει η έλλειτωσις του συνολικού ἀριθμοῦ τῶν μετά τοῦ ξένωτερικοῦ συναλλαγῶν, τῶν κερδῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, τῆς ποσότητος καὶ αἵσιας τοῦ καπνοῦ, τοῦ οἴνου καὶ τῆς αἵσιας τῆς βιομηχανικῆς λαραγωγῆς. Αγ' ἔτερον δῆμος ἵκανον θομικὴν εἶναι η παραγωγὴ τοῦ είτου κατά τὸ 1931 καὶ σχετικῶς καλή η τοῦ ἐλατού, ἐπίειν ἵκανον ποιητικά εἶναι τὰ κέρδη τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Ήσ εκδηλώσεις τῆς κρίσεως πρέπει νὰ θεωρηθοῦν καὶ η παρατηρουμένη ὅχι εοθικρά ὄνειργια (ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων δὲν υπερβαίνει τοὺς 150.000 λερίπον), η πτώσις τῶν ἐνοικίων, ὑπάρχει προερόρατεγγυης καὶ η γύμνεις δὲν εἶναι ἀνάλογος¹ καὶ τέλος τὸ κυριώτερον η ἀδυνατία ἴδρυσεως νέων ἐπιχειρήσεων.

"Εχομεν ἐπομένως εἰς τὸν Ἑλλάδα ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς κρίσεως ἐκδηλουμένης διὰ τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν καὶ τῆς ἀπραξίας, ὡς δὲ εἶναι ἐπόμενον θά πρχειν ὅδη ἀπὸ τῶν μὲν τοῦ ἔτους 1932 η περίοδος τῆς χαλαρότητος η ὄλοια ἐπόμενον εἶναι νὰ παραταθῆ ἐπὶ ἵκανον χρόνον μέχρις ὅτου ἀρχίσει νὰ διαγράφεται η οἰκονομικὴ ἐπίδοσις.

'Αμιονμείωτον εἶναι δὲι κατά τὸν κρίσιν δὲν ἐπημειώθη οὐδεμία πτώσις μεγάλης ἐπιχειρήσεως² η δὲ ἀντοχὴ τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων καὶ ίδια τῶν μεγάλων τραπεζῶν ὑπῆρξεν ἐγδεικτικὴ τῆς εωραϊστήν μεθῆς τὰ ιδρύματα ταῦτα διοικοῦνται³.

¹. Παρ' ὅλα ταῦτα δῆμος καταρθοῦται νὰ δικαιολογήσῃ η ὑπαρξία ἐνοικοστασίου!

². Η πτώσις τῆς τραπεζῆς θεσσαλίας διεγείρεται εἰς τὸν ἀκινητοδομεῖν τῶν διαθεσίμων της εἶναι ὅλως ὀπέχετος πρὸς τὸν κρίσιν, ψήνιν τούτου δὲν εἶχε καταστροφικὴν μορφὴν δχι μόνον διότι δημιούργησεν ἀνέλαβε νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις της ἀλλα καὶ διότι λεπὶ τούτου τύγχανεν διὰ τῆς προσπικῆς του τεριουσίας ὁ μεγαλύτερος μέτοχος ταύτης.

³. Επημειώθησαν πτώσεις μικρῶν τραπεζιτικῶν οἰκων, ἀλλά αὐταὶ οἵσαι διέψευσαν περαιτέρω συμβασίας διὰ τὴν πίστιν καὶ διὰ τὴν οἰκονομίαν. Αἱ πτώσεις τρεπούνται τε ἀπενέλεσσαν μοιραίαν ἐκκαθάρισιν ἐπιχειρήσεων αἱ δηοῖσιν ὡς ἐπὶ τὸ πεῖσμα

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων προκύπτει δτὶ ἡ κρίσις εἰς τὸν Ἑλλάδα δὲν παρου. Συμβεῖ τοῖς ἀποτόμους αὐτὰς ἐκδηλώσεις ποὺ συναντώμενες εἰς ἄλλας κώρας, μὲν αὐτὸς δέν πρέπει νὰ νομισθῇ δτὶ δὲν πρόκειται νὰ δοκιμασθῶνται μεν ἐκληρῶς υπὸ τῆς κρίσεως. Ἐκεῖ δὲν ἐμφανίζονται μεγάλοι καὶ ἀπότομοι καταστροφαὶ συνήθως υπάρχει καὶ μεγαλύτερος πλούτος καὶ οἰκανήτικοι κίνησις, ἐπομένως μεγαλύτερα ικανότητας δυνατούς τοῦ υλιθυαμοῦ εἰς τὴν κρίσιν. Παρ' ἥκιν ἡ κρίσις εἶναι ὡπία ἄλλα καὶ ἡ σίκονομία μας ἀβοᾶθις, ταὶ περιθώρια μας μικρὰ, ἀποθέματα δὲν υπάρχουν οὔτε εἰστάται ἐπιχειρήσεις (πλὴν ἔξαιρέσεων) οὔτε εἰς τοὺς ιδιώτας, πρόθλεψις διὰ τὸ μέλλον εἶναι ἀγνωστος, καὶ ἐπομένως πιθανόν εἶναι νὰ υποστῶμεν λιανίσια πρέστους ευνεπειας τῆς κρίσεως ἐκδηλωθησομένως εἰς τὸν υποθίθεμόν του μέσου ὕρου διαθιώσεως (standard of life) τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις μέσος δρος εἶναι ἦδη χαρητός ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς προηγμένους λαούς. Ἀπεριλάλιτος λιτότης τοῦ Ἑλλήνος, ἡ δόλοια τὸν βοηθεῖ δταν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀνταγωνιζόμενοι ἄλλους λαοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ γοῦν ἀνετάπερον, τοῦ εἶναι ἀχριντος ἐν Ἑλλάδι, διότι δημάρτιος λιτῶν ἀνθρώπων οὔτε οἰκονομίαν προσάγει οὔτε ἀδίλινη τινὰ πρόοδον πραγματοποιεῖ, ἐξ' ὃντος αὕτη ἔχει εκάστι μὲν ὑλικὰ ἀγαθά ἢ μὲν υπηρεσίας.

Ἡ ἐπί ἔσχατων σημειωθεῖσα υποτίμησις τοῦ ἔθνικοῦ νομίσματος θά συντείνῃ εἰς τὴν δυσχέρανσιν τῆς θέσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἀργὸν τέροιν δημώς εἶναι φυσικὸν νὰ λειτουργήσῃ ὡς λειχυρότατον κίνητρον τῆς ἀναπτυξέως τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς (ὅχι μόνον τῆς γεωργικῆς ἄλλα καὶ τῆς βιομηχανικῆς) καὶ νὰ ευηθάλη εἰς τὴν ἐλάσσωσιν τῶν ἔξωθεν εἰσαγωγῶν.

10. Τὰ αἴτια τῆς λαγκόσμιου κρίσεως.

Νομίζω δτὶ δέν εἶναι δεκολον νὰ παραθέσω συγκεντρωτικῶς τὰ αἴτια εἰς τὰ δημοτικά διειλέται ἡ λαγκόσμιος κρίσις καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι κρίσις, πρέπει δημώς νὰ κάμη σχετικῶς τὴν ἐπιρροήν δτὶ κανέναν ἀλλα τὰ κατωτέρω αἴτια

ἀνεπτύχθησαν κάρις εἰς τὰ μεταπολεμικά κέρδη ἐκ συναλλαγμάτως καὶ μέτο φυσικὸν νὰ μαρτυρθοῦν δταν ταῦτα ἔξελιπον.

δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ πρωταρχικὸν ἀλλ' ὅτι, ὅμοι, ἀπορρέοντα ἐκ τῆς ὄργανώσεως τῆς κοινωνίας καὶ τῆς οἰκονομίας, ἀποτελοῦν τὸν αἵτιον τῆς οἰκονομικῆς κακοδαιμονίας καὶ τῆς ἐπομένης ταύτης οἰκονομικῆς χαλαρότητος. Δέον πρὸς τούτοις νὰ ἔξαρθῃ ὅτι αἱ κρίσεις ὡς συστολογικαὶ ἐκδηλώσεις τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων εἶναι συνέπεια τούτων καὶ ἐπονταὶ πάσης περιόδου ἐκπέμψεως. Ἐλίσης πρέπει ἐξ νέου νὰ λεχθῇ ὅτι κακόθε στοιχεῖον ἐπιφρεάζει τὰ λοιπὰ καὶ ἐπιφρεάζεται πάλιν παρ' αὐτῶν, τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο συμβάλλει εἰς τὴν ταχυτέραν καὶ ὀξυτέραν ἐκδηλώσειν τῆς κρίσεως.

Τὰ αἴτια τῆς λαγκοσμίου κρίσεως κατατάσσομενα εἰς τέσσερας μεγάλας ομάδας εἶναι ταῦτα ἀκόλουθα:

I. Ύπερλαραγωγή, σημεικῶς δὲ μὲ αὐτὴν ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἀκόλουθα:

1. Ἡ ὑπερλαραγωγὴ τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐκδηλωθεῖσα εἰς τὴν παραγωγὴν εἰτου, βάριθακος, ἐλαστικοῦ, γακχάρεως, μετάξις κλπ. ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξις λόγους:

α) Εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς δέρειλομένην εἰς τὴν χρηματοποίησιν μηχανῶν,

β) εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς κατ' ἐκτασιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν διαρκοῦντος τοῦ λοιέμου, ὅπότε ἡ Εὐρώπη ἐπρομηθεύετο ἐκεῖθεν τὰ ἀναγκαιοῦντα γεωργικὰ εἰδὸν μὴ δύναμέν τοι. ρυμιθευθῆται ταῦτα ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων χωρῶν τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Μετά τὸν πολ. λέμον αἱ τελευταῖαι ἀνέλασθον τὴν παραγωγὴν χωρὶς αἱ πρώται νὰ διακόψουν τούτην.

2. Ἡ ὑπερπαραγωγὴ ἐξεδηλώθη καὶ εἰς τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ δύο λόγους:

α) διαρκοῦντος τοῦ λαγκοσμίου λοιέμου ἡ δυσχέρασις τῶν μεταφορῶν ἔγινεν ἀρρών ὅπως εἰς λοιλᾶς χώρας μὴ ἔχοντας ἴδιαν βιομηχανίαν ἢ ἀειμόντον τοιαύτην ἀγαπτυχθῆ αὐτη (τοῦτο π.χ. συνέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα),

β) ἡ κατανομὴ τῆς Εὐρώπης εἰς μικρὰς ἐπικρατείας (Balkanisierung)

Ευρωπα, θελκανοποίησις της Εύρωπης) είχεν ως σπουδεσμόνα να διασταύρωσεν εἰς δὲ ταύτη μικρά κράτη χάρις εἰς τὰ μέτρα διαεμολογικής προστασίας, εθνικοί βιομηχανίαι.

3. Η υπερπαραγωγὴ διειλεται εἰς τὴν εὔρειαν ἐφαρμογὴν τῶν μεθόδων τῆς δρθολογιστικῆς δργανώσεως (Rationalisation) τῆς λαραγωγῆς.

II. Πτώσεις τῶν τιμῶν διειλογένη εἰς τὰ ἔξια αἴτια:

1. Τὴν υπερπαραγωγὴν

2. Τὴν λοεστικὴν διενιάρκειαν τοῦ χρυσοῦ. Εἰς τὸ γεγονός τοῦτο ἀνιοδίζει τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν καὶ ἐπομένως καὶ τὴν κρίσιν ὁ διάσημος ευνόδος οἰκονομολόγος Gustav Cassel ὁ ὄλοιος ὑπερτύριξεν ὅτι ἐνῷ τῷ λαγκόσμιοις λαραγωγῇ ἀγαθῶν αὐξάνει κατά 3% περίπου ἐπιτιώσις, ἡ λαραγωγὴ χρυσοῦ κατά τὰ τελευταῖα ἔτη δὲν ἐκολούθησε αὐτὴν τὴν ἀναλογίαν.

3. Τὴν σταθεροποίησιν ὠρισμένων νομιμετάτων (ὡς τὸ ἀγγλικὸν καὶ ιταλικὸν) εἰς τιμὴν ἀνωτέραν τῆς λαραγματικῆς των διγοραστικῆς ἀξίας.

4. Τὴν κακὴν κατανομὴν τοῦ χρυσοῦ, καθόδου ἐνῷ 160.000.000 ἀνθρώπων (δῆλαδὴ οἱ Ἕνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ τὸ Γαλλία) διαθέτουν περίπου τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ ευνόδου τῶν λαγκοσμίων ἀποθεμάτων χρυσοῦ, ἡ ὑπόλοιπος ἀνθρώπων καλεῖται να δέρκεσθη μὲν τὰ ὑπόλοιπα $\frac{1}{3}$ τοῦ χρυσοῦ.

5. Τὸ γεγονός ὅτι τὰ δύο μεγάλα κέντρα χρυσοῦ, τὸ Νέα Υόρκη καὶ οἱ Παρίσιοι, δὲν ἔδειχθησαν ἐργατικῆσσα τοῦ Λονδίνου εἰς τὴν χρυματοδότησιν τῆς ὑγιλίου. Τοιουτοτρόπως διεκόπη ἡ διεθνῆς κυκλοφορία χρήματος καὶ κερδολατίων, τίτις ὑπό τοῦ ἀρισταρχοῦ ωργανωμένην υπό τῆς ἀγορᾶς τοῦ Λονδίνου.

6. Τὴν πτώσιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀργύρου καὶ τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν πληθυσμῶν Kīras καὶ Ινδίων οἱ ὄποιοι ἀνέκαθεν ἐχρησιμοποίουν τὸν ἀργυρὸν ως νόμιμα.¹

7. Τὸν ἀνταγωνισμὸν τῆς φωεικῆς λαραγωγῆς ἡ ὄλοια προερέπει ἐμπρεύκατα εἰς τεχνητὰς χαμηλὰς τιμὰς ἐνῷ ἀριστερού της Ρωσία περιώρισε

¹ Κατὰ τὸν Winston Churchill ἡ καταναλωτικὴ ἰκανότης Kīras, Ινδίων καὶ Ρωσίας ἡλαττώθη ἀπὸ 355 ἑκατ. £ κατὰ τὸ 1913 εἰς 309 ἑκατ. £ κατὰ τὸ 1929. Οευσίς ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ Times 19 ΙΙ 1931).

~~-501-~~
~~-501-~~
τας εισαγωγάς της.

8. Την έλαττωσιν των γεννήσεων.

III. Κακή δργάνωσις της διεθνούς αγορᾶς, ορειλομένη εἰς τὰ εἴης:

1. Την άνατροπήν της πολεμικής ιεορροίας των ευναθλητών προκληθείσα έκ της αποτόμου είσαγωγής υψηλών προστατευτικών δασμών και των πολεμικών χρεών και έπισυρθώσεων.

2. Την τεχνητήν διατήρησιν τοῦ υψηλοῦ ἐπιτέλους ωριμένων τιμών και λίγων τῶν τῆς ἐργασίας.

3. Την πολιτικήν ἀεράθειαν ωριμένων χωρῶν (Κίνα, Ρωσία, Ιερσία, Ινδία).

4. Την άναπτυξίν τοῦ πνεύματος τῆς κερδοσκοπίας εἰς δύνατον βαθύδιν.

5. Την μυστέρειαν δανεισμοῦ έκ τῶν πλουσίων χωρῶν πρὸς τὰ περισσεῖα τοῦ κλονισμοῦ τῆς διεθνούς πίστεως. (Ο γάλλος αποτακτικός μυστικός θάλασσης τὰς γηικίας ποὺ υπέστη δανεισμός πρὸς τὴν Ρωσίαν και τὴν Τουρκίαν). Τό γεγονός αὐτὸς ἐκδηλούεται εἰς τὸν μυσαναλόγων υψηλὸν τόκον τῆς αγορᾶς τῶν κεφαλαίων, δηλαδὴ τῶν μακροπροθέμενων δανείων, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς χαμηλοὺς εκτικῶς τόκους τῆς αγορᾶς τοῦ χρήματος, δηλαδὴ τῆς αγορᾶς τῶν βραχυπροθέμενων δανείων.

IV. Τὴν ὑποκαρανάλωσιν, ορειλομένην:

1. Εἰς τὴν μεγαλυτέραν πτώσιν τῶν τιμῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πεώσιν τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, ἵνα ἔχει ὡς αποτέλεσμα τὴν έλαττωσιν τῆς αγοραστικῆς (καὶ ἐπομένως καπανάλωτικῆς) ικανότητος τῶν πολυαριθμῶν γεωργικῶν πληθυνεμάνων.

2. Εἰς ὅλα τὰ ὑπ' ἄρ. I καὶ II ἀναγραφέντες αἵτια τὰ ὄποια προκαλοῦν τὴν έλαττωσιν τῆς αγοραστικῆς ικανότητος ωριμένων τημηάτων τοῦ πληθυνεμού.

3. Εἰς τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ μὴ λευκοὶ πληθυνεμοὶ ἐκ κλιματολογικῶν

¹ Ο Wagedatum (Struktur εξλ. 3) παρατίρει ὅτι η παρούσα κρίσις δέν δηλεται εἰς τὸν ὑπερληπθυνεμόν, καθόσον ἔλληξε καὶ αὔτε τὰς χώρας ὅπου ἡ παραγωγὴ είναι ἀργόνος· τοί ὁ πληθυνεμός ἀραιός.

λόγων και έκεινης που έχουν διάφορα όντα γκας και διέψευσαν τάς έλπιδας, τών βιομηχανικών χωρών ότι θα γίνουν εμπορικοί καταναλωτές.

4. Εἰς τὴν ἀνεργίαν.

III.

11. Τὰ αἴτια τῆς κρίσεως ἐν Ἑλλάδi.

Τὰ εἰς τὸ προηγούμενον ἔδιξιν ἀναρρέντα γεγονότα ὡς αἴτια τῆς παγκοσμίου κρίσεως ισχύουν ὡς τοιαῦτα και διὰ τὴν Ἑλληνικήν κρίσιν ἐξ' ὄσον φυσικά ἔχουν διάφορογενήν εἰς τὰς ευθύκας τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίκης, πλὴν τούτων δημοσίων υπάρχουν και εἰδικά αἴτια προκαλοῦντα τὴν κρίσιν ἐν Ἑλλάδi ταῦτα δὲ είναι τ' ἀκόλουθα :

1. Οὐπερβιτυνημός διειλόμενος ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν προεθίκην τοῦ προσφυγικοῦ πληθυνεμοῦ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Ἑλλάττωσιν τῆς μεταναστεύσεως κατόπιν τῶν ἀπαγορευτικῶν μέτρων τὰ δημοσία ἐληφθησαν εἰς πολλὰς χώρας, κυρίως δὲ εἰς τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας.

2. Η ευγένητρωσις τοῦ πληθυνεμοῦ εἰς τὰ ἀστικὰ κέντρα (ὑπερασπιμός) και νὶ ροπὴ αὔτοῦ δημοσίων ἐκλέγει μεταπρατικά ἐπαγγέλματα, τὰ δημοσία είναι κατὰ εμπορικήν ἀναλογίαν παράσιτα τῶν πραγματικῶν παραγωγικῶν.

3. Η ἀνεπάρκεια τῆς παραγωγῆς, ἴδιᾳ εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης.

4. Η μείωσις τῶν ἔξαγωγῶν διειλομένη εἰς τὴν παγκόσμιον κρίσιν καὶ εἰς τὸ γεγονός ότι αἱ γειτονικαὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδi χώραι ἐλάχιστα παρ' αὐτῆς πορίζονται. Προσθετέον ότι τὰ ἔξαγόμενα προϊόντα ημῶν (καπνός, σταχys) δὲν είναι τοιαῦτας φύσεως ὡς εἰς εὐκόλως νὰ έπιβαλλούνται καὶ ἔξαρστα μὲν καταναλωτές των.

5. Η διακοπὴ τῶν ἔξωτερικῶν δανείων, δι' ὧν εἶχεν ἐθίσθη νὰ ξενεύεται νὶ Ἑλληνική οἰκονομία, καὶ τὰ δημοσία ευνήπτοντα χωρίς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ κινδύνου τὸν δημοσίον ταῦτα (ευναπτώμενα μάλιστα εἰς ξένα νομίσματα) ἐνεῖχον διὰ τὴν ἐθνικήν οἰκονομίαν.

6. Τὰ μεγάλα δημόσια ἔξοδα καὶ νὶ διοικητική πολυτέλεια. Επὶ τοῦ τελευταίου τούτου ευμείου δὲν δύναμαι νὰ ἐπεκταθῶ, πρόχειρος δημοσίευσις τῆς ὄργανωσεως τῶν Ἑλληνικῶν κεντρικῶν ὑπη-

ρεσιών μετά των της Αγγλίας προάγει εἰς ἀποκαρδιωτικά ευμπεράσματα.

7. Αἱ ὑπερβολικοὶ εἰσαγωγοὶ ἀγαθῶν καὶ δὴ πολυτελεῖας, προκαλούμεναι ἀπὸ τὴν τάσιν πρὸς ἀπόλαυσιν, ἢτις ὅμως δέν εἶναι εἴδικόν τοις φαινόμενον τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας ἀλλὰ ἐμφανίζεται γενικώτερον μετά τὸν πόλεμον.

12. Γενικοὶ ἀπόψεις ἐπὶ τῆς παγκοσμίου κρίσεως καὶ τῆς ἐκτάσεως ταύτης

Ἐκ τῆς ὅλης θεωρητικῆς καὶ ἴστορικῆς ἐρεύνης προέκυψε εστῶς ὃτι αἱ κρίσεις ἀποτελοῦν ὄργανικάς ἐκδηλώσεις τῆς κερδοσιοκρατικῆς οἰκονομίας καὶ ἡνακτήμον τῶν διακυμάνσεων ταύτης. Εξόσον τῇ οἰκονομίᾳ ἔξελισσεται καὶ παρουσιάζει περιόδους ἐπιδόσεως, κατὰ πότερην τυχείαν θάτικρουν καὶ κρίσεις. Αἱ κρίσεις εἶναι ὀντοπογενκτοί, εἴλομεν δὲ ὃτι τὰ αἰτία αὐτῶν εἶναι πολλαπλά, ἐάν ὅμως θελήσωμεν νὰ καθορίσωμεν ἐν μόνον αἰτίον ὡς πρωταρχικὸν αἰτίον, τότε θάτικρον εἶναι τὸ παράδοξον ἐκ πρώτης δψεως ευηλέτερη, ὃτι τοιαύτη πρώτη αἰτία εἶναι η προηγηθεῖσα τῆς κρίσεως ἀπίδοσις, ἢτις δημιουργεῖ τὰς καταστάσεις αἱ ὀλοῖσι ἐπιγέρουν τὸν κρίσιν. Ὡς δρ. θῶς δὲ παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ Schumpeter (σελ. 458) κρίσεις θάτικρον καὶ εἰς τὸ κομμουνιστικὸν καθεετῶς διότι καὶ εἰς αὐτὸν θάτικρον αὐξομειώσεις τῆς οἰκονομικῆς δράσεως ὡς καὶ εἰς πᾶν ὅλο οἰκονομικὸν καθεετῶς. Οὐτως αἱ κρίσεις ἐμφανίζονται ὡς συεικὴ ἐκδηλώσεις τοῦ φυσιολογικοῦ ρυθμοῦ τῆς φύσεως καὶ τῆς δράσεως τῶν ἀνθρώπων.¹

Πρὸς ἀποργύην τῶν κρίσεων καὶ διατήρησιν τῆς οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως χωρὶς νὰ παρεμβαῖνῃ χαλάρωσις αὐτῆς ἐπροτάθησαν (πρβλ. εκτικῶς Federer σελ. 405 κ.ε.) τὰ ἀκόλουθα μέτρα:

¹ Κατωτέρω ἔξεραζεται κατὰ πόσον εἶναι δυνατόν νὰ ἐλαττωθῇ η σφραγίδης τῶν ἐκδηλώσεων τῆς κρίσεως.

1. Παροχή πιστεως. Εθεωρήθη μηλασδή δτι η ευνεχής παροχή πιστεως και δή εύθυνης τοιαύτης, εἰς τάς ἐπιχειρήσεις θέλει εξασφαλίσει τὴν ευνεχή πρόσδοτον τούτων και τῆς δήμης οἰκονομίας. Τούτο δήμως φαίνεται ἀδύνατον πρώτον μέν διότι δὲν υπάρχει πιστωτική ὄργάνωσις ἵκανη να παρέχῃ ἀπεριορίστως πιστώσεις, δεύτερον δὲ διότι η τοιαύτη μηλασδωρικῶς παρεχομένη πίστις θά ἔχῃ ως ἀποτέλεσμα τὴν ψυχασιν τῶν τι μάν σὲ τῇ χώρᾳ και τὴν ψυχασιν τοῦ ἑθνικοῦ νομίσματος.

2. Εκτέλεσις δημοσίων ἔργων και παροχὴ βοηθημάτων εἰς τὸ σάντερον. Τούτο σίναι δυνατόν να γίνη ἀλλὰ μόνον μέχρις ἀριθμήνου μέτρου, ἕπεισον μηλασδή ἀντέχει η ἑθνική οἰκονομία.

3. Εξαγωγὴ ἐμπορευμάτων εἰς τὸ ἑξατερικόν. Τό μέτρον δήμως τούτο δὲν δυνατοί εἰμὶ μόνον ἐάν τὰ ἀλλα κράτη εὑρίσκωνται ἐκτός κρίσεως και δὲν λάθουν προεταπευτικά μέτρα υπέρ τῆς ἴδιας παραγωγῆς.

Προσανέσ δτι οὐδὲν τῶν μέτρων τούτων δύναται να θεωρηθῇ ἀποτελεσματικόν, διότι δῆλως η κρίσις δὲν ἔχει μίαν μόνη αἰτίαν οὔτε και δὲν ἔχει μίαν μόνον θεραπείαν, ἀλλὰ χρειάζεται η βελτίωσις πολλῶν ετοιχείων τῆς οἰκονομίας, οὐα πραγματοποιηθῇ η λύσις τῆς κρίσεως και τῆς χαλαρότητος και να ἀρχίσῃ νέας ἐπίδοσις. Οὐδεμία δήμως κρίσις και χαλαρότης δύναται να είναι διαρκῆς διότι η κρίσις και η χαλαρότης δημιουργοῦν τὴν λύσιν τῶν, καθόσον προκαλοῦν κατάστασιν εύνοικήν (ως ἐκ τῶν χαμηλῶν τιμῶν) πρός ἀνάπτυξιν νέας οἰκονομικῆς δράσεως. Φυσικά τούτο λέγων ἔχω ς' ὅψιν μου ἔξελιξιν τῆς οἰκονομίας ἐντός τοῦ πλαισίου δημαρχίας ἔξελιξεως τοῦ δήμου πολιτισμοῦ, ἐάν τυχόν οὔτος κινδυνεύειν φυσικόν είναι να παρουσιασθῇ χρονία οἰκονομική κακεξία, η ὁποία δήμως είναι φαίνομενον οὐεισετικῶς διάρροην τῶν ἐν τῷ πλαρόντι μελετώμένων κρίσεων αἰτίανες ἔχουν τὸν χαρακτήρα περιοδικῶν τοιούτων ἐμφανιζομένων ἐν εκετικῶς δημαρχίας ἔξελιξεωμένη οἰκονομίᾳ. Έάν δὲ θελήσῃ τις να διατυπώσῃ ιατροεσθίον κατά τῆς κρίσεως τότε πρέπει να ἀποδεχθῇ δτι δημόνος τρόπος διντικετωπίσεως τῶν κρίσεων είναι ἔκεινος τὸν ὄποιον ευμβούλευει ὁ Jeonius και συν-

εταῖσι. εἰς τὸ νὰ ἐνεργῇ τις ἀντιθέτως πρὸς ἕκετον λού ἐκ πρώτης ὅψεως
φαίνεται ἐνδεδειγμένον ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων. Οὕτω κατά τὴν
περίοδον τῆς οἰκονομικῆς ἐπιδόσεως καὶ αὐξήσεως τῶν τιμῶν δὲν πρέ-
πε τις νὰ προθετικοῦ εἰς τολοθετήσεις κεφαλαιών καὶ νὰ ἀγοράζῃ
ἀγαθά καὶ ἄξιας, ἀντιθέτως δέ κατά τὴν κρίσιν καὶ τὴν πτώσιν τῶν
τιμῶν δὲν πρέπει νὰ πωλήῃ.¹

Πρὸς λύσιν τῆς παρούσης κρίσεως ὑπεδείχθησαν μιάρορα μέτρα,
ἐκ τῶν διοίων ἀναγέρομεν κατωτέρω τὰ επουδαιότερα:

1. Ἡ κατάργυνεις τῶν πολεμικῶν χρεῶν καὶ ἐπανορθώσεων καθ-
εον δὶ αὐτῶν νοθεύεται ἡ γυνική πορεία τῶν μιεθνῶν οἰκονομικῶν στ-
εων.

2. Ἡ μετατροπὴ τῶν βραχυπροθέσμων δανείων εἰς μακροπρόθε-
σμα καὶ ἡ βαθμιαία τούτων ἀλοπληρωμὴ εἰς διάετημα περιεσσοτέρων
ἔτῶν, διότι δὲν εἶναι δύνατὸν ἐντὸς διῆρης ἐτῶν νὰ ἐπανορθωθοῦν
αἱ κατατροφαὶ τοῦ μεγάλου πολέμου.

3. Ἡ σταθεροποίησις τῶν νομιμάτων, καὶ ἡ ἔργαρμογύνευστημά-
των νομιματικῶν θαειζόμενων ἐπὶ κοινῆς βάσεως. Πολλοὶ οἰκονομο-
λόγοι καὶ ἴδιως ἐξ ἑκείνων οἱ ὄποιοι ἀποδίδουν τὴν κρίσιν εἰς νομιμα-
τικά αἴτια, ὑπεστήριξαν τὴν ἀνάγκην ὁριετικῆς ἐγκαταλείψεως τῆς
χρυσῆς βάσεως διὰ τὰ νομιματικὰ ευετήματα, ἀλοδείχθείσης πλη-
μελοῦς², καὶ ἀντικαταστάσεως αὐτῆς ὅχι δὶ ἀλλού μετάλλου, ἀλλὰ
διὰ τῆς ρυθμίσεως τοῦ λοεοῦ τοῦ ἐκάστοτε κυκλοφοροῦντος νομιμα-
τος (χαρτονομίσματος) ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὴν ἀγοραστικὴν τούτου
δύναμιν καταβαλλομένης προσπαθείας δηλας αὐτην παραμένη εσαθ-

¹ Σώζεται ἐπιεστολὴ τοῦ Sir Isaac Newton δειτες ἔργαρμόζων τὴν ἀρχὴν ταῦ-
την δίδει ἐντολὴν δηλας τοῦ ἀγορασθοῦν μετοχαι τῆς South Sea Company
καθ' ἥν ετιγμήν αὐτην ὑγιεστατο ζημιος.

² Διὰ δύο κυρίως λόγους: τὴν λοετικὴν ἀγελάρκειαν τῆς συγχρό-
νου παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ διὰ τὴν κακὴν κατανομὴν τῶν δημοθε-
μάτων τοῦ χρυσοῦ μεταξὺ τῶν διαցόρων ἐθνῶν.

ρά, τό εύετημα αύτό θά είναι εύετημα κατευθυνομένου άμετάλλου νομικού.

Ο Cassel ἀποδίδων ἴδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὸν εταθερότηταν ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ νομίσματος υπεστήριξεν ἐπανειλημένως ἔγγράς καὶ προσορικῶς (οὗτως ἐπ' ἔκτατων ὡς Rhodes lectures εἰς τὸ Oxford πρᾶτον New York Times 5 Μαΐου 1932) ὅτι ὁ χρυσοῦς κανῶν τοῦ μελλοντος δέν θά είναι εύετημα λειτουργοῦν αὐτομάτως ἄλλα κατευθυνόμενα (controlled, managed). προσθέτων ὅτι η πεποίθησις καθ' ἓν ὁ χρυσός προεδίδει ἄξιαν ἴδιαιτέραν εἰς τὸ νόμισμα ἀνετράπη κατὰ τὸν πόλεμον. Υἱέρ τοῦ κατευθυνομένου νομίσματος ἐκπρύκησαν καὶ οἱ Irving Fisher καὶ John Maynard Keynes, ἀμφότεροι εἰδικώτατοι περὶ τὰ νομισματικά.

4. Η ἑλλάττωσις τῶν δημοσίων δαπανῶν, αἱ ὀποῖαι εἰς ὅλα τὰ κράτη υπερέβησαν τὴν οἰκονομικὴν τῶν λαῶν ἀντοχὴν.

5. Η καταπολέμησις τῆς κρίσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν γεωργικῶν χωρῶν ἐπείγονθη διὰ τῆς ευνάψεως διεθνῶν συνεγγνώσεων αἱ ὀποῖαι νὰ ἔξαεσσαν λίσουν πλεογεκτικὴν θέσιν εἰς τὰ γεωργικά προϊόντα τῶν εὐρωπαϊκῶν γεωργικῶν χωρῶν.

6. Η ἔξαρσσας τοῦ ιεοψυχίου ληπτρωμῶν εἰς τὰς διαφόρους χώρας, ἀνευ τοὺς ὀποίους οὐδὲμιτα εταθερόποιηταις δύνασσαι νὰ διατηρηθῇ, καὶ ἐν ἀνάγκῃ η πρὸς τοῦτο ἐδαφικογόνη τοῦ εὐετήματος τῶν ἐμπορικῶν ἀνταθλησιῶν.

Διὰ τὸν Ἐλλάδα η λύσις τῆς κρίσεως καὶ η βελτίωσις τῆς οἰκονομικῆς κακεζίας, η ὀποῖα μοιραίως θά ἐπακιδουθήσῃ ταῦτα, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῶν διο ἀκολούθων μέτρων, τῶν ὀποίων τὸν ἐπιτακτικότητα ἄλλα καὶ ἀποτελεσματικότητα ἔχει, νομίζω, ἀποδεχθῆ καὶ η κοινὴ γνῶμη.

1. Τὸν λεριοριζὴν τῶν δημοσίων ἔξόδων, οὗτως ἀστε τὸ μὲν ταῦτα νὰ δικτύθενται μόνον πρὸς ἔξυπηρέτηνειν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν περικοπομένης πάσης πολυτελείας ἔστω καὶ χρησίμου, τὸ δὲ νὰ ἐπιτευχθῇ, ὕστω καὶ ἐν μέρει, η ἔξυπηρέτηνειν τῶν ὀρειλῶν τοῦ κράτους.

τους καὶ ἡ φορολογικὴ πάνακονδίσεις τοῦ λόδου.

2. Τὸν ἐνισχυεῖν τὴν ἔθνικὴν παραγωγὴν καὶ τὴν ἐναρμόνιειν τῶν ὑπέρ αὐτῆς λαμβανομένων μέτρων. Πρέπει νὰ παύεται νὰ ἔχωμεν ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ἀνεύρεσιν ἐργασίας μεταπρατικῆς, ἢ θέτεως δημοσίας, ἀλλὰ νὰ επρέψωμεν τὴν προσοχὴν μᾶς πρὸς τὰς πραγματικὰς παραγωγικὰς οἰκονομικὰς ἔνεργειας. Η μεταπρατικὴ δρᾶσις προϋποθέτει πλούτον παραγόμενον παρὰ τρίτου τινος, διτον δὲ ἡ ἀνθρωπότης διέρχεται δυναχερεῖς οἰκονομικὰς ετρυμάς οὐδεὶς εἶναι ἀρκετὰ ἀρελῆς ὥστε τὸν παρ' αὐτοῦ παραγόμενὸν πλοῦτον νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως τὸν ἐκμεταλλευθῆ τρίτος, ἐξαεκών ὄκολον ὄκολον καὶ ἐπικερδέσ μεταπρατικὸν ἐπάγγελμα. Τὰ κατὰ τῶν τοιούτων παραστήτων τῆς οἰκονομίας μέτρα δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἐξακολουθήσουν υγιετάμενα καὶ τονύμενα διότι εἶναι καὶ φυσικὴ συνέπεια τῆς καλῆς ὁργανώσεως τῆς οἰκονομίας. Άναγκη νὰ ἐννοηθῇ καλῶς ὅτι ἀνευ τονώσεως τῆς παραγωγῆς μᾶς καὶ ἀναλόγου μειώσεως τῶν εἰσαγωγῶν μᾶς ἡ οἰκονομικὴ πλάστειγξ θά εἶναι εἰς βάρος μᾶς, τὸ ιεοῦγιον τῶν λογαριασμῶν μᾶς θά εἶναι παθητικόν, καὶ μὲ τοιαύτην παθητικότητα οὔτε σταθερὸν νόμιμα εἶναι δυνατὸν οὔτε σταθερὸς προϋπολογισμός. Έάν διὰ ἐξωτερικῆς ἐνισχύσεως ἐπιτευχθῇ σταθερότης αὐτη θά εἶναι παροδικὴ πρωτοριεμένη νὰ ἀνατραπῇ υπονομευμένη υπὸ τῆς παθητικότητος τοῦ ιεοῦγιον πληρωμῶν.

Τίθεται τὸ ἔρωτικό ἐάν ἡ παροῦσα κρίσις θά διάρκεσῃ ἐπὶ λαζί. Η ἀπάντησις εἶναι (χωρὶς βέβαια νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ προΐδῃ τις ἀεροσκάφων τὸ μέλλον) ὅτι ἡ κρίσις δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ παραταθῇ, διότι αἱ καταστροφαὶ λάσις κρίσεως λαμβάνουν χώραν (ὡς ἀποδεικνύει ἡ ιστορία τῶν κρίσεων) εὐθὺς ἀμα τῇ ἐκδηλώσει αὐτῆς, δηλότε δημιουργεῖται ὁ πλανικός. Αὗτον πραγματοποιούθοῦν αἱ μεγάλαι ἡγεμίαι τότε ἐπέρχεται ἡ περίοδος τῆς οἰκονομικῆς χαλαρότητος, φαίνεται δέ δικαστὰ τὸ 1932 διερχόμεθα πλέον αὐτὴν τὴν περίοδον, ἡ χαλαρότητος δημιουργεῖται υποτιμήσειν τῶν τιμῶν, τῶν ἡμερομεθίων καὶ τῶν τόκων, δημιουργεῖ, ἡ γνωστόν, εύνοικὰς συνθήκας διὰ τὴν ἀναζωπύρωσιν τῆς

οίκονομικής δράσεως. Οὗτα δύναται τις μετά ικανής άσφαλσιας να προβλέψῃ ότι έκ της παρούσης χαλαρότητος θά προέλθη οίκονομική έπιδοσης, έκεινο δημοσιός περί του δημοσίου δὲν είναι δυνατή πρόβλεψης είναι πόσου χρόνου θά κρατήσῃ ή παρουσιά χαλαρότητος. Τινά γνώμην έχει η κρίσις υπερέβη ήδη τὸ ὅδιο αὐτῆς σημείου υπεστήριξεν ὁ Κεύμενος καὶ οὐδεὶς κατά τὸ 1932 ή Αγγλία έβελτιώσει τὴν θέσιν της ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς λοιπὰς χώρας. Υπέρ τῆς γνώμης ταύτης ευνηγορεῖ καὶ τὸ γεγονός οὐδεὶς αἰσχενείαται τῆς κρίσεως ὕρχισαν ήδη να γίνωνται αἰσθηταὶ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς παραγωγῆς. Κατὰ τὸ Διεθνές Εμπορικόν Έπιμελητήριον έίναι ὁ τιμόφριθμος τῆς παραγωγῆς τοῦ 1923 ὀρισθῆναι εἰς 100, ή παραγωγὴ κατὰ Σεπτέμβριον 1931 ήτο ἐν Γερμανίᾳ 66,3, ἐν Ηνωμέναις Πολιτείαις 68,5, ἐν Πολωνίᾳ 70,6, ἐν Κονσταντίᾳ 79,5, ἐν Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ 79,5 καὶ ἐν Γαλλίᾳ 92,9. Εν σχέσει μὲν τὴν παραγωγὴν τοῦ 1930, ή τοῦ 1931 παρουσιάσειν ἐλάττωσιν διὰ τὸν εἰδηρὸν 32%, διὰ τὸν χαλκὸν 28%, διὰ τὸν χαλκὸν 14%, διὰ τὸν ψευδάργυρον 29%, διὰ τὸν μόλυβδον 18%, διὰ τὸν κασσίτερον 18%, τὸν ἄργυρον 21%, τὴν γάλακτον 12% καὶ οὕτω καθ' οὗτος (Οἰκον. Ταχυδρ. 17 Απριλίου 1932).

Ἐργόσον λοιπὸν ή παραγωγὴν ὕρχισε μειουμένη είναι προσανέσθια εἰς τὴν περίοδον τῆς οίκονομικῆς χαλαρότητος, ἢτις είναι πρόφρομος μελλούσης (γάτε ἀκριβῶς ἀγνωστον) οίκονομικῆς ἐπιδόσεως. Πρέπει δημοσιός να λαρατηριθῇ οὐδεὶς ἐξόδος ἐκ τῆς οίκονομικῆς χαλαρότητος θά δυνεχερανθῇ καὶ ἐπιθραμμούθῃ ἐκ τοῦ ἀναμοιεβούτον γεγονότος οὐδὲ ἀπό τοῦ ἔτους 1920 ὕρχισε περίοδος πτώσεως τιμῶν (μακρά διατήμανσις μὲν τὰς χαλαρότητος) ή ὀλοία είναι λίστα πιθανὸν να διαρκέσῃ ἐπὶ 3 περίπου δεκαετηρίδας (δηλαδὴ μέχρι τοῦ ἔτους 1950 περίπου) δημοσιός συνέβη καὶ κατὰ τὸν 19^ο αἰώνα μὲν τὰς λεγομένας μακράς διακυμάνσεις.

Τελευταῖον παραμένει ἐρώτημα κατὰ πόσον θά υπάρξουν κρίσεις καὶ εἰς τὸ μέλλον: ή ἀπάντησις είναι καταρατική, ἐξ οὗ οὐ ή δργάνωσις τῆς οίκονομιας παρουσιάζει ἀτελείας καὶ η πρόγνωσις τῶν οίκονομικῶν διακυμάνσεων δὲν είναι τόσον προωθευμένη ωστε νὰ καθο-

δηγή τούς παραγωγούς. Η διατυπωθείσα γνώμη δτι αἱ εὐγχρονοὶ ἐπιστη·
μονικαὶ καὶ τεχνικαὶ πρόσοδοι θά ἀποεοδήσουν τὰς κρίσεις ἀπεδειχθη
ἔσεσθαι. Ήτο εἴπομεν ὡδη τὸν ἡ πορεία τῶν φυσικῶν φαινομένων
δεον καὶ ἡ φυσιολογικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἴδιοσυγκρασία τοῦ ἀνθρώπου
θά ἔχουν πάντοτε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ὑπάρχῃ ἐνας ὄρισμένος ρυθμός εἰς
ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ ὁ ρυθμός αὐτὸς δὲν
εἶναι μνάτον παρά νὰ συνισταται εἰς τὴν ἐναλλαγὴν ἐπιδόσεως καὶ
χαλαρότητος. Τοιούτος ρυθμός πάντοτε πλήρες τὸν εἰς τὰς ἀτομικός
δεον καὶ τὰς ὄμαδικάς τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώσεις καὶ θά ἔξακολονθη·
τη ὑπάρχων.

Ἐκεῖνο τὸ ὄποιον νομίζω δτι δύναται νὰ ἀποδευχθῇ εἶναι ἡ
δξεῖα ἐκδηλώσεις τῶν κρίσεων ὡς αὔτη επιμειοῦται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν
κυρίως τοῦ 19ου αἰώνος. Ἐάν παραδεχθῶμεν δτι ἡ δξήτης αὔτη δρεῖ·
λεται εἰς τὴν ἐργαμογήν τῶν λεγομένων φιλελευθέρων οἰκονομικῶν
ἀρχῶν τῶν βασιζομένων ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀτομισμοῦ, τότε η θερα·
πεία πρέπει νὰ ἀναφτηθῇ εἰς τὴν ἐμπλέσωσιν τῆς ἀντιθέτου ἀρχῆς,
ἡ ὥποια εἶναι καὶ ἔκεινη ἡ ὄποια ἐπὶ σιώνας μακροὺς πρό τοῦ 1800
διεῖπε τὰς κοινωνίας καὶ τὴν οἰκονομίαν, δηλαδὴ τῆς ἀρχῆς τοῦ
κοινωνισμοῦ, καθ' ἣν ὡς πρόεχον θεωρεῖται τὸ κοινόν ευηγέρον καὶ
τίθενται γραμμοὶ τίνες εἰς τὴν ἐλευθέραν τῶν ἀτόμων δράσιν χωρίς
πάλιν νὰ ἔξουδετερούται αὕτη ὡς ευηβαίνει μὲ τὸν κομμουνισμὸν¹.

ΤΕΛΟΣ

¹ Πρβλ. Γ. Χαριτάκη Ἀτομισμός ἡ Κοινωνισμός; Ἐπιθεώρησις Κοινω·
νικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς 1932 τεῦχος Α!

Πίνακας περιεχομένων.

1. Βιβλιογραφία. » 3.
2. Η έξιετης ή τη οικονομία — Στατική και δυναμική. — Αἱ περὶ ἔξιετης θεωρίαι — Ηράκλειτος, Χέγκελ, Σπένθερ — Στατική και δυναμική μέθοδος έρευνας τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων — Χρησιμότης ἀμφι κέρων — Η δυναμική έρευνα ἐν τῇ οἰκονομικῇ. » 3.
3. Αἱ οἰκονομικαὶ διακυμάνσεις — Η μακραίων τάξεις — Αἱ διακυμάνσεις μακρᾶς διαρκείας — Οἱ οἰκονομικοὶ κύκλοι — Αἱ ἐποχιαὶ και διακυμάνσεις — Αἱ ἀλρόολτοι διακυμάνσεις. » 13.
4. Η πρόγνωσις τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων. — Τὰ Ινστιτούτα μελέτης τῶν οἰκον. διακ. — Τὸ οἰκονομικὸν βαρόμετρον τοῦ Χάρβαρ्ड — Τὰ οἰκον. βαρόμετρα τοῦ Λονδίνου και Βερολίνου — Η πρόγνωσις και ἡ επιμασία των. » 20.
5. Οἰκονομικοὶ κύκλοι και κρίσεις. — Χαρακτηρισμὸς τῶν οἰκονομ. κύκλων — Επίδοσις, υπερελιδόσεις, κρίσις, χαλάρωσις, ἐκδηλώσεις αὐτῶν — Αἱ κρίσεις — Χαρακτήρες αὐτῶν και διάκρισις. » 27.
6. Αἱ περὶ κρίσεων θεωρίαι — 1) θεωρίας ισορροπίας προσφορᾶς και γν. τήσεως, θ. διεξόδων. — 2) θ. υπερπαραγωγῆς. — 3) θ. υποκαταναλώσεως. — 4) θ. ἀσυγχρέτρου κατανομῆς παραγωγ. δυνάμεων. — 5) θ. ἐσοδειῶν. — 6) Νομιμοτικὴ θ. — 7) θεωρ. προσούσεων ἐλαστώσεως κερδῶν. — 8) θ. ἐλλείψεως κεφαλαίων. — 9) θ. οἰκονομικῶν διακυμάνσεων. » 39.
7. Ιστορία τῶν κρίσεων μέχρι τοῦ 1920. — Αἱ παλαιότεραι κρίσεις, οἱ λιμοί. — Κρίσις τουλιπῶν. — Κρίσις ἐταιρείας νοτίου Θαλάσσης και John Law. — Κρίσεις 18ου αἰώνος. — Κρίσεις 19ου αἰώνος. — Κρίσεις 20οῦ αἰώνος. » 63.
8. Η κρίσις τῶν ἔτῶν 1929 ἕως 1932. — Η έξιετης τῆς παγκοσμίου κρίσεως ἀπό τοῦ 1929 μέχρι τέλους 1931 και ἀρχῶν 1932. — Υπερπαραγωγή. — Αποθέματα πρώτων υδῶν. — Πτώσεις τιμῶν. — Κίνησις χρυσοῦ. — Κάλυμμα εἰς εὐνάθλαγμα. — Νομιμοτικὴ κυκλοφορία.

- πια. — Διεθνές έμποριον — Κρίσις γεωργική — Τράπεζαι. Σελ. 80
9. Η κρίσις ἐν Ελλάδι. — Γενικά. — Τυπάριθμοι ἐλληνικῆς οἰκονομίας. » 95
10. Τὰ αἴτια τῆς παγκοσμίου κρίσεως. I. Υπερλαφαγώγη. — II. Πτωτιστῶν τηρῶν. — III. Διεθνής άγορά. — IV. Υλοκατανάλωσις » 98
11. Τὰ αἴτια τῆς κρίσεως ἐν Ελλάδι. » 102
12. Γενικαὶ ἀπόψεις ἐπὶ τῆς παγκοσμίου κρίσεως καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν της. — Γενικαὶ παρατηρήσεις. — Μέτρα προταθέντα λόγος ἀλογοθεντιῶν τῶν κρίσεων. — Μέτρα σιρὸς λύειν τῆς ευγχρόνου κρίσεως. — Μέτρα διὰ τὴν κρίσιν ἐν Ελλάδι. — Η κρίσις εἰσῆλθεν εἰς τὴν περιοδον τῆς χαλκοράσεως. » 103.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑ
ΑΝΣΤΑΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΟΙΚΟΝ & ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

BIBLIOTHECA
ANESTHESIOLOGY
ECONOMICS

33